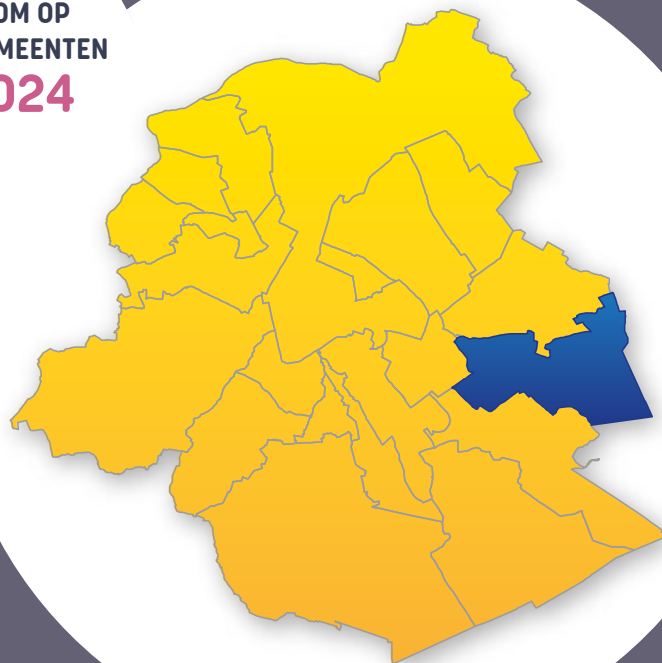

ZOOM OP
DE GEMEENTEN
2024

zoom op

SINT-PIETERS-WOLUWE

Bron

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad

Vertalingen

SA Production

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA

Wettelijk depot

D/2023/9334/16

**Reproductie met bronvermelding is
toegestaan**

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad (2024), Zoom op de
gemeenten: Sint-Pieters-Woluwe, Brussels
Hoofdstedelijk Gewest en Vivalis.Brussels.

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.

VOOR MEER INFORMATIE**Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse**

Naamsestraat 59, 1000 Brussel

bisa@perspective.brussels

<https://bisa.brussels/>

**Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad**

Marion ENGLERT marion.englert@vivalis.brussels

Jonathan UNGER jonathan.unger@vivalis.brussels

Sarah MISSINNE sarah.missinne@vivalis.brussels

Peter VERDUYCKT peter.verduyckt@vivalis.brussels

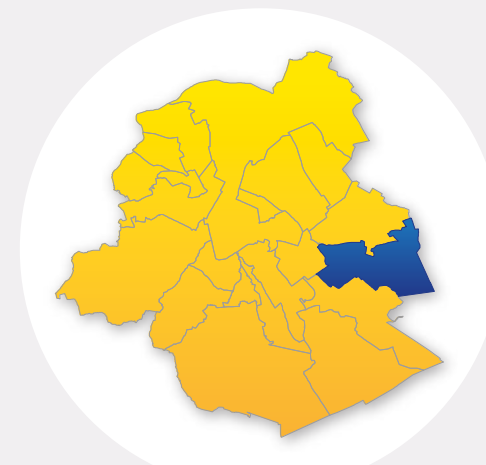
Belliardstraat 71, Bus 1, 1040 Brussel

observat@vivalis.brussels

[https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/
observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-
welzijn-van-brussel](https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel)

Verantwoordelijke uitgevers

Astrid ROMAIN (BISA) en Nathalie NOËL (Vivalis)

SINT-PIETERS-WOLUWE

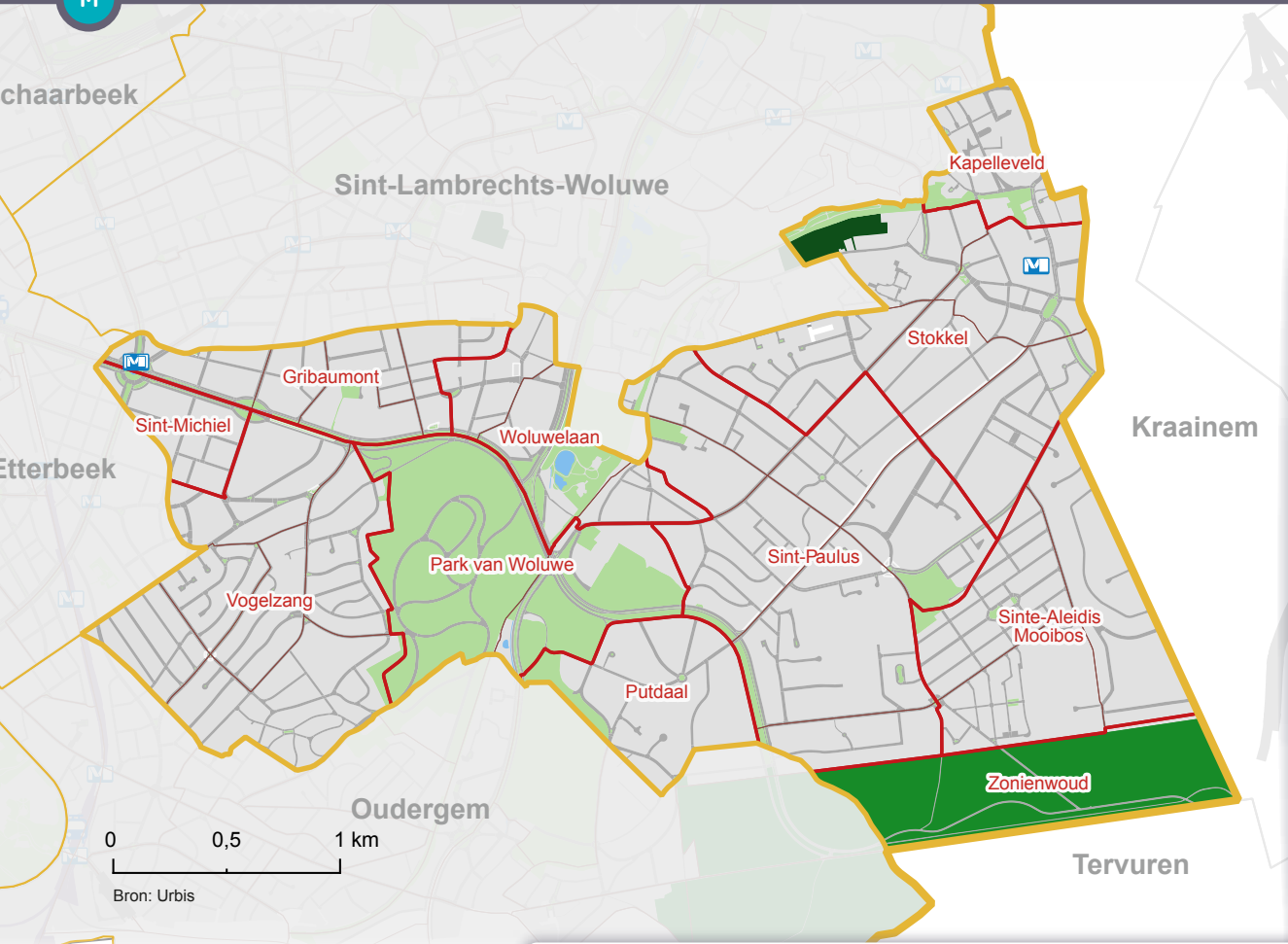
1. SINT-PIETERS-WOLUWE EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP	4
1.1. Landschap en stedenbouwkundige structuur van het gemeentelijk grondgebied	4
1.2. De inwoners en hun kenmerken	5
1.3. Uitdagingen	7
2. BEVOLKING	8
2.1. Bevolkingsdichtheid en spreiding in de gemeente	8
2.2. Evolutie en loop van de bevolking	9
2.3. Structuur volgens leeftijd en geslacht	11
2.4. Nationaliteiten	12
2.5. Huishoudens	14
3. JONGE KINDEREN	15
3.1. Evolutie en kenmerken van de geboorten	15
3.2. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar	16
3.3. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid	17
4. ONDERWIJS	18
4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar	18
4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van de school en onderwijsvorm	19
4.3. Schoolachterstand	20
5. ARBEIDSMARKT	21
5.1. Sociaal-economische positie van de bevolking	21
5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad	22
5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden	24
5.4. Kenmerken van de loontrekkenden in Sint-Pieters-Woluwe	25
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT	26
6.1. Algemene situatie	26
6.2. De specifieke economische kenmerken van Sint-Pieters-Woluwe	26
6.3. Bedrijfsmigraties	28

7. INKOMENS	29
7.1. Fiscale inkomens	29
7.2. Personen die een uitkering ontvangen	33
7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT)	34
8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN	35
8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën	35
8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven	35
8.3. Investerings	36
9. HUISVESTING	37
9.1. Kenmerken van woongebouwen	37
9.2. Sociale woningen en andere woningen van sociale aard	38
9.3. Vastgoedprijzen	40
10. MOBILITEIT EN MILIEU	41
10.1. Mobiliteit	41
10.2. Milieu	43
11. GEZONDHEID	47
11.1. Levensverwachting en mortaliteit	47
11.2. Algemene gezondheidstoestand	49
11.3. Preventie	52
11.4. Focus op de oudere bevolking	53
GLOSSARIUM	54
LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN / MEER WETEN	58
BIBLIOGRAFIE	59

1. SINT-PIETERS-WOLUWE EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP

1-1

Referentiekaart van Sint-Pieters-Woluwe

Bron: Urbis

Landgebruik	IJkpunten	Grenzen
Groene ruimten	NMBS-station	Statistische sectoren
Woud en bos	Metrostation	Wijken van de monitoring
Begraafplaatsen	Wegen	Gemeenten
Water		
Spoorweg		

1.1. LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED¹

Sint-Pieters-Woluwe (8,9 km², 5,5% van het gewestelijke grondgebied) is een gemeente in het oosten van het Brussels Gewest. De gemeente grenst in het noorden aan Sint-Lambrechts-Woluwe, in het oosten aan Kraainem (Vlaams Gewest), in het zuiden aan Tervuren (Vlaams Gewest) en Oudergem, en in het westen aan Etterbeek.

De referentiekaart 1-1 geeft weer hoe de gemeente wordt opgedeeld voor infragemeentelijke statistieken, meer bepaald in de statistische sectoren² en de wijken van de Wijkmonitoring. De gemeente Sint-Pieters-Woluwe telt 11 wijken. De grenzen van die wijken vallen niet altijd samen met de gemeentegrenzen, want ze kunnen meerdere gemeenten overlappen. Dat is het geval voor de wijken Kapelleveld, Stokkel, Woluwelaan en Gribaumont (met Sint-Lambrechts-Woluwe), Sint-Michel (met Etterbeek), Vogelzang, Woluwepark en Putdaal (met Oudergem) en Zoniënwood (met Oudergem, Ukkel en Watermaal-Bosvoorde).

De gemeente wordt in twee gedeeld door een uitgestrekte groene zone die bestaat uit de Mellaertsvijvers, het Woluwepark, het Parmentierpark en een deel van het Bronnenpark en het domein Hertoginnedal. Deze groene ruimten volgen de loop van de Woluwe, een zijrivier van de

1 Dit gedeelte is opgesteld op basis van de vorige versie van Zoom op de gemeenten (2016) en het boek 'La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique' (Jaumain, 2008).

2 De woorden in het blauw worden in het glossarium op het einde van dit document gedefinieerd.

Zenne. Dit gebied omvat ook een deel van de ‘Groene Wandeling’ van Brussel (ter hoogte van de voormalige spoorlijn Brussel-Tervuren), die een belangrijke rol speelt in het **groene en blauwe netwerk** van het Gewest. Het zuidoostelijke uiteinde van de gemeente maakt deel uit van het Zoniënwoud en is bijgevolg onbewoond.

Sint-Pieters-Woluwe ligt in de **tweede kroon** en de **bevolkingsdichtheid** is er laag (minder dan 5.000 inwoners/km²) door de minder geconcentreerde verstedelijking en de aanwezigheid van talrijke groene ruimten (zowel openbaar als privé). De hoogste bevolkingsdichtheid is te vinden in het westen van de gemeente en langs de noordelijke grens **2.2**.

Dorpskernen en grote lanen

De gemeente begint te verstedelijken op het einde van de 19e en het begin van de 20e eeuw met de aanleg van de Tervurenlaan, de Parmentierlaan en de Grootveldlaan die de gehuchten van de Sint-Pieterskerk, Stokkel en Bemel gaandeweg opnemen in de stedelijke agglomeratie. Ze zullen echter niet bijdragen aan een sterke gemeentelijke samenhang wat in andere Brusselse gemeenten wel wordt gezien. Tijdens het interbellum versnelde de stedelijke ontwikkeling in de richting van Stokkel en Oudergem door de verkaveling van grote landgoederen. Stokkel is vandaag een belangrijke handelspool voor de gemeente, rond het Dumontplein en met het kleine winkelcentrum aan de uitgang van het metrostation.

De residentiële verstedelijking van de plateaus: Vogelzang, Konkel, Putdaal en Mooi-Bos

Na de Tweede Wereldoorlog begon ook de verstedelijking van de plateaus en van de ruimtes tussen de grote lanen. De woningen die dateren van na de jaren 1950 en die het merendeel van het zuidelijke gedeelte van de gemeente beslaan, behoren hoofdzakelijk tot drie types: rijwoningen, alleenstaande of tweelingvilla's en appartementsgebouwen (kleine en middelgrote). Hoewel in de recentere bouwprojecten hier en daar ook sociale woningen opgenomen zijn, zijn de meeste woningen bestemd voor de midden- en de hogere klasse.

Ondanks hun sterke verstedelijking behouden de plateaus een groen karakter. Aangevuld met de parken langs de Woluwe en het Zoniënwoud maakt Sint-Pieters-Woluwe zo deel uit van de groene gordel van het Brussels Gewest.

Sociale woningen

In verhouding tot het aantal huishoudens zijn er niet veel sociale woningen in Sint-Pieters-Woluwe. Met 5 sociale woningen per 100 huishoudens in de gemeente ligt deze verhouding lager dan in het gewest als geheel.

In het zuidoosten en het noordoosten van de gemeente bevinden zich twee **wijken** met een groot aandeel sociale woningen door de aanwezigheid van tuinvijken: Sint-Aleidis-Mooi-Bos en Kapelleveld, dat deels in Sint-Pieters-Woluwe en deels in Sint-Lambrechts-Woluwe ligt.

De tuinvijk Mooi-Bos onderscheidt zich van de omgeving door het grote aandeel rijtjeshuizen in de bebouwing rond het voorplein van de Sint-Aleiskerk. De tuinvijk Kapelleveld en de Vriendschapswijk (een recentere uitbreiding) liggen helemaal in het noordoosten van het gemeentelijk grondgebied.

Mobiliteit

Het **autoverkeer** heeft soms de neiging om zich uit te breiden naar de woonwijken rond de twee grote verkeersassen van de Tervurenlaan en de Woluwelaan.

De bediening door het **openbaar vervoer** is relatief goed, met name dankzij de aanwezigheid van de metrostations Stokkel en Montgomery en de trams langs de Tervurenlaan, de Vorstlaan en de Woluwelaan. De verlenging van tramlijn 94 (nu lijn 8) speelt een belangrijke rol in de ontsluiting van het gebied. Sommige **wijken** worden echter slechts bediend door een buslijn die ze verbindt met de grote verkeersaders (Vogelzang, Sint-Aleidis, Konkel.).

1.2. DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

Na een eerste piek begin jaren 1970, toen de gemeente meer dan 40.000 inwoners telde, is de **bevolking** van Sint-Pieters-Woluwe in de jaren 1980 en 1990 licht gekrompen als gevolg van de aanhoudende peri-urbanisatie buiten het Gewest en de vergrijzing van de lokale bevolking. Vanaf het midden van de jaren 2000 groeit de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe echter terug gestaag aan. Wel was de bevolkingsgroei in die periode lager dan die op gewestelijk niveau. Tussen 2012 en 2022 is de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe met 5 % toegenomen (+2.179 inwoners), wat minder is dan het gewestelijke gemiddelde (+7 %). Op 1 januari 2022 telt de gemeente 42.216 inwoners, of 3 % van de bevolking van het Brussels Gewest.

Het aandeel ouderen (65 jaar en ouder) in Sint-Pieters-Woluwe is groter dan in het Gewest (19 % tegenover 13 % op gewestelijk niveau), in tegenstelling tot het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar). Dat vertaalt zich in een hogere **gemiddelde leeftijd** dan die van het Gewest (41,8 jaar in Sint-Pieters-Woluwe tegenover 37,8 jaar in het Gewest). Over het algemeen is er weinig veranderd in de leeftijdsstructuur van de bevolking in de periode 2012-2022. Wel neemt onder andere het aantal kinderen van 5 tot 14 jaar toe. Net als op gewestelijk niveau is het **geboortecijfer** in Sint-Pieters-Woluwe de laatste tien jaar gedaald. Het is ook aanzienlijk lager dan dat van het Gewest.

Wat **nationaliteiten** betreft, is 38 % van de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe niet-Belgisch. Meer dan driekwart van die personen is afkomstig uit de landen binnen de Europese Unie, in het bijzonder uit de **EU-14 (België niet meegerekend)**. Het type woningen en de leefomgeving van Sint-Pieters-Woluwe (groene ruimten, nabijheid van de Europese instellingen) trekken veel internationale ambtenaren en kaderleden (met voldoende middelen) aan, samen met hun gezin. De Fransen vormen de grootste buitenlandse nationaliteit in de gemeente en hun aantal is tussen 2012 en 2022 gestegen. Ze worden op afstand gevolgd door de Italianen, de Spanjaarden en de Duitsers. De Japanners behoren ook tot de tien buitenlandse nationaliteiten die het meest vertegenwoordigd zijn in de gemeente, evenals de Roemenen en de Polen. Personen met een Afrikaanse en vooral Noord-Afrikaanse nationaliteit zijn sterk ondervertegenwoordigd in de niet-Belgische bevolking van Sint-Pieters-Woluwe (in vergelijking met het Gewest).

De gemeente telt relatief meer **koppels** (met of zonder kinderen) dan het Gewest. Hun aanwezigheid houdt wellicht verband met het woningaanbod en de aantrekkelijke leefomgeving voor (welgestelde) gezinnen met kinderen, en met de vergrijzing van de gezinnen die sinds lang in de gemeente wonen en wier volwassen kinderen het huis uit zijn.

Sociaal-economisch profiel

Sint-Lambrechts-Woluwe ligt in de **tweede kroon**, in het zuidoostelijke kwadrant. De bevolking behoort qua sociaal-economisch profiel overwegend tot de welvarende klasse. Het **mediaan equivalent inkomen na belastingen** is het hoogste van de Brusselse gemeenten en de bevolking met inkomens in de hoogste inkomensklassen is sterk oververtegenwoordigd in vergelijking met de gewestelijke situatie.

Hoewel het mediane inkomen varieert tussen de **statistische sectoren**, ligt alleen in de sector Kapelleveld (die voornamelijk uit sociale woningen bestaat) het mediane inkomen onder het gewestelijke mediane inkomen. Alle andere sectoren in de gemeente hebben mediane inkomens die hoger zijn dan het gewestelijke cijfer. De **inkomensongelijkheid** is groter in Sint-Pieters-Woluwe dan het gemiddelde van de 19 gemeenten.

Tussen 2009 en 2019 varieert de **evolutie van de inkomens** van de bevolking binnen de gemeente per sector. In sommige sectoren zijn de inkomens gestegen, soms zelfs aanzienlijk (bijv. Groene Corniche, Putdaal enz.). Waar de inkomens in sommige andere sectoren stagneren (bijv. Mooi-Bos en Sint-Aleidis), hebben nog andere sectoren te maken met een inkomensdaling (bijv. sectoren in de wijk Vogelzang – in het bijzonder de sector Bemel – evenals de sector Kapelleveld en sommige aangrenzende sectoren).

In januari 2021 waren er in Sint-Pieters-Woluwe 3.945 personen met **recht op verhoogde tegemoetkoming (RVT)** als titularis of als persoon ten laste, d.w.z. 9 % van bevolking. Het percentage van de bevolking tussen 18 en 65 jaar met een **leefloon** (1,4 %) blijft ver onder het gewestelijke cijfer, maar vertoont wel een stijgende trend.

De **activiteitsgraad** (15-64 jaar) van de vrouwen in Sint-Pieters-Woluwe ligt hoger dan het gewestelijke niveau, maar die van de mannen ligt lager. De globale activiteitsgraad in Sint-Pieters-Woluwe (66 %) is identiek aan die van het Gewest. Aangezien veel 15- tot 24-jarigen van Sint-Pieters-Woluwe studeren, zijn ze minder aanwezig op de **arbeidsmarkt**. Wanneer ze dat wel zijn, bedraagt hun werkloosheidscijfer niettemin 19 %. De totale werkloosheidsgraad (8 %) is lager dan die van het Gewest. De werkloosheidscijfers zijn relatief laag in de hele gemeente, met uitzondering van de sociale woonwijk Kapelleveld, waar de werkloosheidsgraad 27 % is.

Onder **diegenen die in Sint-Pieters-Woluwe werken** (ongeacht de gemeente waar ze wonen), is het aandeel zelfstandigen hoger dan in het Gewest als geheel. Wat loontrekkenden betreft, zijn de sectoren **administratieve en ondersteunende diensten** en onderwijs (onder andere) oververtegenwoordigd in de gemeente in vergelijking met het Gewest als geheel. Het **migratiesaldo van bedrijven** is negatief in Sint-Pieters-Woluwe. Dat geldt voor alle sectoren behalve financiële, verzekerings- en vastgoedactiviteiten en administratieve en ondersteunende diensten.

Iets meer dan een op de tien geboorten voltrekt zich bij een alleenstaande vrouw en 6 % in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Sint-Pieters-Woluwe heeft een iets hogere dekkinggraad van **kinderopvang** dan het Gewest als geheel, met 45 plaatsen per 100 kinderen onder de 3 jaar. Als alleen gekeken wordt naar de maximaal toegankelijke plaatsen, dus plaatsen die niet voorbehouden zijn voor bepaalde categorieën kinderen en getarifeerd op basis van het inkomen van de ouders, zakt deze dekkinggraad naar 31 plaatsen per 100 kinderen.

In het secundair **onderwijs** volgen de jongeren die in Sint-Pieters-Woluwe wonen vooral de algemene onderwijsvorm. Jongeren die technische en vooral beroepsopleidingen volgen zijn er veel minder talrijk. Jongeren van Sint-Pieters-Woluwe hebben minder vaak een schoolachterstand dan jongeren in het Gewest als geheel: iets minder dan een op de tien leerlingen in het secundair onderwijs heeft een schoolachterstand. Wel opvallend is dat, hoewel het een klein aantal leerlingen betreft, het percentage meisjes met een schoolachterstand in het beroeps onderwijs nog hoger ligt dan op gewestelijk niveau.

Wat **huisvesting** betreft, liggen de huurprijzen en vastgoedprijzen in Sint-Pieters-Woluwe hoger dan in het Gewest als geheel. Het aandeel huizen in halfopen en open bebouwing is meer dan drie keer groter in de gemeente dan in het Gewest als geheel. Het aantal sociale woningen (904) in verhouding tot het aantal huishoudens ligt in Sint-Pieters-Woluwe lager (5 per 100 huishoudens) dan in het Brussels Gewest (7 per 100 huishoudens). De gemeente heeft ook weinig andere soorten woningen van sociale aard.

Wat de **financiële situatie** betreft, is de gewone begroting van de gemeente Sint-Pieters-Woluwe in evenwicht voor de periode 2016-2019. In 2020 (coronacrisis) was dat niet het geval, maar het gecumuleerde resultaat blijft positief. Het aandeel van de opcentiemen

op de onroerende voorheffing en van de aanvullende personenbelasting (APB) in de totale gemeentelijke inkomsten is veel groter dan het gemiddelde van de 19 gemeenten.

Sint-Pieters-Woluwe is een van de meest **gemotoriseerde** gemeenten in het Brussels Gewest: 46 % van de huishoudens heeft één auto en 21 % heeft twee of meer auto's (tegenover respectievelijk 38 % en 10 % op gewestelijk niveau). Daarnaast heeft 16 % van de huishoudens een bedrijfswagen (in het Gewest is dat 8 %).

De gemeente heeft een hoge **vegetatiebedekking** (67 % van het grondgebied) door de aanwezigheid van privétuinen (soms met een grote oppervlakte, samenhangend met het hoge aandeel huizen in halfopen of open bebouwing), meerdere parken (vooral langs de Woluwe) en een kleine zone die tot het Zoniënwoud behoort. Het aandeel van het grondgebied dat bestaat uit openbaar toegankelijke groene en recreatieve ruimten, is evenwel iets kleiner dan voor het Gewest als geheel. In sommige delen van de gemeente is er aanzienlijke **geluidshinder** door het luchtverkeer (vooral aan de grens met Kraainem) en door het wegverkeer (vooral aan de kruispunten van de Tervurenlaan met de Woluwelaan en met de Vorstlaan).

Gezondheid van de inwoners

De **levensverwachting** van de inwoners van Sint-Pieters-Woluwe is hoger dan die van het Gewest, met een verschil van 3 jaar voor vrouwen en 4 jaar voor mannen. De **gezondheid** hangt af van talrijke factoren, zoals de levensstijl, de fysieke omgeving (arbeidsomstandigheden, huisvesting), de sociale omgeving (sociale status en gezinssituatie) enz. De sociale status is wegens zijn relatie met alle andere determinanten een zeer belangrijke gezondheidsdeterminant. De gemiddeld aanzienlijk gunstigere sociaaleconomische situatie van de inwoners van Sint-Pieters-Woluwe in vergelijking met de gewestelijke situatie verklaart dus de hogere levensverwachting dan die in het Gewest. De situatie is anders in Kapelleveld, de **sector** met sociale woningen. Diabetes komt daar bijvoorbeeld veel vaker voor dan in de andere sectoren van de gemeente.

1.3. UITDAGINGEN

Infrastructuur- en dienstenaanbod aangepast aan de demografische veranderingen

Net als andere gemeenten in de **tweede kroon** van het Brussels gewest telt Sint-Pieters-Woluwe een groot aantal **ouderen**. Hun aandeel in de bevolking is groter dan op gewestelijk niveau. Gezien de demografische vooruitzichten van het Gewest zal het aantal ouderen in de toekomst nog verder stijgen. Het dienstenaanbod voor deze bevolkingsgroep is dan ook een aandachtspunt.

'Eiland' van kansarmoede, hoge inkomens en ongelijkheid

Het gemiddelde **inkomen** van de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe is in het algemeen hoog tot zeer hoog. De sector Kapelleveld, die voornamelijk bestaat uit sociale woningen, is een uitzondering in het gemeentelijke landschap, met lage inkomens, hoge werkloosheid en meer gezondheidsproblemen.

Daarnaast is een aanzienlijk deel van de jongeren op de arbeidsmarkt in de gemeente werkloos. Tot slot moet worden opgemerkt dat de groep meisjes in het beroepsonderwijs weliswaar niet groot is maar dat een bijzonder groot aandeel onder hen een schoolachterstand opgelopen heeft. Een goede integratie van iedereen is een belangrijk thema voor de gemeente, waar de inkomensongelijkheid groot is.

Huisvesting

De kosten van huisvesting, zowel huur als koop, zijn hoog in de gemeente. Bovendien is het aantal sociale woningen en andere woningen van sociale aard beperkt. Dat maakt het moeilijk voor personen uit de midden- en lagere klassen om in de gemeente een woning te vinden of om er te blijven wonen. Tegelijkertijd zijn huizen in halfopen of open bebouwing oververtegenwoordigd en is de bevolkingsdichtheid relatief laag in bepaalde sectoren van Sint-Pieters-Woluwe. In dat opzicht is de bouw van sociale huisvesting een belangrijke uitdaging voor de gemeente en het Gewest.

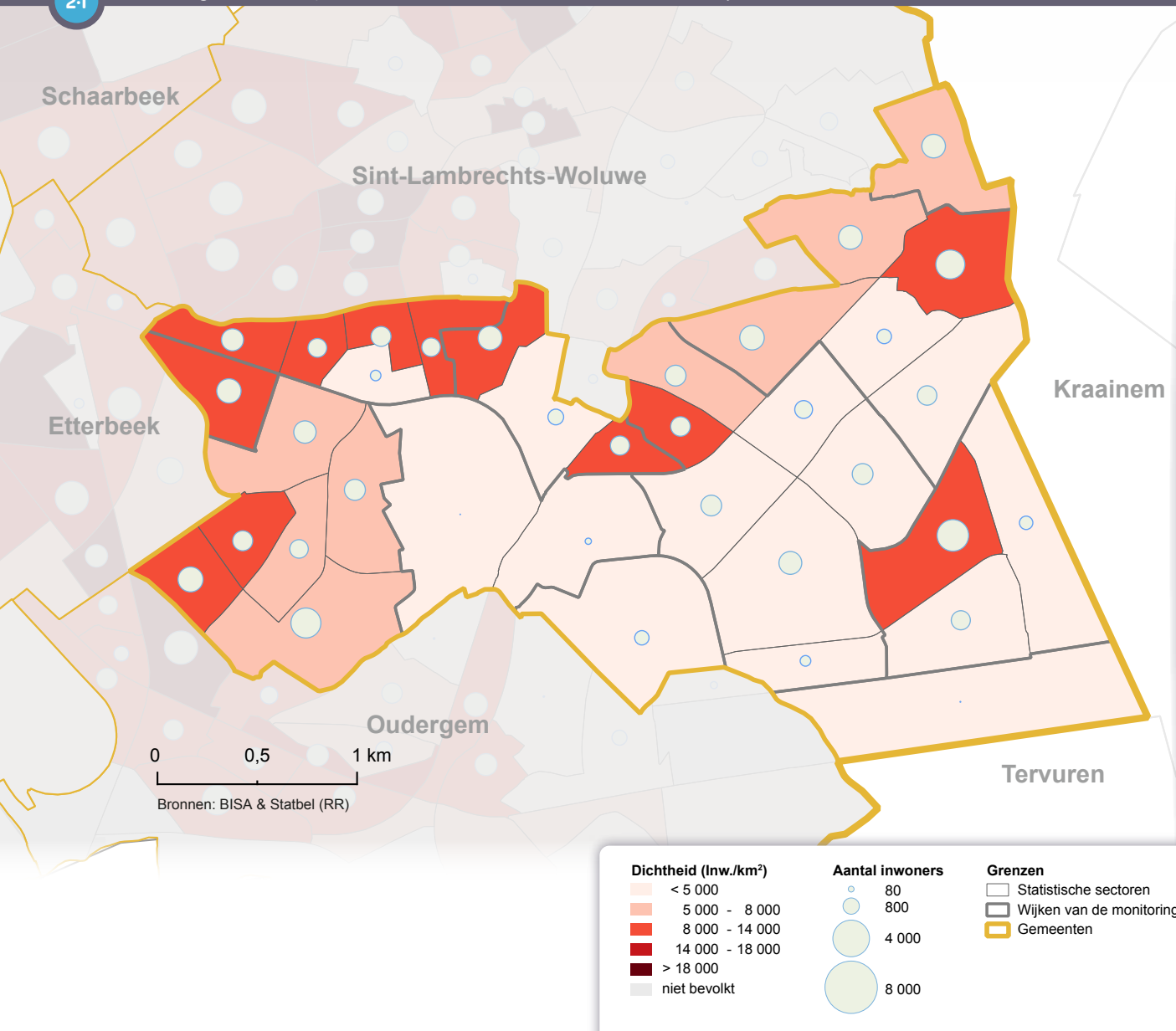
Leefomgeving, milieu en mobiliteit

De **geluidsoverlast** door de grote verkeersaders (Tervurenlaan, Vorstlaan, Woluwelaan) en het luchtverkeer in bepaalde buurten kan niet worden genegeerd. De vraagstukken omtrent mobiliteit en beheer van het autoverkeer, die samenhangen met de aanwezigheid van grote verkeersassen die de gemeente doorkruisen, zijn belangrijke aandachtspunten.

De huishoudens in Sint-Pieters-Woluwe zijn sterk **gemotoriseerd**. De ontwikkeling van mogelijkheden en het aanzetten tot alternatieven voor het gebruik van de auto zou zowel in functie van het milieu als van de leefomgeving een uitdaging kunnen zijn.

2. BEVOLKING

2.1 Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Sint-Pieters-Woluwe, 1 januari 2021

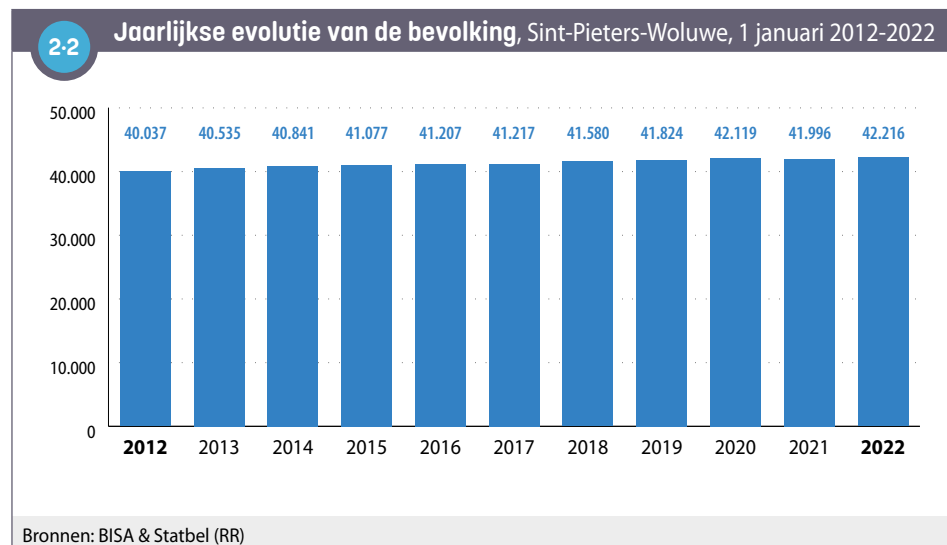

2.1. BEVOLKINGSDICHTHEID EN SPREIDING IN DE GEMEENTE

Op 1 januari 2022 telde de gemeente Sint-Pieters-Woluwe officieel 42.216 inwoners, of 3% van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedraagt er 4.720 inwoners per km². Daarmee is de gemeente minder dicht bevolkt dan het Gewest als geheel (waar de bevolkingsdichtheid 7.528 inwoners per km² is). De dichtstbevolkte [sectoren](#) van de gemeente liggen in het noorden en het westen, op de grens met Sint-Lambrechts-Woluwe en Etterbeek, en in de sectoren Stokkel en Sint-Aleidis [2.1](#).

2.2. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Tussen 1 januari 2012 en 2022 is de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe met 5 % gestegen, tegen 7 % op gewestelijk niveau [2-2](#).

In de loop van 2021 is de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe iets sneller gestegen dan die van het Gewest (+0,5 % tegenover +0,2 % op gewestelijk niveau).

In meer detail bekeken is bevolkingsgroei het resultaat van een combinatie van drie factoren [2-3](#):

- het natuurlijk saldo
- het intern migratiesaldo
- het internationaal migratiesaldo

Voor 2021 is het **natuurlijk saldo** nul, wat betekent dat er in Sint-Pieters-Woluwe vrijwel evenveel geboorten (357) als sterfgevallen (358) zijn. In de meeste Brusselse gemeenten is dat saldo positief. Op gewestelijk niveau bedraagt het natuurlijke saldo in verhouding tot de bevolking (per 1.000 inwoners) 5,6 ‰. Dat verschil voor Sint-Pieters-Woluwe komt vooral door een lager aantal geboorten, maar ook door een (in verhouding) iets hoger aantal sterfgevallen in de gemeente, samenhangend met de aanwezigheid van een oudere bevolking dan op gewestelijk niveau.

Zoals in de meeste Brusselse gemeenten is het **interne migratiesaldo** in 2021 negatief in Sint-Pieters-Woluwe. Het aantal personen dat in 2021 vanuit een andere Belgische gemeente naar Sint-Pieters-Woluwe verhuisde (3.091) ligt lager dan het aantal personen dat de gemeente verliet om zich elders in België te vestigen (3.251). Dat negatieve saldo in verhouding met het bevolkingsaantal (-3,8 ‰) is evenwel beduidend minder groot dan het saldo op gewestelijk niveau (-17 ‰). Dit saldo varieert wel sterk van jaar tot jaar in Sint-Pieters-Woluwe [2-4](#).

Het **internationale migratiesaldo** is positief, net zoals in alle Brusselse gemeenten. Het aantal personen dat vanuit het buitenland naar Sint-Pieters-Woluwe verhuisde (1.479) is groter dan het aantal personen dat Sint-Pieters-Woluwe verliet om zich in het buitenland te vestigen (1.052)³. Dit saldo per 1.000 inwoners (10 ‰) is lager in Sint-Pieters-Woluwe in vergelijking met het Brussels Gewest als geheel (14 ‰).

2-3 Loop van de bevolking in 2021

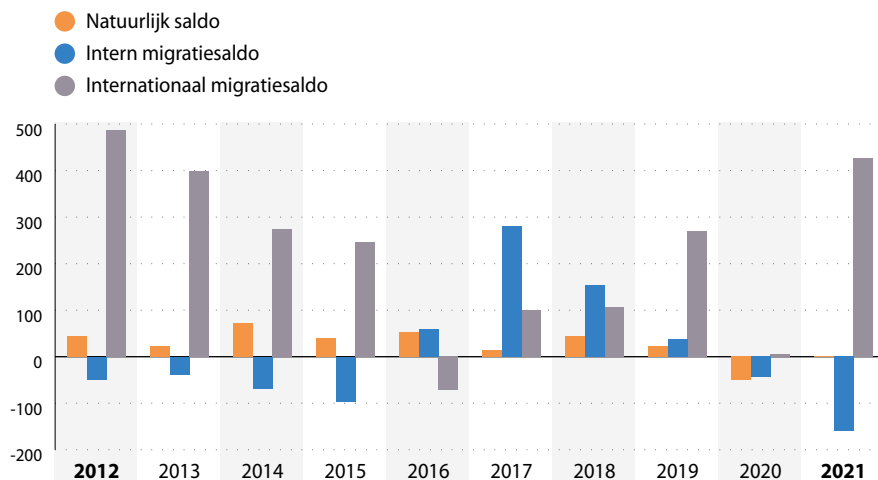
	Sint-Pieters-Woluwe		Brussels Gewest	
	Aantal		Aantal	
Natuurlijke loop				
Geboorten	357	8,5 ‰	15.690	12,8 ‰
Overlijden	358	8,5 ‰	8.849	7,2 ‰
Natuurlijk saldo	-1	0,0 ‰	6.841	5,6 ‰
Interne migraties				
Inwijking	3.091	73,4 ‰	89.758	73,5 ‰
Uitwijking	3.251	77,2 ‰	110.809	90,7 ‰
Intern migratiesaldo	-160	-3,8 ‰	-21.051	-17,2 ‰
Internationale migraties				
Immigratie (inclusief heringeschreven en inkomende veranderingen van register)	1.479	35,1 ‰	48.414	39,6 ‰
waarvan Niet-EU	513	12,2 ‰	16.406	13,4 ‰
Emigratie (inclusief amts halve geschrapt en uitgaande veranderingen van register)	1.052	25,0 ‰	31.449	25,8 ‰
waarvan Niet-EU	319	7,6 ‰	7.079	5,8 ‰
Internationaal migratiesaldo	427	10,1 ‰	16.965	13,9 ‰
waarvan Niet-EU	194	4,6 ‰	9.327	7,6 ‰
Totaal aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei	220	0,5 %	2.667	0,2 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2022)		0,5 %		0,7 %

Bronnen: BISA & Statbel (RR)
Noot: de statistische aanpassing omvat laattijdig geregistreerde wijzigingen (na 1 maart van het volgende jaar).

3 Deze aantallen omvatten veranderingen van register, schrappingen en herinschrijvingen na schrapping.

In het Brussels Gewest heeft de Covid-19-crisis in 2020 een impact gehad op de natuurlijke loop en de migratie. In Sint-Pieters-Woluve viel het natuurlijk saldo dat jaar negatief uit, terwijl dat de voorgaande jaren niet zo was. Dit komt door een opmerkelijke stijging van het aantal sterfgevallen (+19 % tussen 2019 en 2020), die ook samenhangt met de leeftijdsstructuur van de gemeentelijke bevolking. Het interne migratiesaldo was ook negatief in 2020, in tegenstelling tot de voorgaande 4 jaar. Tot slot was het internationale migratiesaldo in de gemeente dat jaar bijna nul. Daarna nam het aanzienlijk toe in 2021 ^{2.4}.

2.4 Jaarlijkse evolutie van het natuurlijk saldo en de migratiesaldo's, Sint-Pieters-Woluve, 2012-2021

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

En de niet-officiële bevolking?

Naast de [officiële bevolking](#) telt elke gemeente een bepaald aantal personen die er wonen, maar niet tot de officiële bevolking worden gerekend (asielzoekers, mensen in irregulier verblijf / personen zonder papieren, diplomaten en hun gezinsleden enz.). Wat specifiek de geboorten en sterfgevallen betreft, zijn de gegevens van de [Statistische formulieren voor geboorten en overlijdens](#) een nuttige aanvulling op de officiële bevolkingsgegevens. Ze omvatten immers alle personen die geboren of overleden zijn in het Brussels Gewest, niet alleen van wie er officieel woont. Omgekeerd, als de moeder legaal in België woont maar de geboorte in het buitenland plaatsvindt, wordt deze niet geregistreerd in de formulieren voor geboorten, maar wel in het Rijksregister. In 2019 zijn er 13 geboorten minder in de formulieren dan in het officiële bevolkingsregister van Sint-Pieters-Woluve. Dat is een relatief verschil van -3 % ten opzichte van het aantal geboorten dat in het bevolkingsregister is geregistreerd, tegenover +3 % op gewestelijk niveau.

Daarnaast ontvingen in 2021 48 personen [dringende medische hulp](#) (DMH) van het OCMW in Sint-Pieters-Woluve⁴. Dat is 0,3 % van de DMH die in het Brussels Gewest werd verleend⁵. Als dat cijfer wordt afgezet tegen het gemeentelijke bevolkingscijfer, is het aandeel van de DMH-ontvangers in Sint-Pieters-Woluve zeer laag (0,1 %) in vergelijking met het gewestelijke aandeel (1,2 %), net als in andere gemeenten in het zuidoosten van het Gewest. Gezien deze aanwijzingen lijkt de aanwezigheid van mensen zonder papieren in Sint-Pieters-Woluve dus beperkt te zijn.

⁴ Bron: POD Maatschappelijke Integratie

⁵ Volgens een schatting van het KCE (2015) zou het aandeel mensen zonder papieren dat gebruikmaakt van DMH, 10 tot 20 % bedragen.

2.3. STRUCTUUR VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Op 1 januari 2022 is het aandeel ouderen in Sint-Pieters-Woluve groter dan in het Gewest (19 % tegenover 13 % op gewestelijk niveau), in tegenstelling tot het aandeel jongeren onder de 18 jaar en de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar). Dat vertaalt zich in een hogere gemiddelde leeftijd dan die van het Gewest (41,8 jaar in Sint-Pieters-Woluve tegenover 37,8 jaar in het Gewest).

Tussen 2012 en 2022 is de leeftijdsstructuur van de bevolking van Sint-Pieters-Woluve zeer weinig veranderd ²⁻⁵ en ²⁻⁶. Er wordt evenwel vastgesteld dat:

- het aandeel kinderen onder de 18 jaar licht is gestegen;
- de ouderdomscoëfficiënt (80+/65+) is gedaald.

Het aandeel mannen is kleiner dan op gewestelijk niveau, met een geslachtsverhouding van 88,5 mannen op 100 vrouwen, tegenover 96,5 mannen op 100 vrouwen in het Gewest. Dat heeft voor een deel te maken met de leeftijdsstructuur: vrouwen, die een hogere [levensverwachting](#) hebben, zijn sterker vertegenwoordigd onder de ouderen.

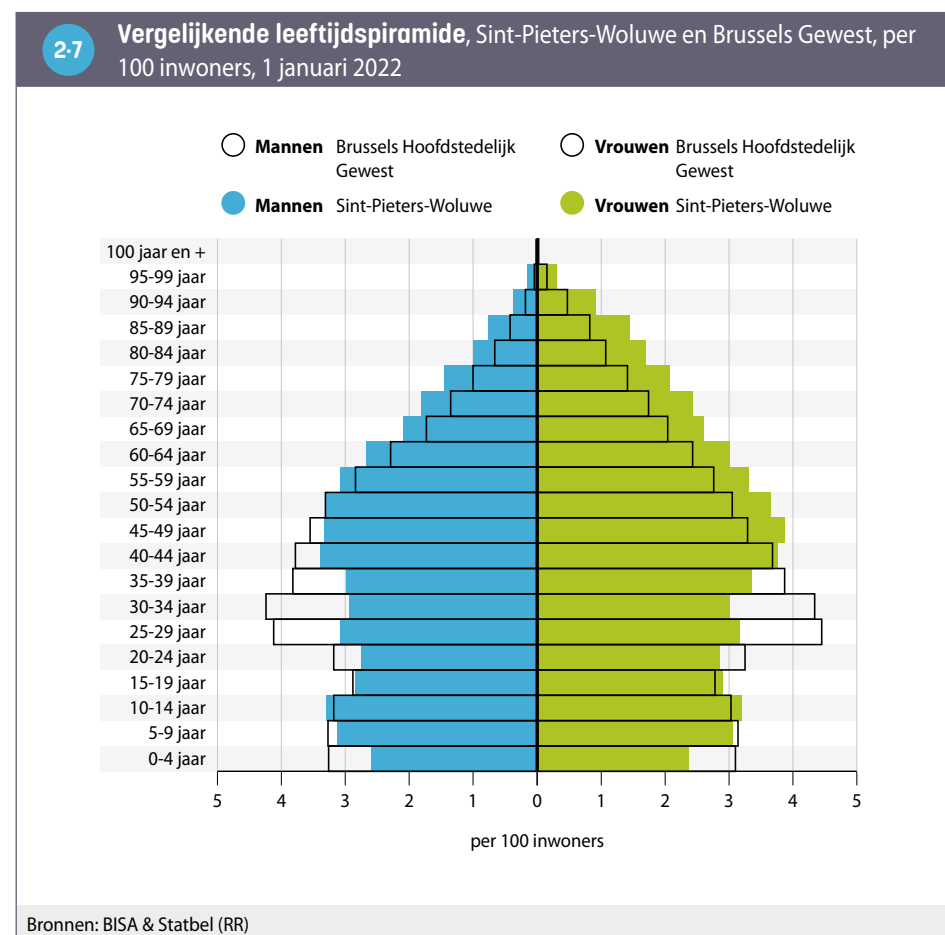
2-5	Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2012 en 2022							
	Sint-Pieters-Woluve				Brussels Gewest			
	01/01/2012		01/01/2022		01/01/2012		01/01/2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	8.182	20,4	8.900	21,1	255.118	22,4	273.645	22,4
18 - 64 jaar	24.186	60,4	25.241	59,8	730.020	64,1	788.876	64,5
65 jaar en ouder	7.669	19,2	8.075	19,1	153.716	13,5	160.116	13,1
Totaal	40.037	100	42.216	100	1.138.854	100	1.222.637	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

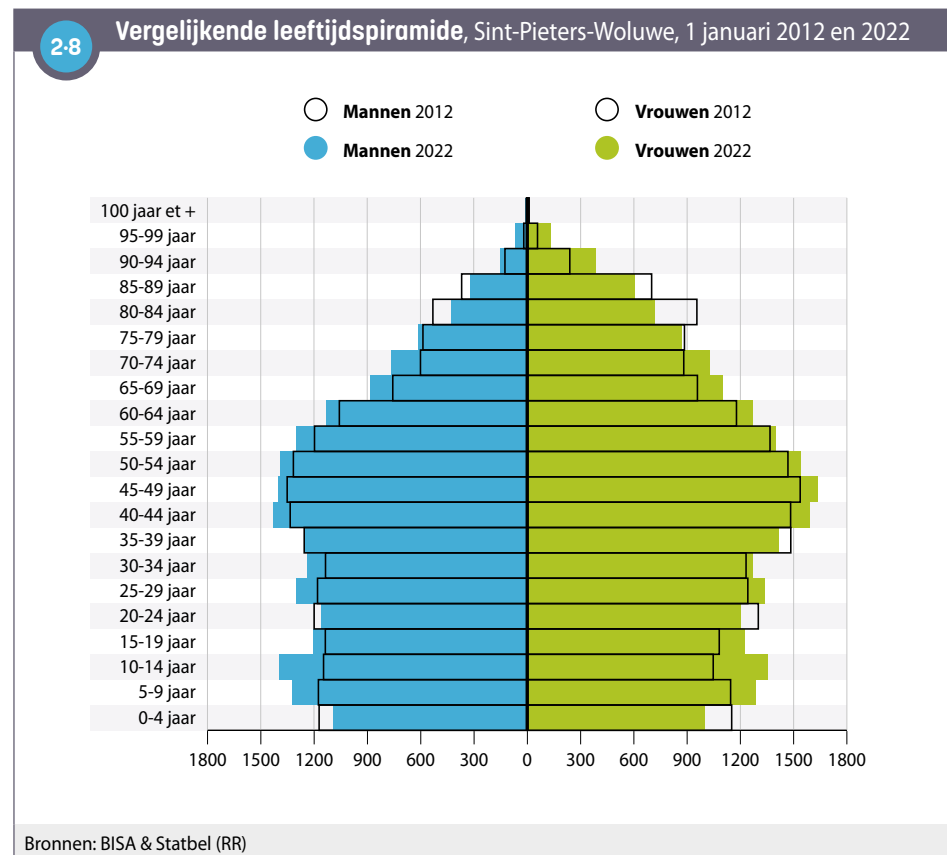
2-6	Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2012 en 2022			
	Sint-Pieters-Woluve		Brussels Gewest	
	01/01/2012	01/01/2022	01/01/2012	01/01/2022
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	41,9	41,8	37,5	37,8
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	39,9	39,9	36,1	36,7
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	43,6	43,5	38,9	38,8
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	39,2	34,9	33,1	29,2
Geslachtsverhouding (%)	87,1	88,5	94,3	96,5

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

De eerste vergelijkende leeftijdspiramide ²⁻⁷ illustreert dat de bevolking tussen 20 en 40 jaar en de kinderen onder de 5 jaar ondervertegenwoordigd zijn in Sint-Pieters-Woluve in vergelijking met het Brussels Gewest. Daar tegenover zijn vrouwen vanaf 45 jaar en mannen vanaf 55 jaar in alle leeftijdscategorieën oververtegenwoordigd.

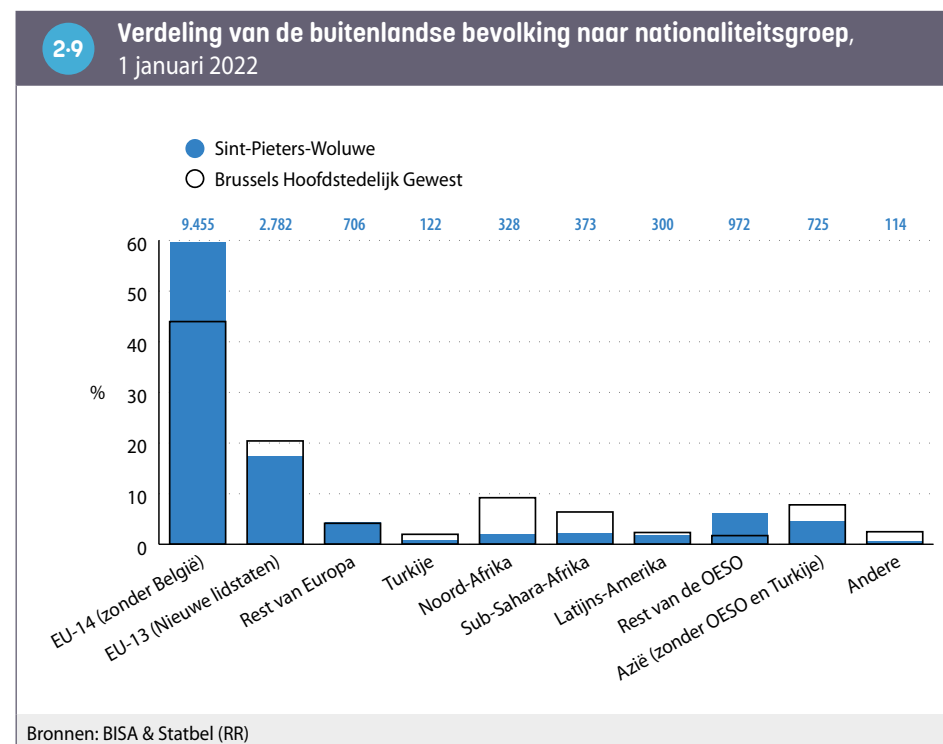

De tweede leeftijdspiramide **2-8** toont een toename tussen 2012 en 2022 van het aantal kinderen van 5 jaar en ouder in Sint-Pieters-Woluwe, in het bijzonder van kinderen van 10 tot 14 jaar, en een afname van het aantal kinderen van 0 tot 4 jaar. Het aantal personen tussen 80 en 89 jaar is gedaald. In de meeste andere leeftijdsgroepen nam de bevolking licht toe.

2.4. NATIONALITEITEN

Op 1 januari 2022 hadden 15.877 personen, of 38 % van de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe, niet de Belgische nationaliteit. Dit aandeel is groeiend en ligt iets hoger dan in het Gewest (36 %). Van de inwoners in de gemeente die niet de Belgische nationaliteit hebben is 60 % afkomstig uit de EU-14 (zonder België), 18 % uit de nieuwe lidstaten (EU-13) en 6 % uit de rest van de OESO. Personen uit de EU-14 en de rest van de OESO (inclusief Japanners) zijn beduidend sterker vertegenwoordigd onder de buitenlandse bevolking in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Gewest als geheel. Personen met een Noord-Afrikaanse, Sub-Saharaanse of Aziatische (niet-OESO) nationaliteit en uit de nieuwe EU-lidstaten (EU-13) zijn ondervertegenwoordigd in de niet-Belgische bevolking van de gemeente **2-9**.

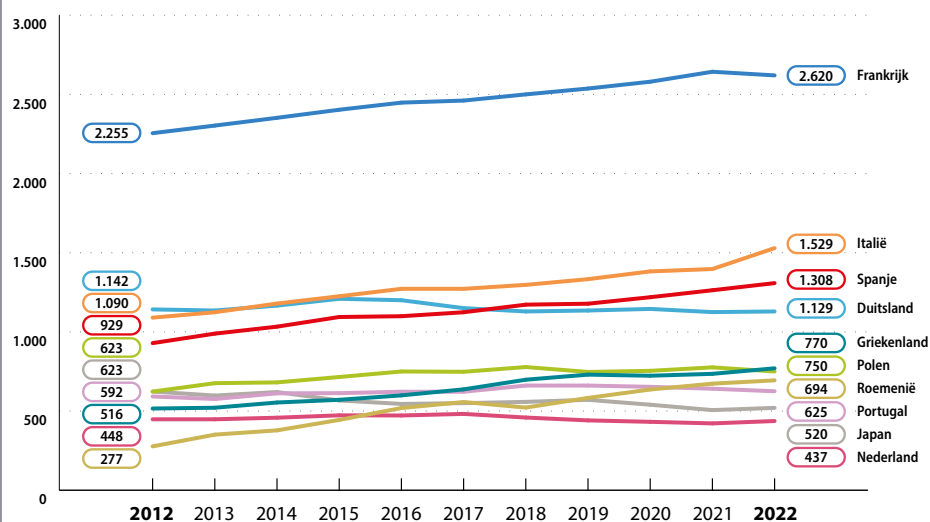

Bij de personen met een niet-Belgische nationaliteit zijn de Fransen op 1 januari 2022 verreweg het sterkst vertegenwoordigd in Sint-Pieters-Woluwe 2-10. Ze worden (op afstand) gevolgd door de Italianen, Spanjaarden en Duitsers.

In de periode 2012-2022 is het aantal Fransen toegenomen (behalve tussen 2021 en 2022). Het aantal Italianen, Spanjaarden en Roemenen, en (in mindere mate) Polen, nam ook toe in deze periode. Een van de redenen voor de niet te verwaarlozen aanwezigheid van Japanners is de Japanse school die in de naburige gemeente Oudergem ligt.

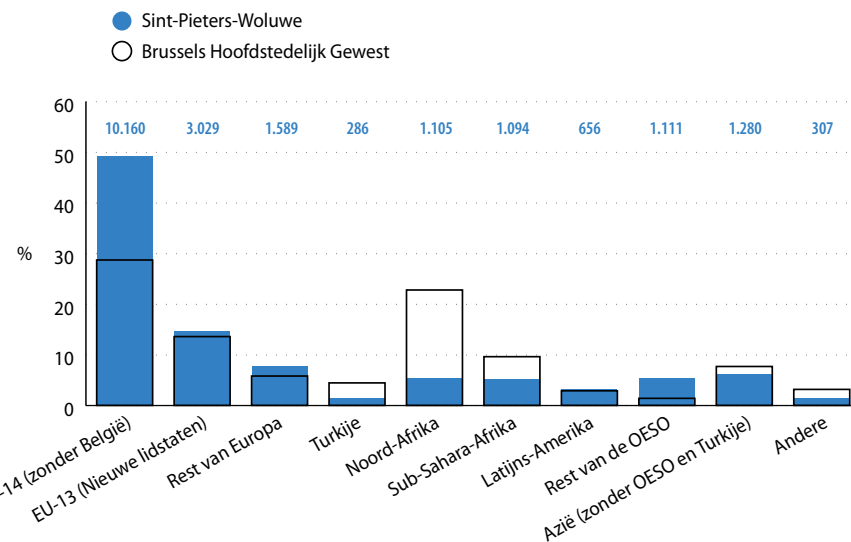
De analyse van de huidige nationaliteit kan maar een gedeeltelijk beeld geven van de diversiteit van de bevolking. Waar 38 % van de inwoners van Sint-Pieters-Woluwe momenteel een buitenlandse nationaliteit heeft, was dat bij de geboorte nog bij 49 % van de bevolking het geval. Een deel van de Belgische bevolking van de gemeente heeft dus na de geboorte de Belgische nationaliteit verkregen. Zo is het aantal inwoners van Sint-Pieters-Woluwe dat werd geboren met een Noord-Afrikaanse of Sub-Saharaanse nationaliteit (2.199), drie keer groter dan het aantal inwoners dat nu nog diezelfde nationaliteit heeft (701). Personen van Afrikaanse of Turkse afkomst blijven wel sterk ondervertegenwoordigd in Sint-Pieters-Woluwe in vergelijking met het Gewest, in het bijzonder personen van Noord-Afrikaanse afkomst 2-11.

2-10 Evolutie van het aantal onderdanen van de 10 meest vertegenwoordigde buitenlandse nationaliteiten in 2022, Sint-Pieters-Woluwe, 1 januari 2012-2022

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

2-11 Verdeling van de bevolking geboren als niet-Belg per nationaliteitsgroep bij de geboorte, 1 januari 2022

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

2.5. HUISHOUDENS

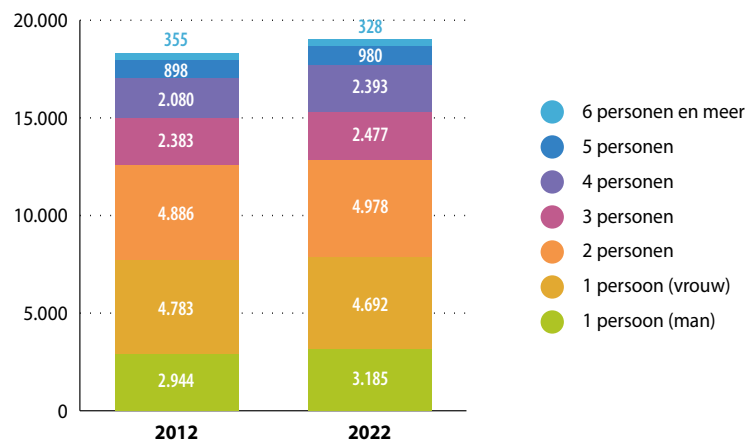
Op 1 januari 2022 telde Sint-Pieters-Woluwe 19.033 private huishoudens, 704 meer dan in 2012.

In 2022 bestond 41 % van de huishoudens uit een enkele persoon, 26 % uit twee personen en 33 % uit ten minste drie personen. Tussen 2012 en 2022 is het aantal alleenstaande mannen met 8 % toegenomen, de huishoudens van 4 personen zijn met 15 % toegenomen en die van 5 personen met 9 %. Het aantal huishoudens van 6 of meer personen is met 8 % gedaald [2-12](#).

De gemiddelde omvang van de private huishoudens is in Sint-Pieters-Woluwe iets groter (2,2) dan in het Brussels Gewest (2,15).

Koppels zonder en met kinderen zijn sterker vertegenwoordigd in Sint-Pieters-Woluwe (respectievelijk 19 % en 26 % van de huishoudens in de gemeente) dan in het Gewest als geheel (14 % en 23 %). Voor de alleenwonenden is het omgekeerd (41 % van de huishoudens in de gemeenten tegenover 47 % op gewestelijk niveau) [2-13](#).

2-12 Evolutie van het aantal private huishoudens naar grootte, Sint-Pieters-Woluwe, 1 januari 2012 en 2022

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

2-13 Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2022

	Sint-Pieters-Woluwe		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	7.820	41,1	263.886	46,8
Koppels zonder kinderen	3.587	18,8	81.344	14,4
Koppels met kind(eren)	5.016	26,4	131.805	23,4
Alleenstaande ouders	2.079	10,9	65.482	11,6
Andere types	531	2,8	21.365	3,8
Totaal	19.033	100	563.882	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE EN KENMERKEN VAN DE GEBOORTEN

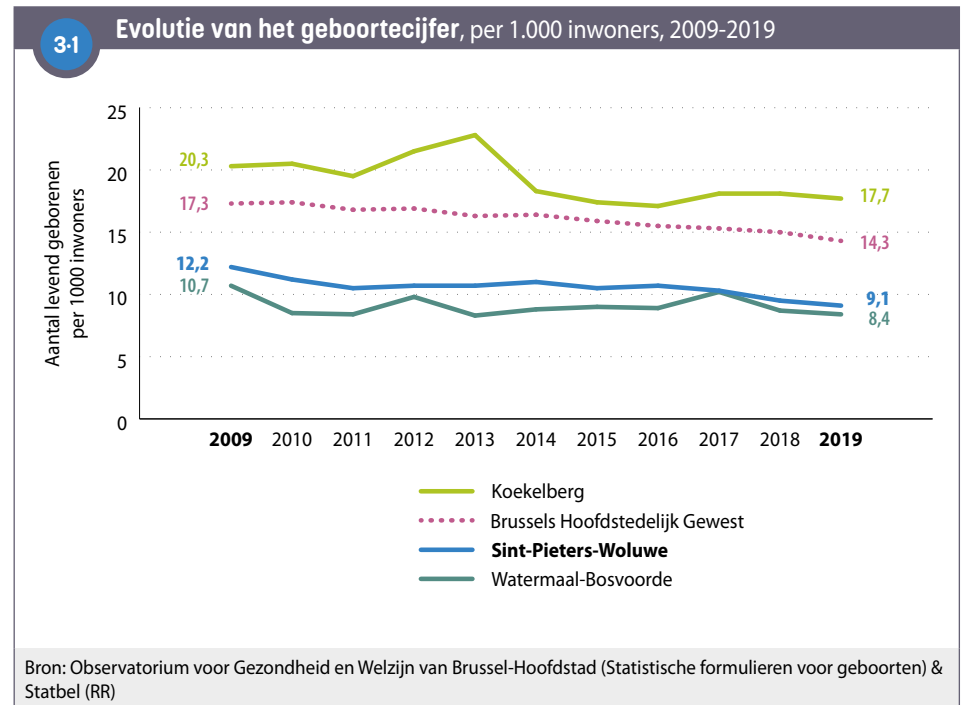
In 2019 zijn op basis van de [Statistische formulieren voor geboorten](#) (met inbegrip van de geboorten die niet in het bevolkingsregister zijn opgenomen, maar zonder de geboorten die in het buitenland hebben plaatsgevonden) 380 kinderen geboren in een huishouden in Sint-Pieters-Woluwe. Het [geboortecijfer](#) is dat jaar 9 ‰. Dat is aanzienlijk lager dan het gewestelijke gemiddelde (14 ‰). Net na Watermaal-Bosvoorde is Sint-Pieters-Woluwe de Brusselse gemeente met het laagste geboortecijfer. In Koekelberg is dat cijfer het hoogst **31**.

Het geboortecijfer hangt, voor een gegeven bevolking, af van:

- de trend bij de vrouwen op vruchtbare leeftijd om kinderen te krijgen (gemeten door het [totaal vruchtbaarheidscijfer](#))
- het aandeel van deze vrouwen in de totale bevolking.

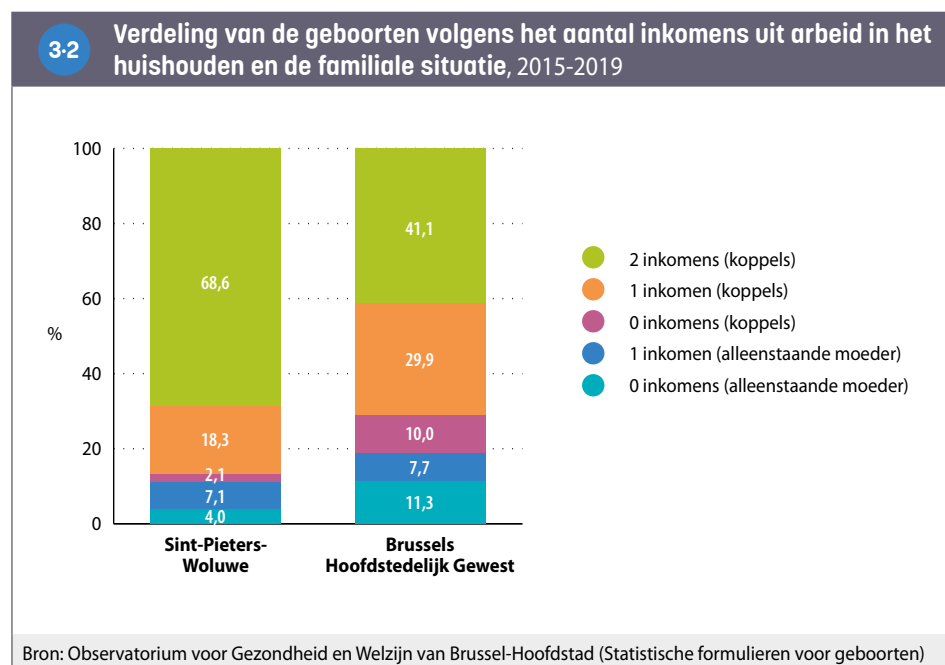
Dat het geboortecijfer in Sint-Pieters-Woluwe lager ligt dan in het Gewest komt door het beduidend lagere aandeel vrouwen op vruchtbare leeftijd (zie hoofdstuk **2**, Bevolking), maar ook door een lager [totaal vruchtbaarheidscijfer](#).

In Sint-Pieters-Woluwe is het geboortecijfer dalend, net als gemiddeld genomen in de andere gemeenten: In 2009 bedroeg het nog 12 ‰.

lets meer dan een op de tien geboorten in Sint-Pieters-Woluwe (11 %) vindt plaats in een huishouden dat uit een alleenstaande vrouw bestaat (vergeleken met 19 % op gewestelijk niveau). In 4 % van de gevallen is de moeder niet alleen staand, maar heeft ze ook geen inkomen uit arbeid **3-2**.

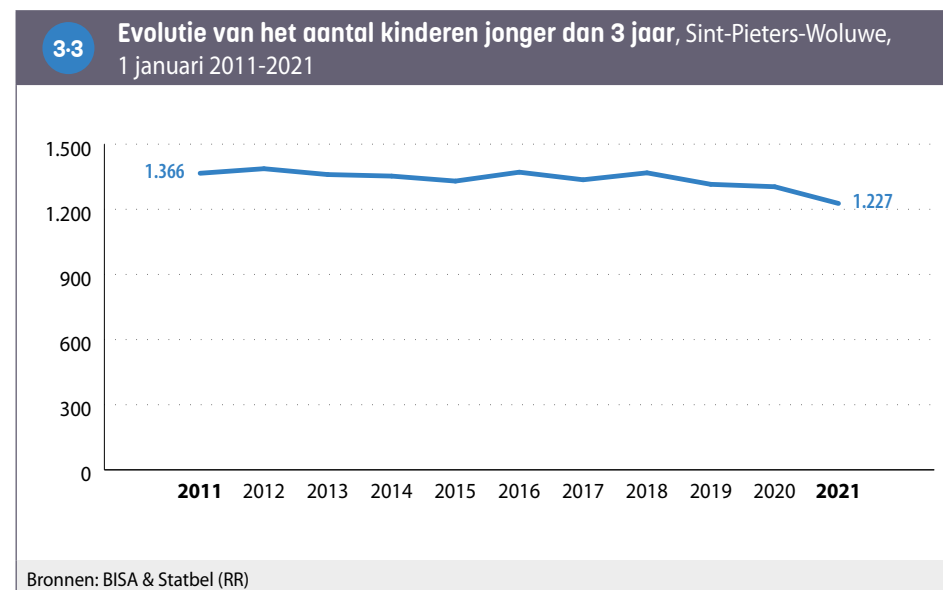
Meer in het algemeen vindt 6 % van de geboorten in de gemeente plaats in een huishouden (alleenstaande ouder of koppel) zonder inkomen uit arbeid, tegenover 21 % in het Brussels Gewest. Deze gegevens bevestigen dat de bevolking van de gemeente over het algemeen weinig bestaansonzekerheid kent, ook al komen moeilijke situaties – bijvoorbeeld voor alleenstaande moeders en/of personen zonder inkomen uit werk – er wel voor.

Daarnaast had 53 % van de vrouwen in Sint-Pieters-Woluwe die tussen 2015 en 2019 zijn bevallen een buitenlandse nationaliteit, wat gelijk is aan het cijfer voor het Gewest als geheel. De Franse nationaliteit is de voornaamste nationaliteit van buitenlandse vrouwen in de gemeente die in 2019 zijn bevallen (6 % van alle geboorten), gevolgd door de Italiaanse (5 %), Roemeense (4 %) en Poolse (3 %).

3.2. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

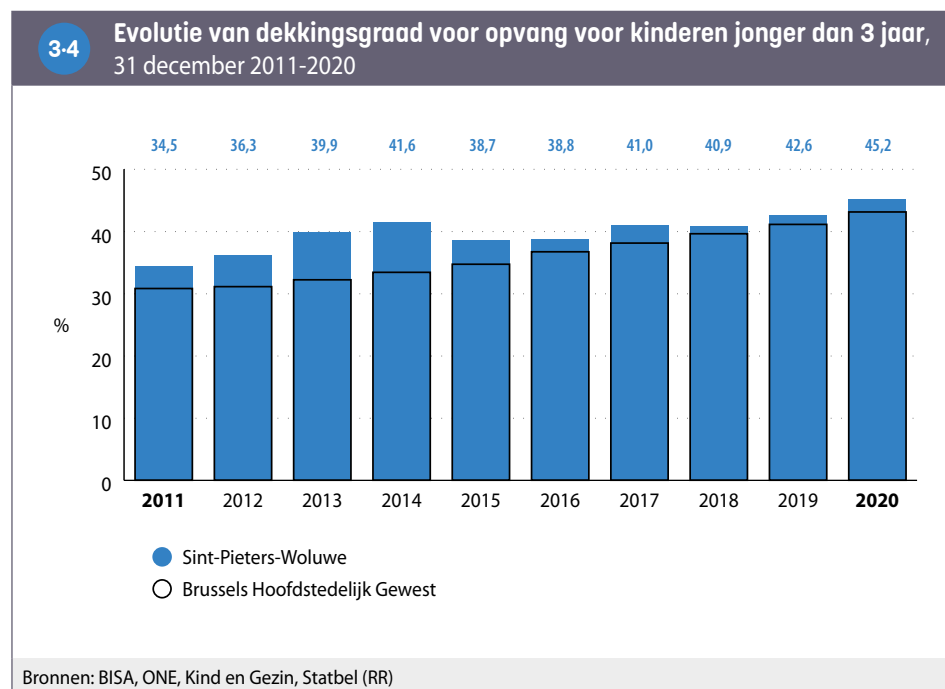
Op 1 januari 2021 telde Sint-Pieters-Woluwe 1.227 kinderen jonger dan 3 jaar, wat neerkomt op 2,9 % van de totale bevolking (tegenover 3,9 % in het Brussels Gewest). Het aantal kinderen jonger dan 3 is in de gemeente gedaald in vergelijking met 10 jaar geleden **3-3**. Deze dalende trend in het aantal kinderen van deze leeftijd wordt globaal waargenomen in heel het Brusselse Gewest.

3.3. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

De **dekkingsgraad** van de kinderopvang (aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente in verhouding tot het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont) bedraagt 45 % in Sint-Pieters-Woluwe. Dat is iets hoger dan op het niveau van het Brussels Gewest (43 %)

3-4

Op 31 december 2020 had Sint-Pieters-Woluwe 555 plaatsen in de kinderopvang **3-5**. Het gaat bijna uitsluitend om plaatsen in groepsopvang (98 %). Gezinsopvang (onthaalouders) is relatief onderontwikkeld in het Gewest.

Op het niveau van het Gewest is een deel van deze plaatsen voorbehouden voor (of geven voorrang aan) bepaalde categorieën van kinderen, bijvoorbeeld kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen (personeel dat niet noodzakelijk in het Brussels Gewest woont), of voor inwoners van de gemeente. In Sint-Pieters-Woluwe zijn er evenwel geen plaatsen gereserveerd voor bepaalde categorieën kinderen.

Als alleen de volledig toegankelijke plaatsen in rekening worden gebracht, dit zijn plaatsen die niet voorbehouden zijn en bovendien worden aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders, bedraagt de dekkingsgraad 31 % in Sint-Pieters-Woluwe (dus minder dan één plaats per drie kinderen onder de 3 jaar), wat nog altijd meer is dan het gewestelijke gemiddelde (26 %). Met andere woorden: in Sint-Pieters-Woluwe is 69 % van alle plaatsen niet voorbehouden en worden ze aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders. Dit aandeel ligt hoger dan dat van het Gewest.

3-5 Kinderopvang en toegankelijkheid van het aanbod, 31 december 2015 en 2020

	Sint-Pieters-Woluwe		Brussels Gewest	
	2015	2020	2015	2020
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	531	555	18.576	20.643
waarvan				
Aantal plaatsen in groepsopvang	520	543	17.992	20.111
Aantal plaatsen in gezinsopvang	11	12	584	532
waarvan				
Aantal gereserveerde plaatsen of plaatsen met voorrang	0	0	2.691	2.754
Aantal toegankelijke plaatsen	531	555	15.885	17.889
Aantal kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	38,7	45,2	34,7	43,1
Aantal toegankelijke kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	38,7	45,2	29,7	37,4
Aantal toegankelijke en inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	26,8	31,3	20,1	25,9
Aandeel inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen ten opzichte van het totaal aantal plaatsen (%)	69,3	69,2	58,1	60,1

Bronnen: BISA, ONE, Kind en Gezin, Statbel (RR)

4. ONDERWIJS

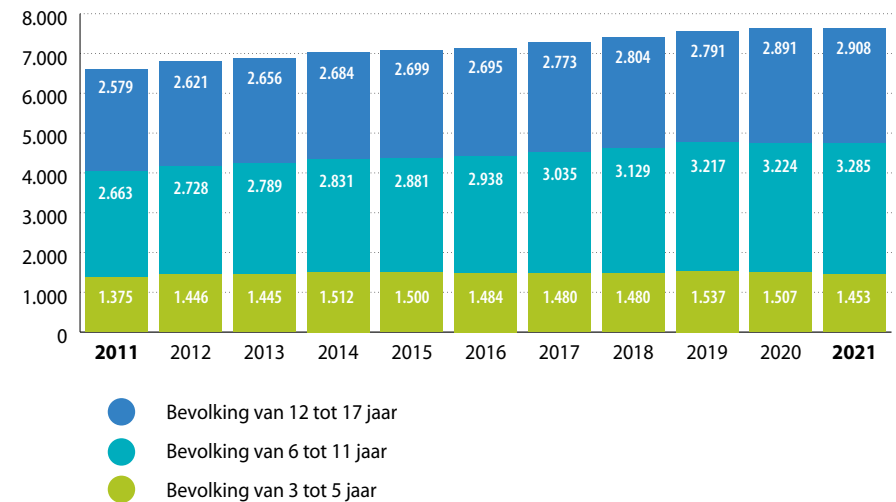
4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

Tussen 2011 en 2021 is het aantal kinderen (3-17 jaar) in Sint-Pieters-Woluwe gestegen ⁴⁻¹. De kinderen van 3 tot 17 jaar kunnen worden onderverdeeld in drie leeftijdsgroepen: kleuterschool (3 tot 5), lager onderwijs (6 tot 11) en secundair onderwijs (12 tot 17). De leeftijdsgroepen 3 tot 5, 6 tot 11 en 12 tot 17 jaar groeiden tussen 2011 en 2021 met respectievelijk +6 %, +23 % en +13 %.

Het percentage van de kinderen in de totale bevolking van de gemeente in 2021 bedraagt 3 % (3-5 jaar), 8 % (6-11 jaar) en 7 % (12-17 jaar). De aandelen kinderen van 6-11 jaar en (in mindere mate) 12-17 jaar in de bevolking zijn licht gestegen ten opzichte van 2011.

Merk op dat de cijfers in Figuur ⁴⁻¹ gebaseerd zijn op de [officiële bevolking](#). Als gevolg hiervan zijn sommige kinderen (waarvan de ouders bijvoorbeeld in het [Wachtregister](#) ingeschreven zijn of in een onregelmatige situatie verkeren, maar ook de kinderen van diplomaten) niet meegeteld. Deze kinderen kunnen evenwel schoollopen in de gemeente en meegeteld worden in de gegevens over de [schoolbevolking](#). Omgekeerd zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen maar die we niet terugvinden in de schoolpopulatie. Deze schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse Gemeenschap. Dit verklaart de mogelijke verschillen tussen de gegevens over de officiële bevolking en die over de schoolbevolking (zie volgend punt).

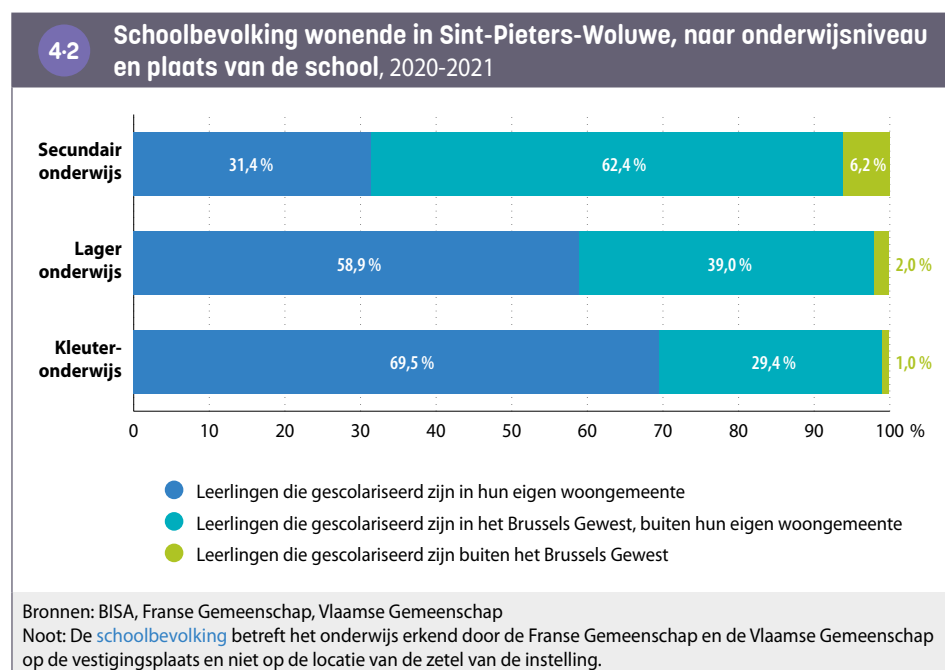
4-1 Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar, Sint-Pieters-Woluwe, 1 januari 2011-2021

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN DE SCHOOL EN ONDERWIJSVORM

Tijdens het schooljaar 2020-2021 waren respectievelijk 1.438, 2.552 en 2.275 in Sint-Pieters-Woluwe wonende leerlingen ingeschreven in het kleuter-, basis- en secundair onderwijs van een van de twee Gemeenschappen (Franse of Vlaamse)⁶. 69 % van de leerlingen ingeschreven in het kleuteronderwijs gaat naar een school in Sint-Pieters-Woluwe, tegenover 59 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 31 % in het secundair onderwijs **4-2**.

Hoewel een deel van de leerlingen die in de gemeente wonen dus buiten de gemeente naar school gaat, zijn er ook bewegingen in de tegenovergestelde richting. 46 % van de leerlingen van een kleuterschool in de gemeente woont namelijk elders. Dat geldt ook voor 41 % van de leerlingen die naar een basisschool in de gemeente gaan en voor 13 % van de leerlingen die naar een secundaire school gaan.

⁶ Leerlingen die onderwijs volgen buiten de Gemeenschappen (Europese of internationale scholen, privéscholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs), zijn dus niet meegeteld.

In vergelijking met het Brussels Gewest zijn de leerlingen van het secundair onderwijs die in Sint-Pieters-Woluwe wonen, veel vaker ingeschreven in het algemeen onderwijs en minder vaak in het technisch en vooral het beroepsonderwijs. Zo zijn respectievelijk 48 %, 10 % en 5 % van de leerlingen van het secundair onderwijs die in Sint-Pieters-Woluwe wonen, ingeschreven in het algemeen, technisch en beroepsonderwijs, tegenover 33 %, 16 % en 11 % van de leerlingen op gewestelijk niveau. De aandelen leerlingen in het buitengewoon onderwijs (2,5 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 1,8 % in het secundair onderwijs) liggen lager dan in het Gewest **4-3**.

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2020-2021

	Sint-Pieters-Woluwe		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Kleuteronderwijs			
Gewoon kleuteronderwijs	1.434	99,7	99,2
Buitengewoon kleuteronderwijs	4	0,3	0,8
Totaal kleuteronderwijs	1.438	100	100
Lager onderwijs			
Gewoon lager onderwijs	2.488	97,5	95,6
Buitengewoon lager onderwijs	64	2,5	4,4
Totaal lager onderwijs	2.552	100	100
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	770	33,8	32,1
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen</i>	1.082	47,6	33,5
<i>Technisch</i>	236	10,4	16,4
<i>Kunst</i>	12	0,5	0,5
<i>Beroeps</i>	106	4,7	11,3
<i>Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO)</i>	14	0,6	1,6
Buitengewoon secundair onderwijs	41	1,8	3,5
Secundair DASPA en OKAN	14	0,6	1,1
Totaal secundair onderwijs	2.275	100	100

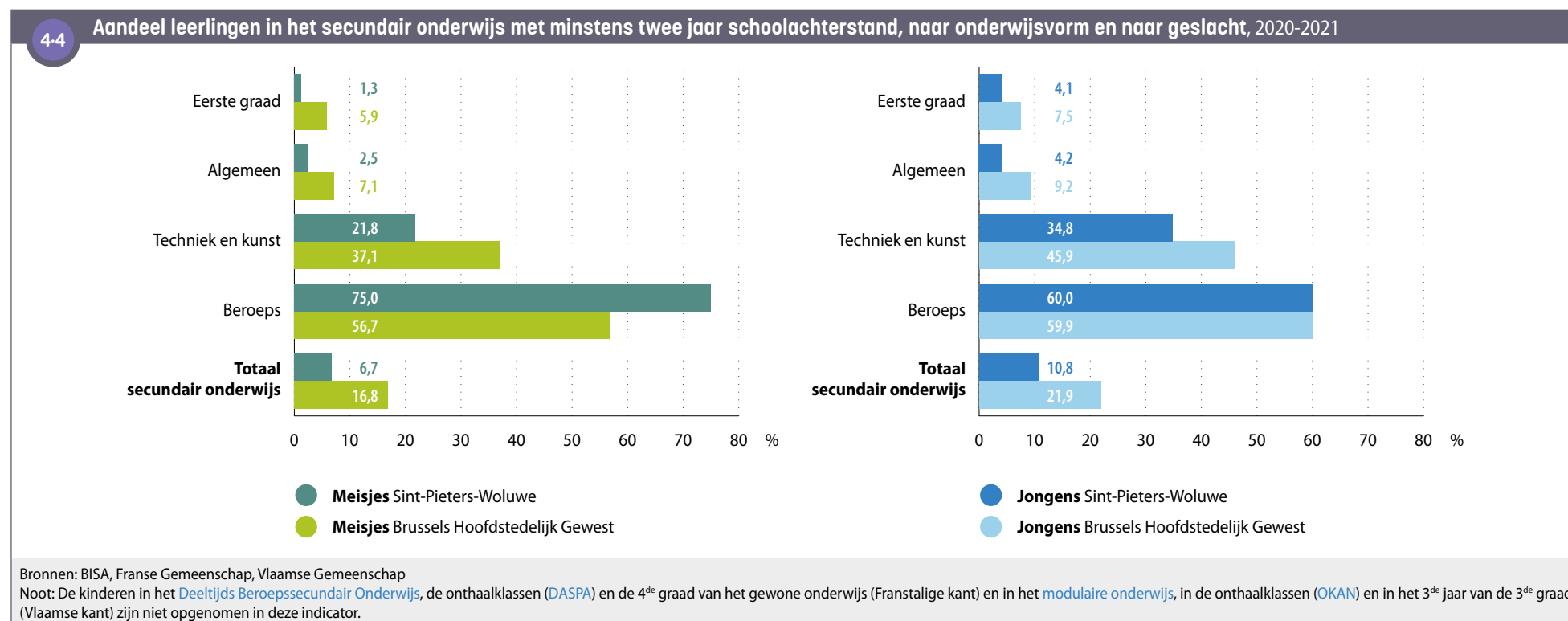
Bronnen: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gegroepeerd.

4.3. SCHOOLACHERSTAND

9% van de leerlingen in het secundair onderwijs in Sint-Pieters-Woluwe⁷ (tegenover 19% in het Gewest) heeft een schoolachterstand (twee jaar of meer) opgelopen. Dit is het laagste aandeel van alle Brusselse gemeenten.

Het aandeel leerlingen met een schoolachterstand hangt sterk samen met de onderwijsvorm, zowel in Sint-Pieters-Woluwe als op gewestelijk niveau. Het beroepsonderwijs vertoont het hoogste percentage leerlingen met schoolachterstand, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs en daarna het algemeen onderwijs. Over het algemeen zijn er in het gewest als geheel meer jongens dan meisjes met een schoolachterstand⁸.

Het percentage leerlingen met een achterstand in het secundair onderwijs ligt in Sint-Pieters-Woluwe beduidend lager dan op gewestelijk niveau in het basisonderwijs en in elk van de onderwijsvormen, met uitzondering van het beroepsonderwijs. Hoewel het om relatief weinig leerlingen in de gemeente gaat, hebben meisjes in deze onderwijsvorm verhoudingsgewijs vaker een achterstand in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Brussels Gewest ⁴⁻⁴.

⁷ Het betreft de schoolachterstand van de adolescenten die in Sint-Pieters-Woluwe wonen, ongeacht waar ze naar school gaan.

⁸ Dat geldt voor alle onderwijsvormen, maar in Sint-Pieters-Woluwe is het percentage meisjes met een achterstand in het beroepsonderwijs hoger dan dat van hun mannelijke tegenhangers.

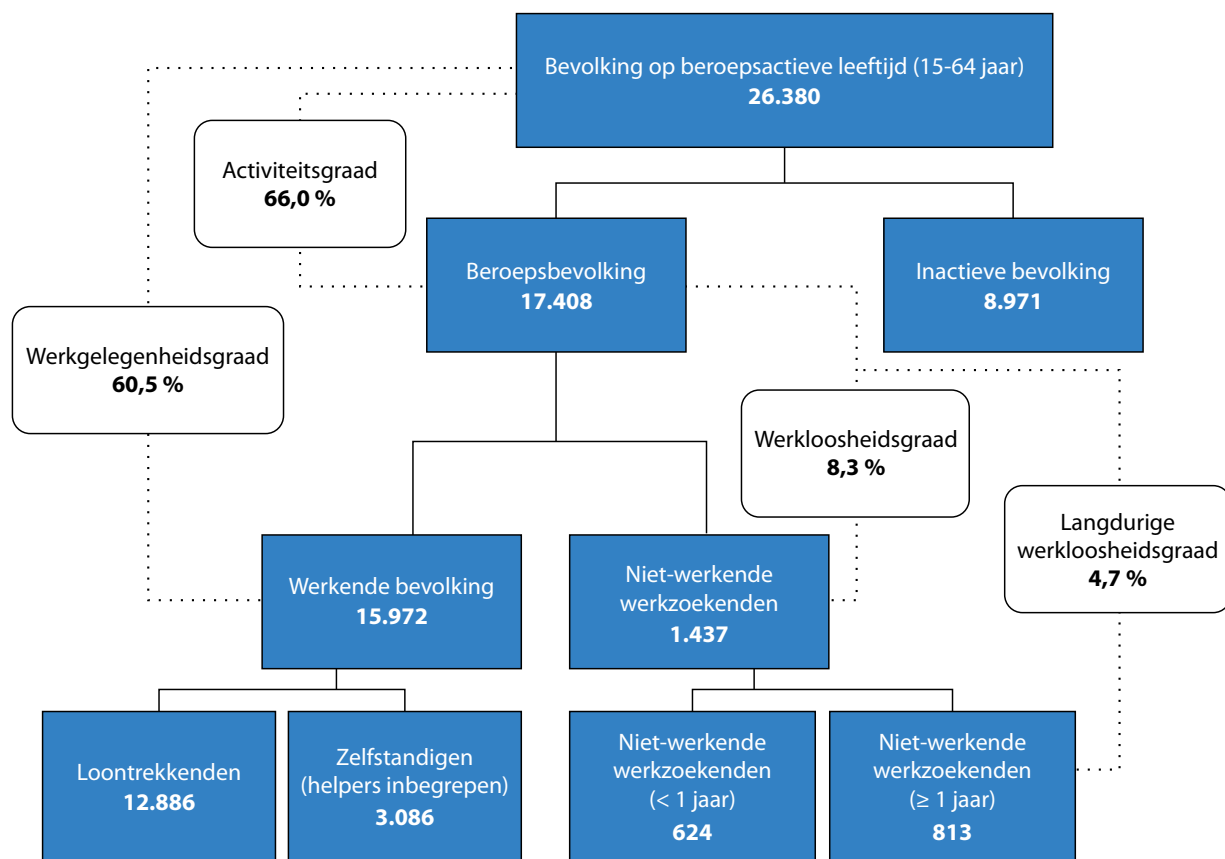
5. ARBEIDSMARKT

5-1

Structuur en voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Sint-Pieters-Woluwe, jaargemiddelde 2019

5.1. SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2019 zijn 17.408 inwoners van Sint-Pieters-Woluwe actief op de arbeidsmarkt. Dat is twee derde van de 26.380 personen op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar). Ruim negen op de tien van hen hebben een job en minder dan een op de tien (8%) is bij Actiris ingeschreven als **niet-werkende werkzoekende** (NWWZ). Van deze werklozen is zes op de tien sinds minstens een jaar werkloos **5-1**.

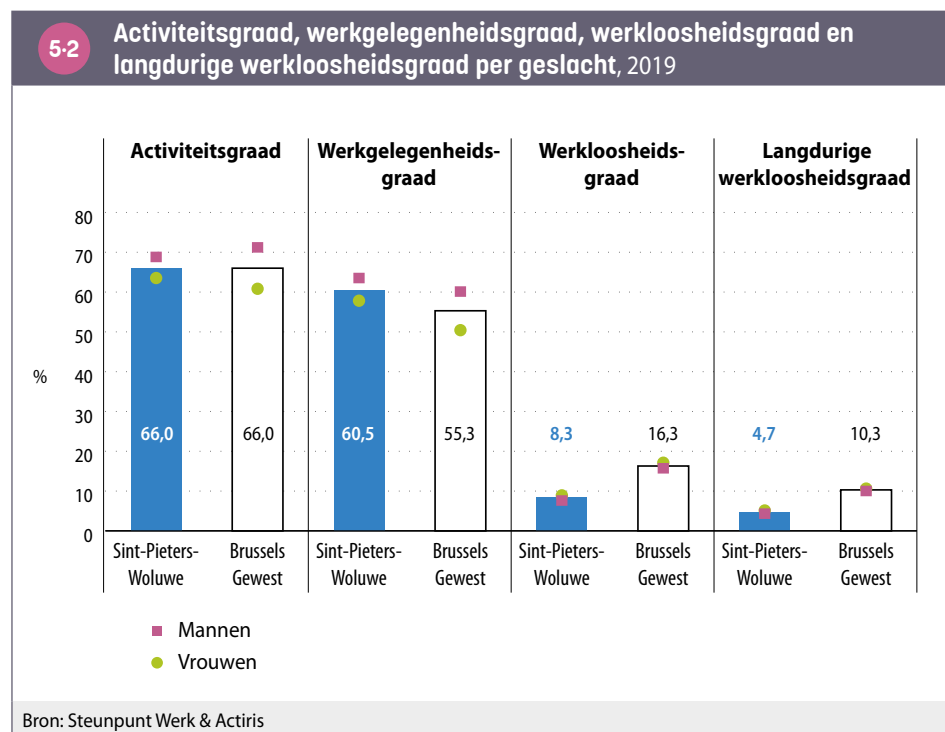
Bronnen: Steunpunt Werk, Actiris

Noot: De bevolking op beroepsactieve leeftijd is het gemiddelde van de bevolking op beroepsactieve leeftijd op 1 januari 2019 en die op 1 januari 2020.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

De globale **activiteitsgraad** (15-64 jaar) in Sint-Pieters-Woluwe is identiek aan die van het Gewest. De activiteitsgraad van de vrouwen in Sint-Pieters-Woluwe ligt hoger dan het gewestelijke niveau, en die van de mannen ligt lager. Binnen de **actieve bevolking** ligt de **werkloosheidsgraad** (totaal en langdurig)⁹ beduidend lager in Sint-Pieters-Woluwe dan op gewestelijk niveau, zowel voor mannen als voor vrouwen. De **werkgelegenheidsgraad** ten slotte ligt hoger in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Gewest als geheel, voor beide geslachten. Er is wel nog een verschil tussen mannen en vrouwen, maar dat is in Sint-Pieters-Woluwe kleiner dan in het Gewest.

In het algemeen is de **genderongelijkheid** voor deze indicatoren minder uitgesproken in Sint-Pieters-Woluwe dan op gewestelijk niveau **5.2**.

9 De langdurige **werkloosheidsgraad** komt overeen met het aandeel personen dat een jaar of langer werkloos is.

De **activiteitsgraad** van jongeren (15-24 jaar) is in Sint-Pieters-Woluwe lager dan op gewestelijk niveau (15 % tegenover 25 %), waarschijnlijk doordat meer jongeren hoger onderwijs volgen. Voor jongeren in Sint-Pieters-Woluwe die zich op de arbeidsmarkt begeven (**actieve bevolking** tussen 15 en 24 jaar), is de toegang tot de arbeidsmarkt evenwel niet vanzelfsprekend: hun **werkloosheidsgraad** is 19 %, wat niet verwaarloosbaar is, hoewel dit cijfer lager is dan dat van het Gewest (23,6 %). De **activiteitsgraden** in de leeftijdscategorieën 25-49 jaar en vooral 50-64 jaar liggen hoger in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Gewest, terwijl hun werkloosheidsgraden duidelijk lager liggen **5.3**.

5.3 Voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) naar leeftijdsgroep, 2019

	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest	Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest	Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest
15 - 24 jaar	15,0	25,1	12,2	19,2	19,0	23,6
25 - 49 jaar	78,2	77,0	72,3	65,3	7,5	15,1
50 - 64 jaar	74,7	69,2	68,5	57,0	8,3	17,6
Totaal	66,0	66,0	60,5	55,3	8,3	16,3

Bron: Steunpunt Werk

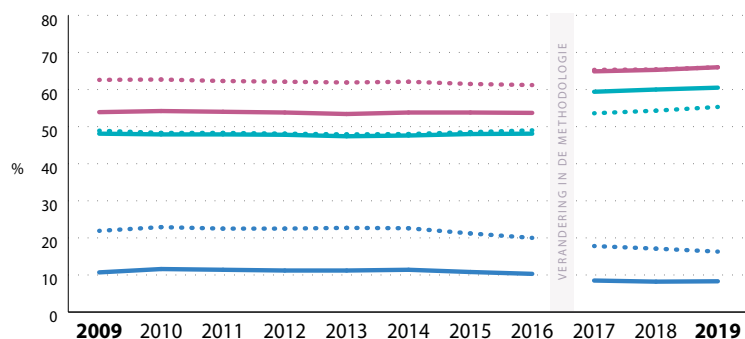
Wat de evolutie van de **activiteitsgraad** en de **werkgelegenheidsgraad** betreft, moet gewezen worden op de breuk in de cijferreeks in figuur **5.4**: sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de beroepsbevolking gerekend, wat de activiteitsgraad en de werkgelegenheidsgraad omhoog trekt. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden de personen in kwestie ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden de werkgelegenheids- en activiteitsgraad tot 2016 onderschat en de werkloosheidsgraad overschat. Dat de personen die in die instellingen werken nu worden meegerekend, heeft een grote impact op de cijfers van Sint-Pieters-Woluwe. In 2021 werken 3.380 inwoners van de gemeente in Europese en internationale instellingen. Dat is een op de vijf werkenden binnen de actieve bevolking¹⁰.

Los van de impact van deze breuk in de cijfers zijn de werkgelegenheid en de activiteitsgraad in de gemeente tussen 2009 en 2019 weinig veranderd.

10 Bron: BISA. Militairen en werknemers onder Belgisch contract (onderworpen aan socialezekerheidsbijdragen) zijn niet in dit aantal inbegrepen.

Afgezien van het effect van de breuk in de cijferreeks op de [werkloosheidsgraad](#) (zie hierboven), is deze in het Brussels Gewest vanaf 2015 gedaald. De daling van de werkloosheid op gewestelijk niveau is te wijten aan een aantal factoren, waaronder een verbetering van de economische activiteit in heel het land en bepaalde tewerkstellingsmaatregelen in het Gewest. Deze daling komt echter ook door de strengere voorwaarden voor de toegang tot inschakelingsuitkeringen (federale maatregelen). Dat verklaart de sterkere daling van de werkloosheid onder jongeren. Sinds 2015 zijn de inschakelingsuitkeringen beperkt tot drie jaar. Er zijn ook andere, meer beperkende voorwaarden ingevoerd (met betrekking tot leeftijd, diploma en wachttijden). Die grotere beperking van de RVA-uitkeringen wordt gedeeltelijk weerspiegeld in het aantal inschrijvingen bij Actiris (geen inschrijving of schrapping). Het effect van deze hervorming op het totale werkloosheidscijfer in Sint-Pieters-Woluwe is echter slechts gering en is meer uitgesproken in de armere gemeenten.

5-4 Evolutie van de werkloosheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en activiteitsgraad, jaargemiddelde 2009-2019

Activiteitsgraad

- Sint-Pieters-Woluwe
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Werkgelegenheidsgraad

- Sint-Pieters-Woluwe
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Werkloosheidsgraad

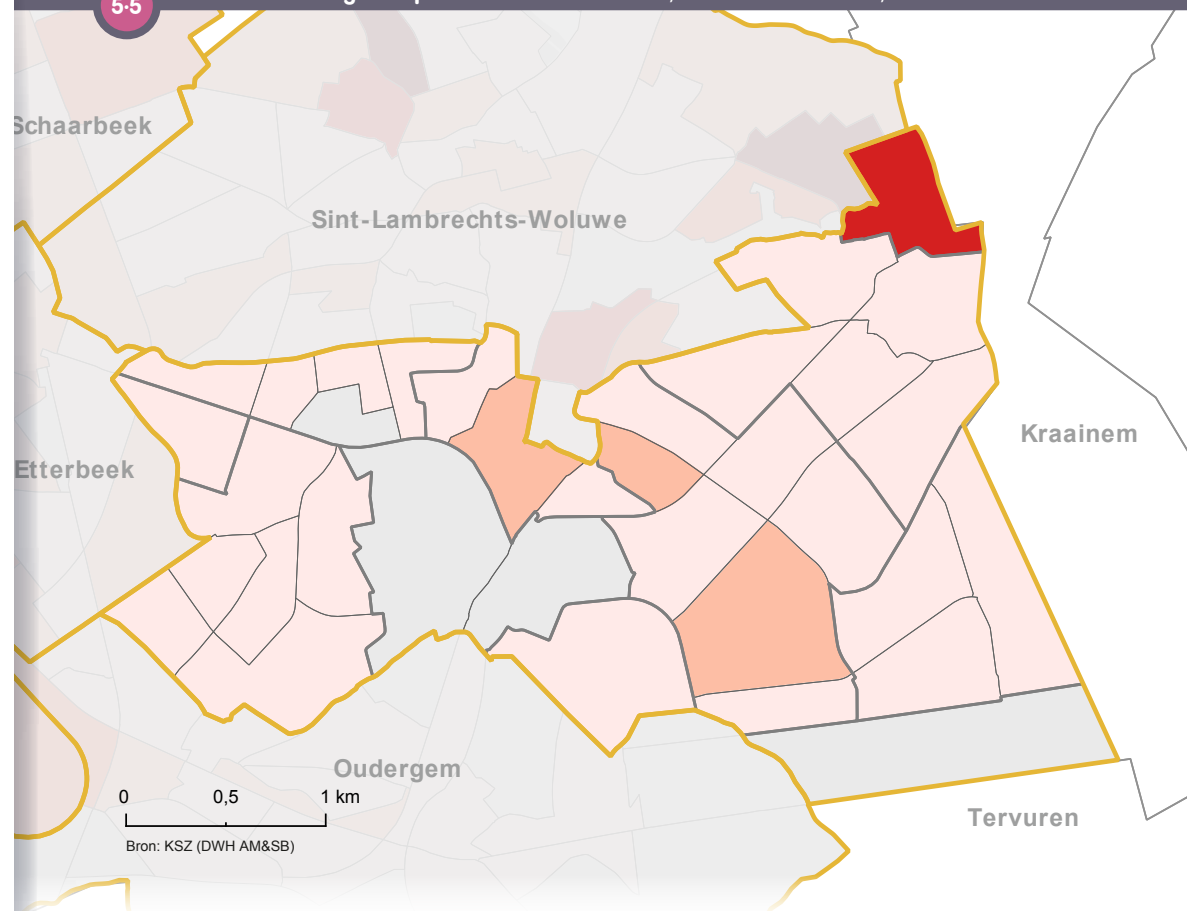
- Sint-Pieters-Woluwe
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bron: Steunpunt Werk

Noot: Sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de [beroepsbevolking](#) gerekend. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden tot 2016 de [werkgelegenheids-](#) en [activiteitsgraad](#) onderschat en wordt de [werkloosheidsgraad](#) overschat.

5-5

Werkloosheidsgraad per statistische sector, Sint-Pieters-Woluwe, 2018

0 0,5 1 km

Bron: KSZ (DWH AM&SB)

Werkloosheidsgraad (%)

- < 11,5
- 11,5 - 15,4
- 15,4 - 21,0
- 21,0 - 29,2
- > 29,2
- < 100 actieven

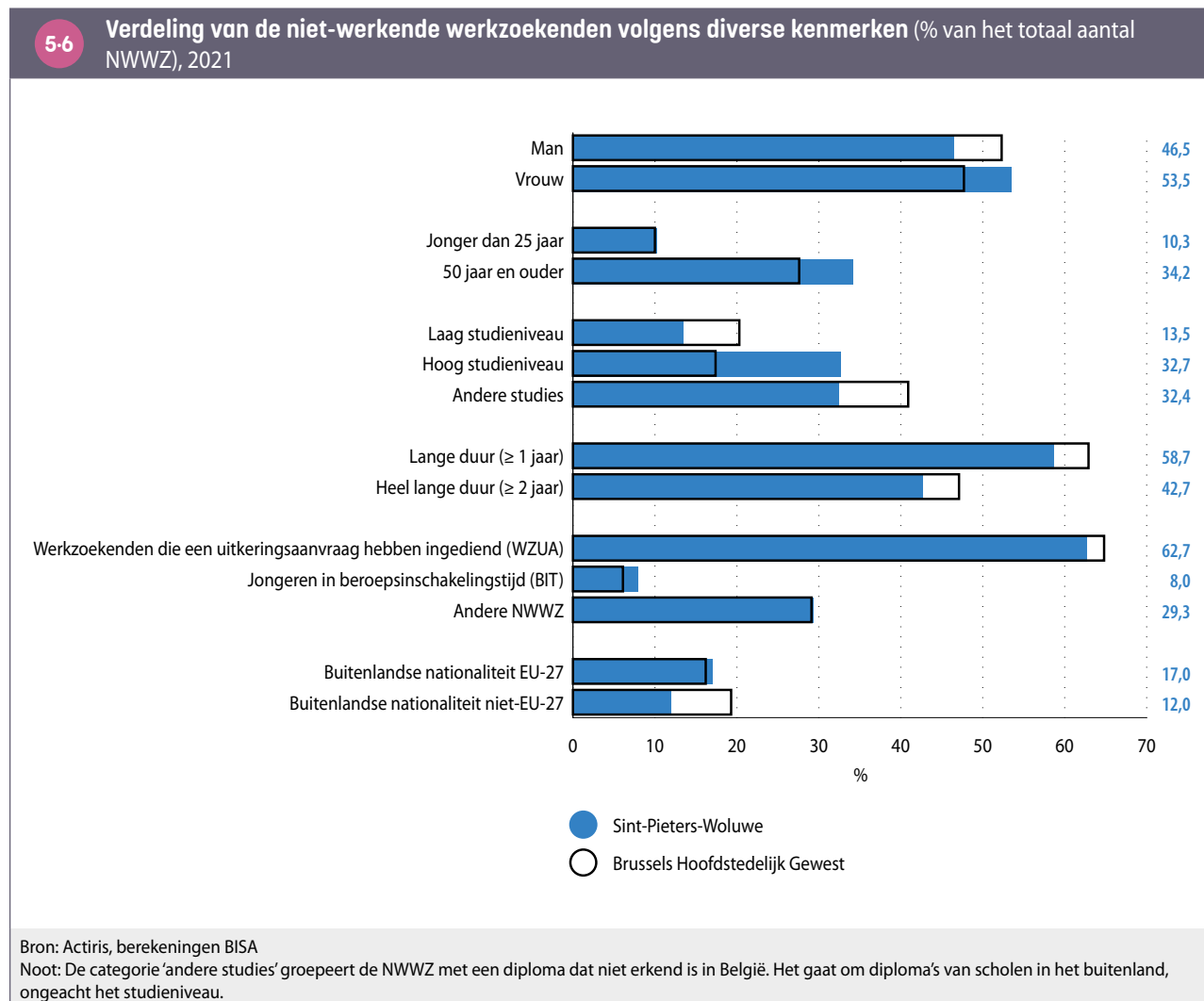
Grenzen

- Statistische sectoren
- Wijken van de monitoring
- Gemeenten

De werkloosheidscijfers zijn relatief laag in de overgrote meerderheid van de [statistische sectoren](#) in de gemeente **5-5**. De sector Kapelleveld, die voornamelijk bestaat uit sociale woningen, is een uitzondering in het gemeentelijke landschap, met 27 % werkloze inwoners.

5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de **niet-werkende werkzoekenden** (NWWZ) – ingeschreven bij Actiris – in Sint-Pieters-Woluwe verschilt van het profiel op gewestelijk niveau **5-6**. Het belangrijkste verschil betreft het niveau van het diploma: verhoudingsgewijs zijn er meer NWWZ met een diploma hoger onderwijs in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Brussels Gewest als geheel. Dat in tegenstelling tot het aandeel NWWZ met een laag opleidingsniveau of van wie het diploma niet erkend wordt in België ('Andere studies'), dat beduidend lager ligt in Sint-Pieters-Woluwe. Het aandeel NWWZ met een niet-Europese (EU27) nationaliteit is ook lager in de gemeente. Daarnaast zijn er relatief meer vrouwen en 50-plussers onder de NWWZ in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Gewest. Verder is de werkloosheid er minder vaak van langdurige aard dan in het Brussels Gewest.

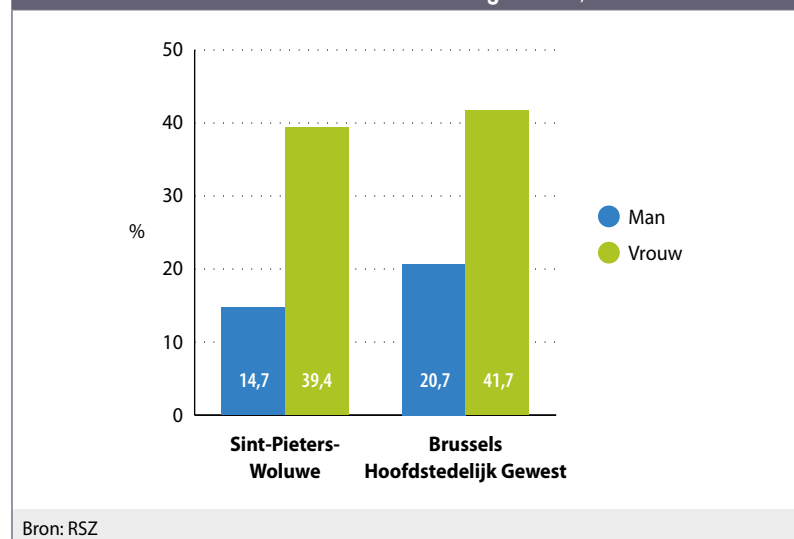
5.4. KENMERKEN VAN DE LOONTREKKENDEN IN SINT-PIETERS-WOLUWE

In 2019 zijn 12.886 inwoners van Sint-Pieters-Woluwe loontrekkende. 8 % van hen werkt in de gemeente waar zij wonen, en 92 % werkt daarbuiten¹¹. In tegenstelling tot het volgende hoofdstuk ('Economische activiteit'), waar er dieper wordt ingegaan op de loontrekkenden die in Sint-Pieters-Woluwe werken, richt dit hoofdstuk zich op de kenmerken van de loontrekkenden die in Sint-Pieters-Woluwe wonen.

Deeltijdse loontrekkenden

In het algemeen werken vrouwen, zowel in Sint-Pieters-Woluwe als in het hele Gewest, veel vaker deeltijds dan mannen. In Sint-Pieters-Woluwe wordt er door de inwoners minder deeltijds gewerkt dan in het Brussels Gewest, en dat bij beide geslachten. Het verschil in het aandeel deeltijds werkenden tussen mannen in de gemeente (15 %) en alle mannen in het Gewest (21 %) is groter (6 procentpunten) dan het verschil (3 procentpunten) tussen vrouwen in de gemeente (39 %) en vrouwen in het Gewest (42 %) ⁵⁻⁷.

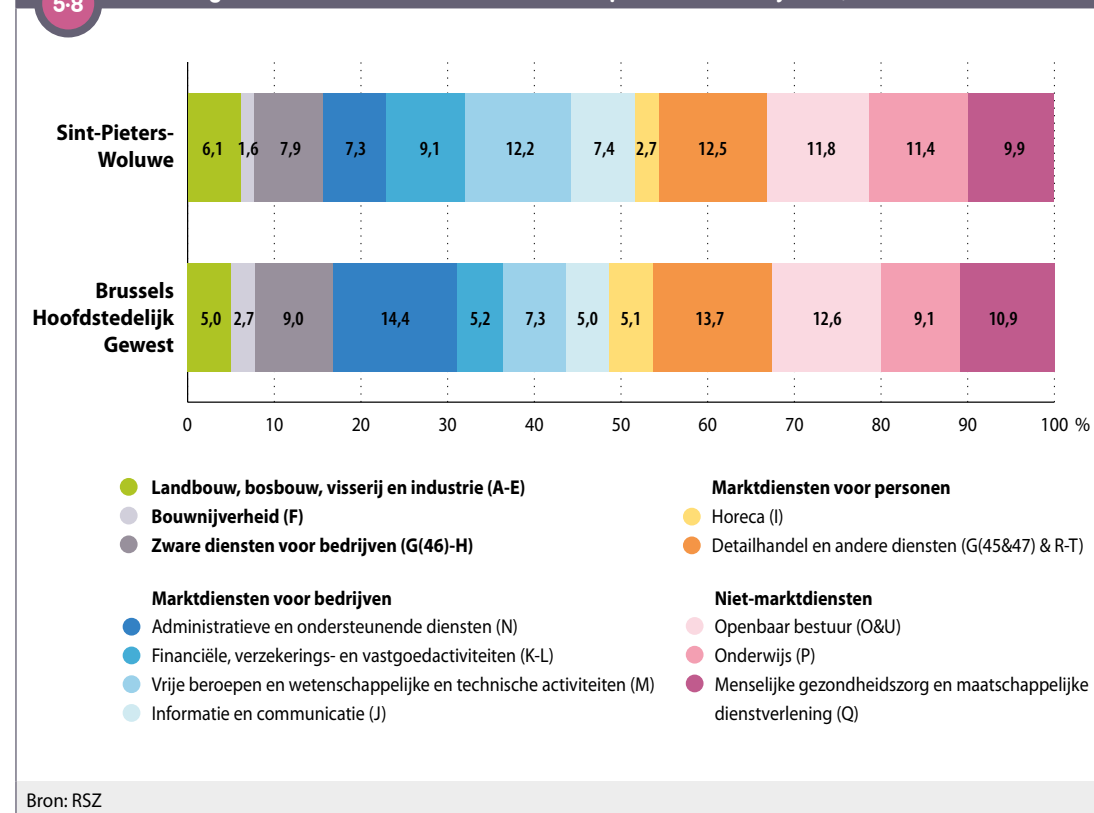
5-7 Aandeel loontrekkenden met deeltijds of speciaal regime in het totaal aantal loontrekkenden naar geslacht, 31 december 2021

Activiteitssectoren van de loontrekkenden in Sint-Pieters-Woluwe

In vergelijking met de gewestelijke verdeling zijn de loontrekkenden in Sint-Pieters-Woluwe verhoudingsgewijs sterker vertegenwoordigd in de sector vrije beroepen, wetenschappelijke en technische activiteiten, evenals – in mindere mate – de financiële, verzekerings- en vastgoedsector en de informatie- en communicatiesector. Daartegenover staat dat de loontrekkenden in Sint-Pieters-Woluwe in vergelijking met de gewestelijke verdeling relatief minder aanwezig zijn in onder andere de **administratieve en ondersteunende dienstenactiviteiten**, de horeca en de bouw ⁵⁻⁸. Internationale werknemers – werkzaam bij Europese en internationale instellingen – zijn talrijk in de gemeente, maar niet in deze cijfers opgenomen.

5-8 Verdeling van de loontrekkenden naar woonplaats en bedrijfstak, 31 december 2021

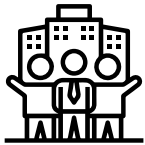
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

6-1

Beschrijving van de economische activiteiten in Sint-Pieters-Woluwe, 2019

3.975
maatschappelijke
zetels, btw-plichtig

1.104
lokale
vestigingseenheden

14.336
werknemers

3.467
zelfstandigen

258
werknemers in de
internationale instellingen

6.1. ALGEMENE SITUATIE

In 2019 zijn er 3.975 **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige ondernemingen en 1.104 **vestigingseenheden** (exploitatiezetels van ondernemingen met ten minste één bij de RSZ aangegeven loontrekkende)¹² op het grondgebied van Sint-Pieters-Woluwe. Die ondernemingen hebben 14.336 personen in dienst (die in de gemeente werken, maar er niet noodzakelijk wonen). Daarnaast zijn er 3.467 zelfstandigen actief in Sint-Pieters-Woluwe¹³ 6-1. Tot slot zijn op het grondgebied van Sint-Pieters-Woluwe 258 jobs verbonden aan Europese en internationale instellingen.

12 Het aantal **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige bedrijven is bijna altijd hoger dan het aantal **vestigingseenheden** binnen een gemeente. Dat komt doordat de statistieken van de btw-plichtige bedrijven ook ondernemingen bevatten die geen werknemers aangeven bij de RSZ, zoals het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze bedrijven zonder werknemers zijn niet opgenomen in de statistieken van de lokale vestigingseenheden.

13 Een bedrijf kan gekoppeld zijn aan een rechtspersoon (nv, bvba, coöperatie) of een natuurlijke persoon (een zelfstandige). Een **maatschappelijke zetel** is de centrale vestiging van een bedrijf (de enige als het bedrijf 1 vestiging heeft, de plaats waar de jaarbalans wordt opgemaakt als het er meerdere heeft). De statistieken tellen het aantal bedrijven met een btw-nummer. Niet alle bedrijven hebben een btw-nummer, de vrije beroepen zijn bijvoorbeeld niet btw-plichtig. Het aantal **zelfstandigen** komt overeen met het aantal inschrijvingen van het RSVZ. Dat aantal omvat in principe alle zelfstandigen, ook de helpers.

6.2. DE SPECIFIEKE ECONOMISCHE KENMERKEN VAN SINT-PIETERS-WOLUWE

In vergelijking met het gehele Brussels Gewest hebben de jobs in Sint-Pieters-Woluwe de volgende kenmerken 6-2:

- De zelfstandigen zijn oververtegenwoordigd in verhouding tot hun aanwezigheid in het Gewest (met een verschil van 6 procentpunten).
- De arbeiders zijn licht ondervertegenwoordigd, in tegenstelling tot de bedienden.
- Er zijn relatief meer vrouwelijke dan mannelijke loontrekkenden.

6-2

Kenmerken van de werkenden, naar werkplaats, 2019

	Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest
Aandeel van de zelfstandigen bij de werkenden	19,5 %	13,2 %
Verdeling van de arbeid in loondienst volgens statuut		
Aandeel arbeiders	22,5 %	20,1 %
Aandeel bedienden	59,4 %	61,9 %
Aandeel ambtenaren	18,1 %	17,9 %
Verdeling van de loontrekkenden naar geslacht		
Aandeel vrouwen	56,2 %	51,2 %
Aandeel mannen	43,8 %	48,8 %
Bronnen: Steunpunt Werk, RSZ; berekeningen BISA Noot: de gegevens met betrekking tot status en geslacht hebben betrekking op de loontrekkenden zoals geteld door de RSZ.		

Het bedrijfsleven van Sint-Pieters-Woluve vertoont de volgende kenmerken

6-3:

- De gemeente telt relatief meer **maatschappelijke zetels**, maar minder **vestigingseenheden** dan het Brussels Gewest als geheel.
- De **indicator van de ondernemingsdynamiek**, die het verschil meet tussen de oprichting en de stopzetting van ondernemingen in de loop van een jaar, ligt hoger in Sint-Pieters-Woluve dan in het Brussels Gewest in zijn geheel 6-3:

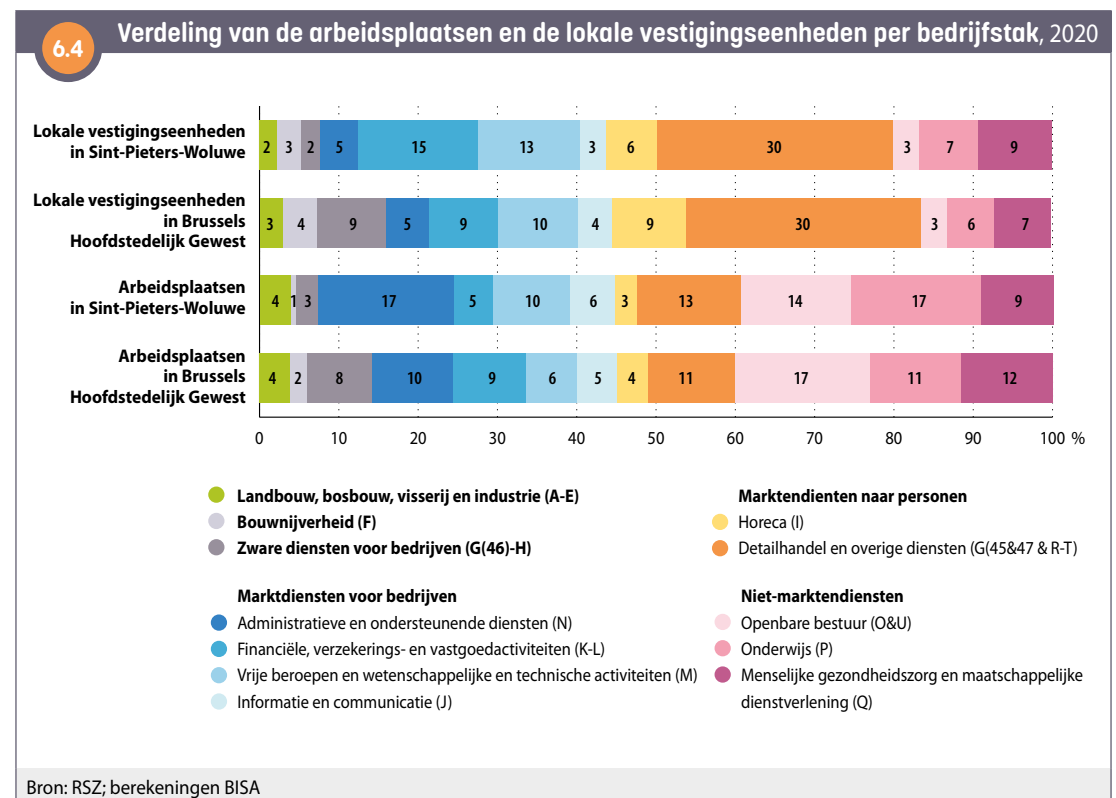
Zeer kleine ondernemingen (minder dan 5 werknemers) zijn oververtegenwoordigd in Sint-Pieters-Woluve in vergelijking met het Gewest.

6.3 Beschrijving van de ondernemingen, 2020		
	Sint-Pieters-Woluve	Brussels Gewest
Aantal maatschappelijke zetels voor 1.000 inwoners	96,8	92,9
Aantal lokale vestigingseenheden voor 1.000 inwoners	26,5	30,9
Indicator van de ondernemingsdynamiek	3,8 %	2,9 %
Aandeel lokale vestigingseenheden:		
van 1 tot 4 werknemers	70,0 %	64,8 %
van 5 tot 9 werknemers	12,5 %	14,6 %
van 10 tot 49 werknemers	13,5 %	15,6 %
van 50 tot 199 werknemers	3,0 %	3,7 %
van meer dan 200 werknemers	1,0 %	1,3 %

Bronnen: RSZ, Statbel, BISA; berekeningen BISA

Het specifieke profiel van de personen die in Sint-Pieters-Woluve werken, wordt hoofdzakelijk verklaard door de sectorale specialisaties van de gemeente (in vergelijking met het Gewest) 6-4:

- De sector administratieve en ondersteunende diensten is oververtegenwoordigd in de gemeente wat het aantal jobs betreft. In Sint-Pieters-Woluve heeft 55 % van de banen in deze sector betrekking op schoonmaakwerk en betreft 34 % uitzendbureaus. Vrouwen zijn in de meerderheid in deze sector.
- Gezien het relatief grote aantal onderwijsinstellingen (inclusief hoger onderwijs), is de tweede meest vertegenwoordigde sector in termen van het aantal banen het onderwijs. Ook in die sector zijn vrouwen in de meerderheid.
- De detailhandel is licht oververtegenwoordigd wat het aantal banen betreft.
- De sector vrije beroepen, wetenschappelijke en technische activiteiten is ook oververtegenwoordigd, zowel in termen van het aantal jobs en als wat het aantal vestigingen betreft.
- De financiële, verzekerings- en vastgoedsector is oververtegenwoordigd wat betreft het aantal vestigingen, maar het tegenovergestelde geldt voor wat het aantal banen betreft.
- Sommige sectoren tenslotte zijn in de gemeente, zowel wat betreft het aantal jobs als wat het aantal vestigingen aangaat, ondervertegenwoordigd. Onder meer de **zware diensten voor bedrijven** en de bouw.

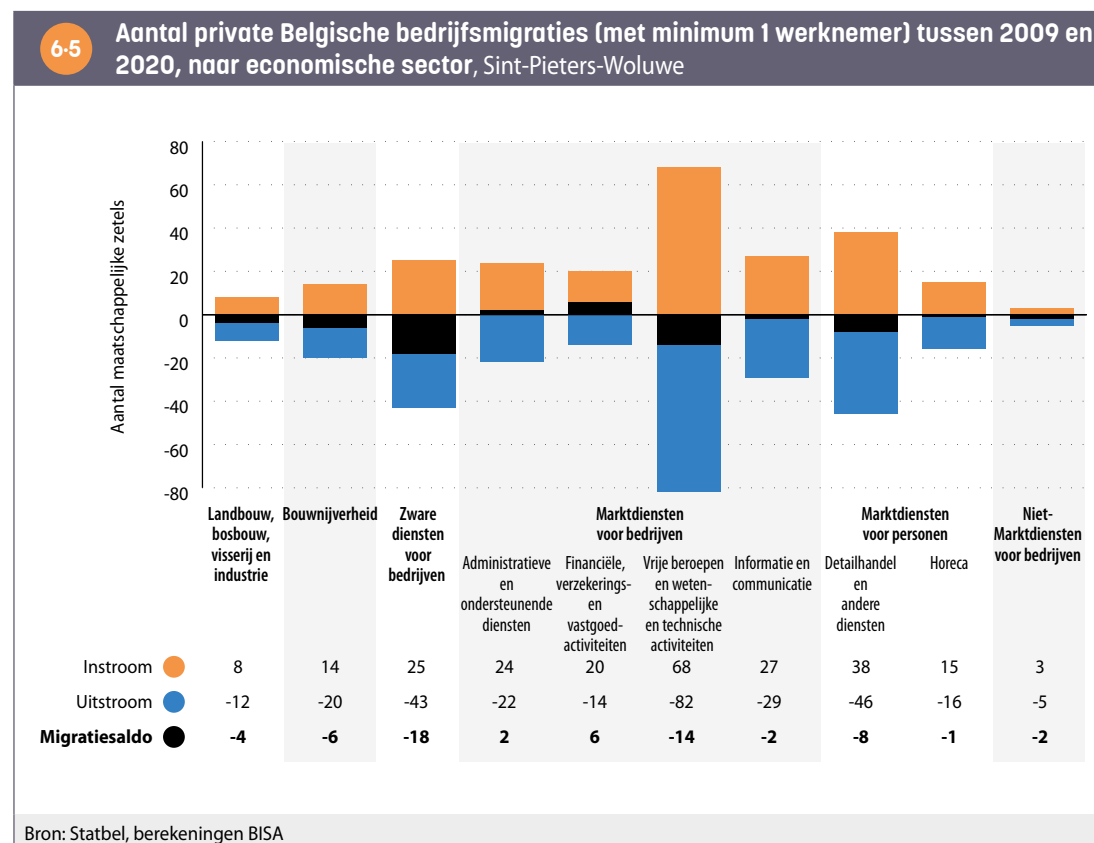
6.3. BEDRIJFSMIGRATIES

Tussen 2009 en 2020 was het saldo van de bedrijfsmigraties in Sint-Pieters-Woluwe negatief. De gemeente heeft bedrijven verloren door de migratie van **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met minstens één werknemer¹⁴. In de periode 2009-2020 hebben zich 242 bedrijven gevestigd in Sint-Pieters-Woluwe en hebben er 289 de gemeente verlaten.

Het **migratiesaldo van bedrijven** is negatief in Sint-Pieters-Woluwe in alle sectoren behalve die van de financiële, verzekerings- en vastgoedactiviteiten en de sector **administratieve en ondersteunende diensten**. De sterkst negatieve saldi worden vastgesteld bij de **zware diensten voor bedrijven** en de vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten **6-5**.

Als de migraties van bedrijven in Sint-Pieters-Woluwe worden uitgesplitst naar het gewest van herkomst of bestemming (opnieuw voor de periode 2009-2020), vertoont de gemeente:

- een negatief migratiesaldo voor de migraties uit of naar Vlaanderen en Wallonië (-39 bedrijven, of -6 per 1000);
- een negatief migratiesaldo uit of naar de 18 andere Brusselse gemeenten (-8 bedrijven, of -1 per 1000).

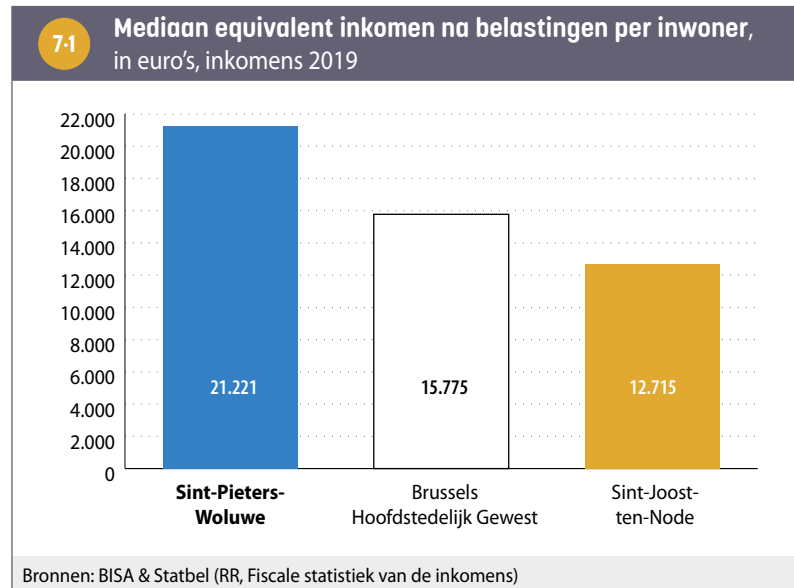

¹⁴ De analyse van de migratie is gebaseerd op de intergemeentelijke verplaatsingen van de **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met ten minste één werknemer over de periode 2009-2020 (zie Focus nr. 54 en 55 van het BISA voor meer methodologische details).

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening houdend met de samenstelling van de huishoudens, bedraagt het [mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen](#)¹⁵ in 2019 21.221 euro in Sint-Pieters-Woluwe, wat 34 % hoger ligt dan de Brusselse mediaan¹⁶. Het is de gemeente waar het inkomen het hoogst is in het Brussels Gewest; in Sint-Joost-ten-Node is het het laagst [7-1](#).

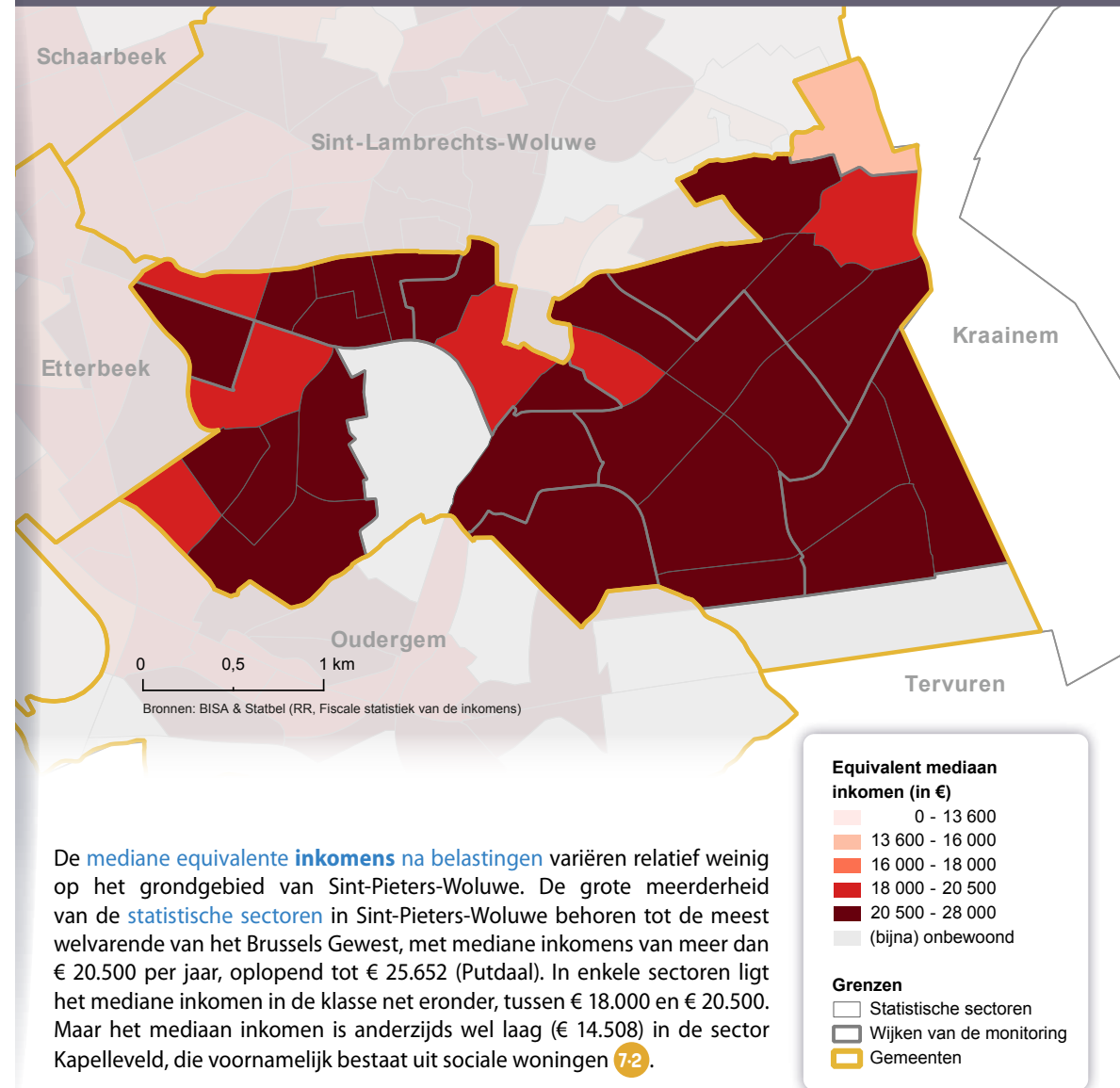

15 In dit hoofdstuk worden de termen 'mediaan inkomen' of 'mediaan equivalent inkomen' door elkaar gebruikt om te verwijzen naar het 'mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen'.

16 Aangezien meer dan één op de vijf werkenden in Sint-Pieters-Woluwe in een internationale instelling werkt en hun inkomen, dat over het algemeen hoog is, niet kan worden meegerekend, is de reële kloof met de gewestelijke mediaan waarschijnlijk nog groter.

7-2

Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Sint-Pieters-Woluwe, in euro's, inkomens 2019

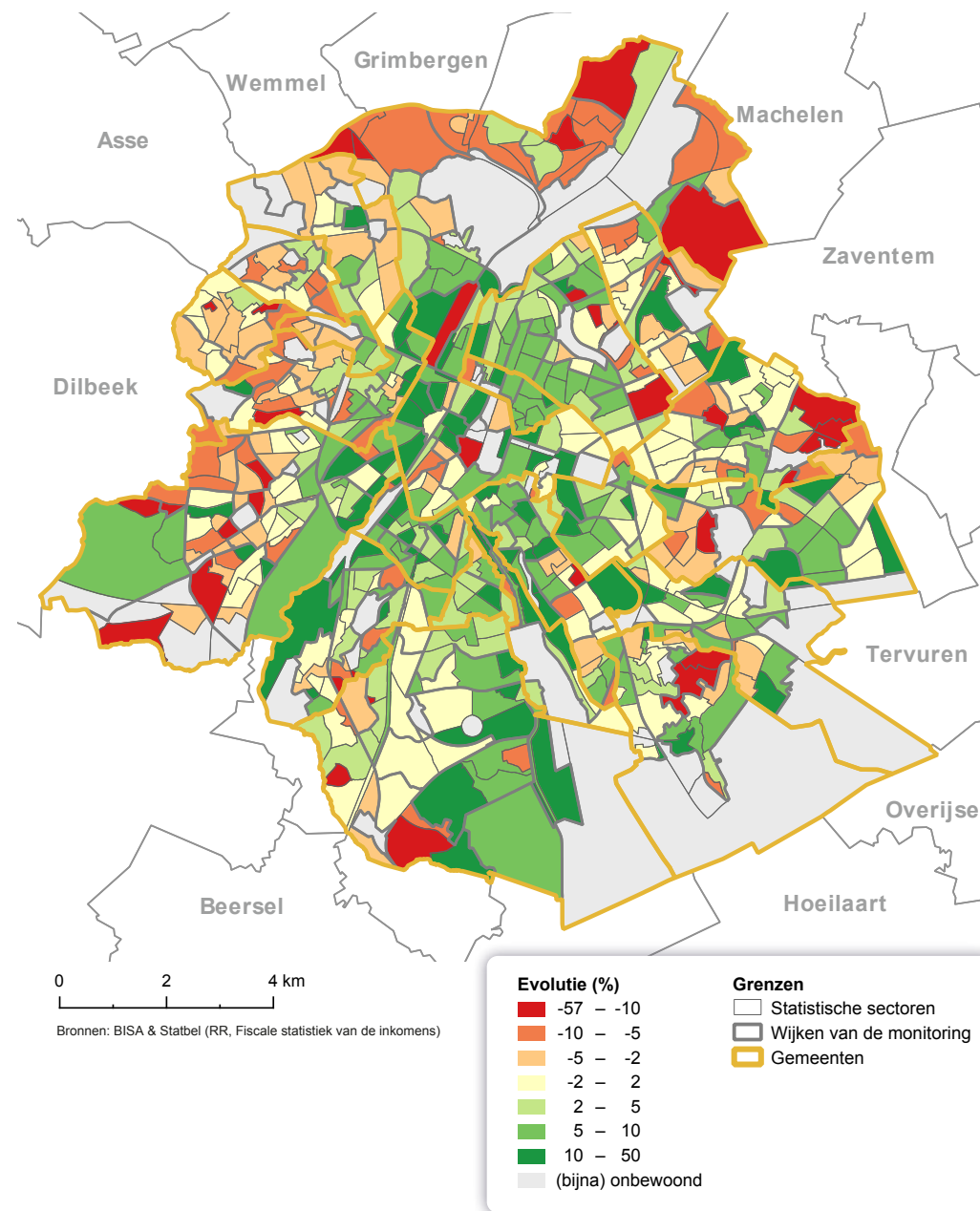
Kaart 7.3 toont de evolutie van de inkomens in reële termen¹⁷ per **statistische sector** tussen 2009 en 2019 in het Brussels Gewest. In het algemeen is het mediaan equivalent inkomen gestegen in de **eerste kroon** van de stad, in het bijzonder langs het kanaal in de **arme sikkel** (hoewel dit een van de meest achtergestelde gebieden van de hoofdstad blijft). Er is ook een toename in veel welvarende sectoren, vooral in het zuidoostelijke kwadrant van de **tweede kroon** (waarvan Sint-Pieters-Woluwe deel uitmaakt). Omgekeerd zien we een daling van de mediane inkomens in veel **statistische sectoren** van de tweede kroon, in het bijzonder in het noordwesten van het Gewest, maar ook in heel wat sectoren met sociale huisvesting¹⁸.

In Sint-Pieters-Woluwe is de evolutie van de mediane inkomens per **statistische sector** zeer uiteenlopend. In een aantal sectoren is het mediaan inkomen, soms aanzienlijk, gestegen, zoals in Putdaal, Groene Corniche, Konkel en Hertogstraat. Aan de andere kant hebben heel wat sectoren hun mediaan inkomen, soms beduidend, zien dalen. Dat geldt onder meer voor de sectoren in de wijk Vogelzang in het westen van de gemeente, Woluwelaan en Drevekens, alsook voor de sector met sociale woningen Kapelleveld en omliggende (Herendal, Stokkel en Schermklaan). De sector Bemel (in de wijk Vogelzang) laat een bijzonder scherpe daling zien.

Deze inkomensevoluties in een **statistische sector/wijk** kunnen het gevolg zijn van een verandering in het inkomen van inwoners die gedurende heel de periode ter plaatse zijn gebleven, maar ook van bewegingen van de bevolking (migratie, geboorten en sterfgevallen) en de evolutie van de kenmerken hiervan.

7.3

Evolutie van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in %, inkomens 2009-2019

17 Het betreft de evolutie van de reële inkomens of bij constante prijzen, dus met neutralisatie van de impact van de inflatie.

18 Zie BISA (2021) voor meer informatie over deze evoluties.

De mate van **inkomensongelijkheid**, gemeten aan de hand van de **Gini-coëfficiënt**, is hoger in Sint-Pieters-Woluwe dan het gemiddelde van de 19 gemeenten **7-4**.

7-4 Gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen per persoon, inkomens 2019		
	Sint-Pieters-Woluwe	Gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten
Gini-coëfficiënt – Totaal belastbaar inkomen per persoon	0,46	0,41
Gini-coëfficiënt – Inkomen na belastingen per persoon	0,40	0,33

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

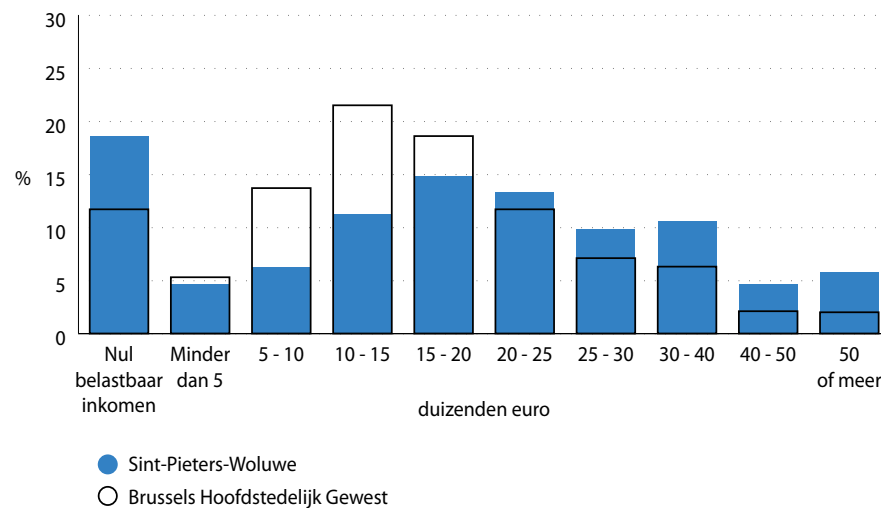
Personen met een **equivalent inkomen na belastingen** in de inkomensklassen boven 20.000 euro zijn sterker vertegenwoordigd in Sint-Pieters-Woluwe dan op gewestelijk niveau. Die oververtegenwoordiging is bijzonder uitgesproken voor inkomens boven de 30.000 euro. De oververtegenwoordiging neemt verder toe naarmate het inkomen hoger wordt, met drie keer zoveel personen met een equivalent inkomen van meer dan 50.000 euro in de gemeente als in het Brussels Gewest. Inwoners met een laag of middelmatig equivalent inkomen (klassen van 5.000 tot 20.000 euro) zijn daarentegen ondervertegenwoordigd in Sint-Pieters-Woluwe in vergelijking met het Gewest, in het bijzonder in de klassen van 5.000 tot 15.000 euro **7-5**.

Het aandeel van de bevolking dat leeft in een huishouden met een totaal netto belastbaar inkomen dat nul bedraagt, is aanzienlijk groter in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen met niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het leefloon en tegemoetkomingen voor personen met een handicap), internationale ambtenaren, bepaalde studenten enz. In Sint-Pieters-Woluwe draagt de relatief talrijke aanwezigheid van internationale ambtenaren ongetwijfeld bij aan deze oververtegenwoordiging.

De in de vorige paragraaf vermelde categorieën van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage mediane equivalente inkomensklassen vallen (lager dan 5.000 euro), terwijl hun effectieve inkomen in werkelijkheid hoger is. Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan de **fiscale statistiek** (zie glossarium).

7-5

Verdeling van de bevolking volgens het equivalent inkomen na belastingen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: Omwille van de eenvoud worden de klassen aangeduid met afgeronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.

Wanneer men het belastbare inkomen bekijkt dat individueel door de belastingplichtigen in Sint-Pieters-Woluwe wordt aangegeven, ligt het mediaan belastbaar inkomen van vrouwen globaal genomen lager dan dat van mannen, net als in de rest van het Brussels Gewest ⁷⁻⁶. Dat geldt voor alle gezinssituaties in Sint-Pieters-Woluwe, dus ook voor alleenstaanden. Dit laatste wijkt af van het gewest in zijn geheel waar alleenstaande vrouwen globaal een hoger belastbaar inkomen hebben dan hun mannelijke tegenhangers. Daarnaast liggen de mediane inkomens hoger in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Gewest als geheel, ongeacht het geslacht of het type huishouden. De inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen is over het algemeen groter in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Brussels Gewest. Zo verdienen mannen in de gemeente die deel uitmaken van een koppel met een of meer kinderen, 50 % meer dan vrouwen in dezelfde gezinssituatie.

7-6 Mediaan belastbaar inkomen van de aangevers naar geslacht en positie in het huishouden, in euro's, inkomens 2019

	Sint-Pieters-Woluwe			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Alleenwonend	23.730	23.399	23.489	18.090	19.182	18.753
Samenwonend of gehuwd zonder kinderen	28.681	19.878	24.764	23.208	18.087	21.060
Samenwonend of gehuwd met kind(eren)	41.640	27.329	34.263	23.438	17.525	21.052
Alleenstaande ouder	34.443	23.029	24.584	21.221	18.032	18.495
Totaal	30.902	23.075	26.261	21.751	18.408	19.886

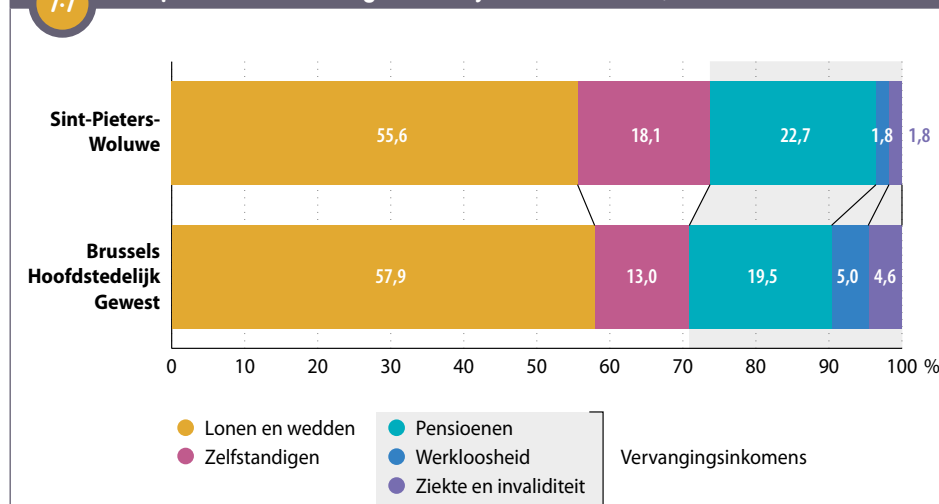
Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

- Noot:
- Alleen aangevers die op 1 januari 2019 18 jaar of ouder waren, zijn in deze tabel opgenomen.
 - Aangevers met een nul of negatief belastbaar inkomen (gecorrigeerd met het huwelijksquotiënt) werden uitgesloten voordat het mediaan inkomen werd berekend.
 - De regel 'Totaal' bevat alleen aangevers met het type positie in het huishouden dat in deze tabel wordt gepresenteerd. De inkomens van leden van collectieve huishoudens, kinderen, andere leden van een huishouden of personen die tot andere soorten huishoudens behoren, zijn niet in aanmerking genomen voor de berekening van de medianen in de regel 'Totaal'.

De analyse van de bron van deze fiscale inkomsten (vóór belastingen) weerspiegelt de gunstige situatie van de inwoners van Sint-Pieters-Woluwe op de arbeidsmarkt in vergelijking met de gewestelijke situatie. In 2019 is het aandeel van de inkomsten uit werkloosheids- en invaliditeitsuitkeringen aanzienlijk lager in Sint-Pieters-Woluwe dan op gewestelijk niveau (2,6 % tegenover 10 %). Het aandeel van de inkomsten uit zelfstandige arbeid in Sint-Pieters-Woluwe (18 %) is aanzienlijk hoger dan in het hele Gewest (13 %), en het aandeel van de inkomsten uit arbeid in loondienst is er iets lager (56 % tegenover 58 %) ⁷⁻⁷. Het aandeel van de zelfstandigen en loontrekkenden in de werkende beroepsbevolking in Sint-Pieters-Woluwe is nochtans vergelijkbaar met dat in het Brussels Gewest. Het zijn dus de gemiddeld hogere inkomens van de zelfstandigen in Sint-Pieters-Woluwe die dit het hogere aandeel van de inkomsten in de gemeente verklaren¹⁹.

Het aandeel van de inkomsten uit pensioenen is hoger in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Gewest als geheel (23 % tegenover 19,5 %), wat overeenstemt met het hogere aandeel ouderen in de gemeente.

7-7 Componenten van het gezamenlijk netto inkomen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: De inkomens van zelfstandigen worden in de aangiften van de personenbelasting doorgaans onderschat.

¹⁹ Hierbij mag niet worden vergeten dat het inkomen van internationale werknemers niet is opgenomen in deze cijfers (belastingstatistieken).

7.2. PERSONEN DIE EEN UITKERING ONTVANGEN

Het aantal personen dat een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of een bijstandsuitkering ontvangt, is een indicator van het aantal personen dat met een **beperkt inkomen** moet leven, dat dichtbij en soms onder de **armoederisicogrens** ligt.

Het percentage van de bevolking dat een werkloosheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een sociale bijstandsuitkering ontvangt, is lager in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Brussels Gewest, ongeacht de leeftijdscategorie. Van de bevolking van Sint-Pieters-Woluwe op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) ontvangt 4,4 % een werkloosheidsuitkering, 2,7 % een invaliditeitsuitkering, 1,6 % een **leefloon** of **equivalent leefloon** en 1,3 % een tegemoetkoming voor personen met een handicap. Onder de jongeren van 18 tot 24 jaar is het percentage dat een leefloon (of equivalent leefloon) ontvangt, 4,5 % **7.8**, een aandeel dat meer dan drie keer kleiner is dan op gewestelijk niveau.

7.8 Aantal en percentage personen die een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of sociale bijstandsuitkering ontvangen naar leeftijdsklasse, januari 2011 en 2021

	Sint-Pieters-Woluwe			Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	Aantal (2021)	% (2011)	% (2021)	% (2011)	% (2021)
Bevolking van 18 tot 24 jaar	3.324	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	151	2,3	4,5	9,1	15,4
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	40	2,3	1,2	7,9	2,5
Bevolking van 18 tot 64 jaar	25.094	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	405	1,0	1,6	5,0	6,0
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	1.097	6,5	4,4	13,2	8,5
Invaliditeitsuitkeringen (2)	671	1,6	2,7	3,4	5,1
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	335	1,1	1,3	1,8	2,0
Bevolking van 65 jaar en ouder	8.029	100	100	100	100
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	345	3,7	4,3	9,3	12,7
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	175	1,9	2,2	6,0	6,4

Bronnen: POD MI, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid - DGPB, FPD, Statbel (RR); berekeningen BISA

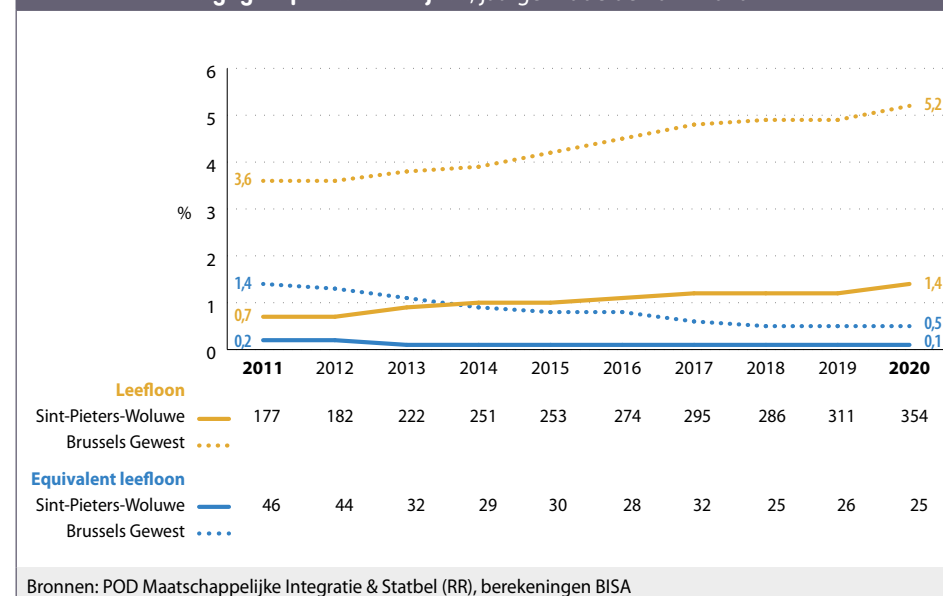
(1) Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.

(2) Gegevens voor december 2010 en december 2020.

De **evolutie** tussen 2010 en 2020 van het aandeel begunstigden van een **leefloon** in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) in Sint-Pieters-Woluwe vertoont, net als in het Gewest, een stijgende trend **7.9**. Hoewel het percentage in de gemeente laag blijft (1,4 % in 2020), is het in tien jaar tijd wel verdubbeld.

Het aantal ontvangers van een **equivalent leefloon** is zeer laag in Sint-Pieters-Woluwe en is tussen 2010 en 2020 gedaald²⁰. Het moet worden benadrukt dat deze cijfers dateren van vóór de oorlog in Oekraïne en de instroom van vluchtelingen uit dat land, aangezien de Oekraïense vluchtelingen onder tijdelijke bescherming (onder de vereiste voorwaarden) recht hebben op een equivalent leefloon.

7.9 Evolutie van het aandeel begunstigden van het (equivalent) leefloon in de bevolkingsgroep van 18-64 jaar, jaargemiddelde 2011-2020

²⁰ In het hele Gewest daalde het aantal en het aandeel personen dat een **equivalent leefloon** ontving in de periode 2012-2020 (vóór de oorlog in Oekraïne). Die trend kan worden verklaard door de afname van de migratiestromen en door bepaalde maatregelen die op federaal niveau zijn genomen op het gebied van asiel- en migratiebeleid. Dat heeft in deze periode geleid tot een vermindering van het aantal asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn en in aanmerking komen voor financiële hulp. Een deel onder hun werd ook naar opvangstructuren doorverwezen.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVT)

Het aantal [rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming](#) (RVT) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan worden gebruikt als indicator voor het aantal personen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2021 hadden 3.945 inwoners van Sint-Pieters-Woluwe recht op de verhoogde tegemoetkoming als titularis of als persoon ten laste, d.w.z. 9 % van de bevolking (tegenover 26,5 % op gewestelijk niveau). Ongeacht de leeftijdscategorie en het geslacht zijn de percentages RVT aanzienlijk lager dan de overeenkomstige cijfers voor het Brussels Gewest

7-10

Leeftijdsklasse	Sint-Pieters-Woluwe						Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Aantal rechthebbenden ⁽¹⁾			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Jonger dan 18 jaar	377	383	760	8,4	8,7	8,6	32,7	32,7	32,7
18 - 24 jaar	179	198	377	11,0	11,7	11,3	31,8	31,7	31,8
25 - 64 jaar	746	1.031	1.777	7,2	9,0	8,2	19,4	23,8	21,6
65 jaar en ouder	297	734	1.031	9,3	15,2	12,8	30,6	35,3	33,4
Totaal	1.599	2.346	3.945	8,1	10,5	9,4	24,8	28,2	26,5

Bronnen: BISA, KSZ (DWH AM&SB), Statbel (RR)
 (1) Titularissen en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone begroting van de gemeente betreft het geheel van ontvangsten en uitgaven die op een regelmatige en gebruikelijke wijze voorvallen. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen hebben een onregelmatig karakter. Ze worden apart in beschouwing genomen, in de zogeheten buitengewone begroting.

Wanneer de periode van 2015-2020 in beschouwing wordt genomen, valt op dat van 2015 tot 2019 het saldo van de gewone dienst van de gemeente Sint-Pieters-Woluwe positief was, toen haar ontvangsten groter waren dan haar uitgaven. In 2020 namen, ten gevolge van de COVID-19-crisis, de uitgaven van de gemeente echter sneller toe dan haar ontvangsten. De gewone dienst vertoonde dat jaar bijgevolg een negatief saldo. Het gecumuleerde resultaat bleef wel ieder jaar positief.

De ontvangsten en de uitgaven van een gemeente hangen sterk af van haar aantal inwoners. Om gemeenten te kunnen vergelijken worden de ontvangsten en de uitgaven, alsook de schuld en de investeringen daarom uitgedrukt **per inwoner**.

In de rekeningen van 2015-2020 waren de gewone ontvangsten en uitgaven per inwoner, alsook de schuld en de investeringsuitgaven per inwoner in Sint-Pieters-Woluwe gemiddeld in deze periode lager dan voor het geheel van de 19 Brusselse gemeenten **8-1**.

8-1 Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020	Sint-Pieters-Woluwe	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	1.463	1.922
Gewone uitgaven in euro per inwoner	1.394	1.886
Schuld in euro per inwoner	522	1.463
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	237	292

Bronnen: GOB - BPB & Statbel (RR), berekeningen BISA

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

De grootste ontvangstenbron in Sint-Pieters-Woluwe zijn de opcentiemen op de **onroerende voorheffing**²¹. Hun aandeel in de gewone ontvangsten is groter in vergelijking met de 19 gemeenten samen (36 % van de gewone ontvangsten in Sint-Pieters-Woluwe tegenover 29 % voor de 19 gemeenten, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020). Herleid tot het aantal inwoners toont de gemeente een opbrengst uit de onroerende voorheffing net onder het gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten, bij het op één na laagste belastingtarief van de 19 gemeenten.

De ontvangsten van de opcentiemen bij de **personenbelasting**²² vormen de tweede grootste inkomensbron voor de gemeente (22 % van de gewone ontvangsten in Sint-Pieters-Woluwe tegenover 10 % voor de 19 gemeenten, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020). Per inwoner kent de gemeente de op één na hoogste opbrengst uit de personenbelasting van alle Brusselse gemeenten. Het tarief van de personenbelasting blijft weliswaar onder het regionale gemiddelde, maar Sint-Pieters-Woluwe wordt gekenmerkt door het hoogste mediaan inkomen van de 19 gemeenten (zie hoofdstuk **7**, Inkomens).

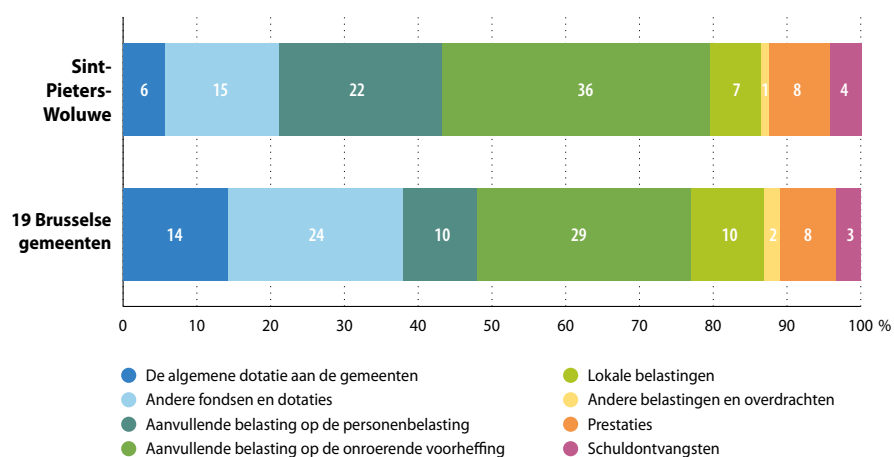
De som van de **fondsen en dotaties**²³ vormt de derde bron van **ontvangsten** voor Sint-Pieters-Woluwe. Het aandeel van deze bron ligt lager in vergelijking met de 19 gemeenten samen (21 % voor Sint-Pieters-Woluwe ten opzichte van 38 % voor het Gewest, gemiddelde 2015-2020). De algemene dotatie aan de gemeenten is goed voor 6 % van de ontvangsten van Sint-Pieters-Woluwe, de andere fondsen en dotaties voor 15 % **8-2**. Herleid tot het aantal inwoners, zijn de ontvangsten uit de algemene dotatie de laagste van alle 19 gemeenten. Mede wegens de reeds hoge eigen inkomsten, blijft de algemene dotatie aan de gemeente immers relatief beperkt (compenserende rol). Ook de ontvangsten uit de andere fondsen en dotaties liggen relatief laag.

21 Belasting op het bezit van onroerende goederen, zoals woningen en gronden.

22 Belasting op de inkomens van particulieren, zoals lonen en uitkeringen.

23 Algemene dotatie aan de gemeenten (ADG): dotatie vanwege het Brussels Gewest om de algemene financiering te verzekeren. Andere fondsen en dotaties : voor specifieke doeleinden.

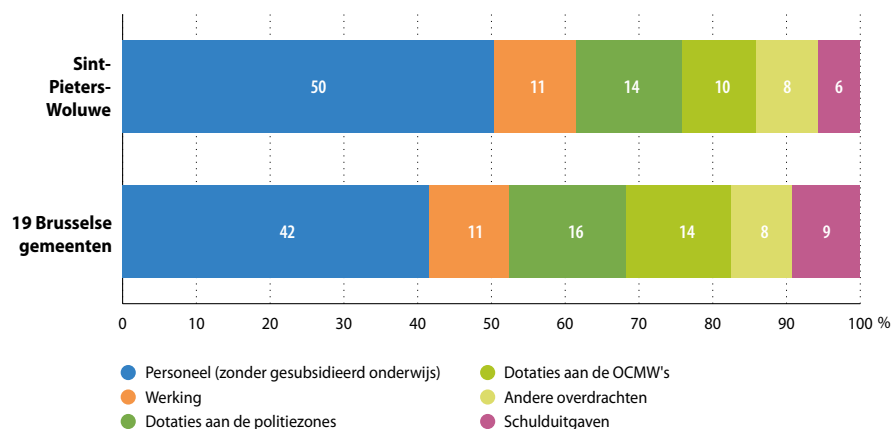
8-2 Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Noten: • De ontvangsten uit prestaties zijn degene die betrekking hebben op de levering van een goed of een dienst door de gemeente (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
• De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteresten.

8-3 Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

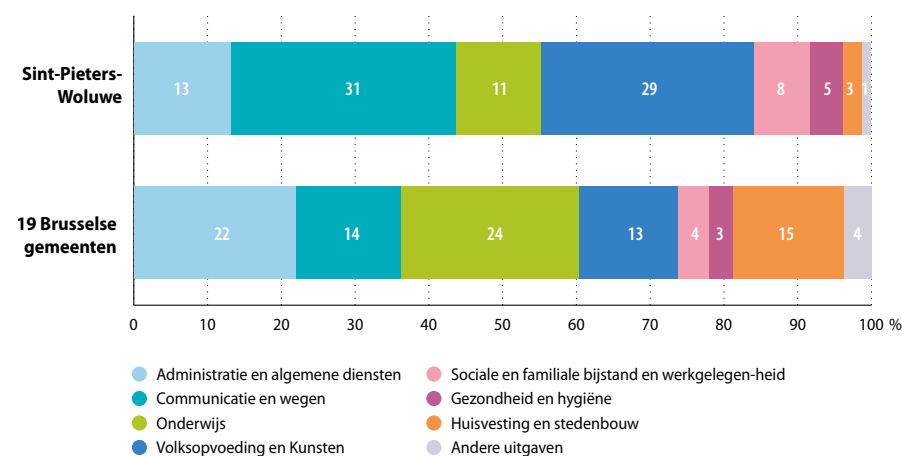
Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Net als in de andere gemeenten, zijn de personeelskosten de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Sint-Pieters-Woluwe. Zo werd in de periode 2015-2020 gemiddeld 50 % van de gewone uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur, tegenover 42 % voor de 19 gemeenten **8-3**. De dotatie aan de politiezone en aan het OCMW en de schulduitgaven zijn relatief lager in Sint-Pieters-Woluwe dan in de 19 gemeenten samen.

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Men kan echter vaststellen dat de domeinen communicatie en wegen (31 % van de investeringsuitgaven, tegenover 14 % voor de 19 gemeenten) en volksoopvoeding en kunsten (29 % van de investeringsuitgaven, tegenover 13 % voor de 19 gemeenten) in de periode 2015-2020 een aanzienlijk deel van de investeringen in Sint-Pieters-Woluwe hebben vertegenwoordigd. Onderwijs vertegenwoordigt daarentegen een relatief minder groot aandeel van de investeringen in Sint-Pieters-Woluwe in die periode (11 % tegenover 24 % voor de 19 gemeenten), net zoals huisvesting en stedenbouw (3 % tegenover 15 % voor de 19 gemeenten) **8-4**.

8-4 Verdeling van de investeringsuitgaven per functie, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

9. HUISVESTING

Op 1 januari 2021 zijn er 9.860 gebouwen (9.249 residentieel en 611 niet-residentieel) en 20.652 woningen geregistreerd in Sint-Pieters-Woluwe, waaronder 904 sociale woningen.

Op het moment van schrijven beschikken we niet over recente gegevens over de huurbedragen op gemeentelijk niveau. De laatst beschikbare gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau dateren van 2018. Toen bedroeg de gemiddelde huurprijs 938 euro in Sint-Pieters-Woluwe, tegenover 739 euro op gewestelijk niveau²⁴. In het algemeen drukken de kosten van huur en nutsvoorzieningen (energie en water) zwaar op het budget van veel Brusselse huishoudens. Ze zijn een van de belangrijkste oorzaken van de overmatige schuldenlast van de huishoudens²⁵.

9.1. KENMERKEN VAN WOONGEBOUWEN

Van de 9.249 residentiële gebouwen in Sint-Pieters-Woluwe zijn 43 % huizen in gesloten bebouwing, 28 % in halfopen bebouwing en 15 % in open bebouwing²⁶, tegenover respectievelijk 64 %, 9 % en 4 % in het Brussels Gewest. Huizen in halfopen en open bebouwing zijn er dus meer dan drie keer zo sterk vertegenwoordigd als in het Gewest als geheel. Appartementengebouwen zijn veel minder sterk vertegenwoordigd (13 % van de residentiele gebouwen in de gemeente tegenover 23 % in het Brussels Gewest) **9-1**.

9-1 Verdeling van de woongebouwen naar type (kadastraal karakter), 2021				
	Huizen in gesloten bebouwing	Huizen in halfopen bebouwing	Huizen in open bebouwing	Appartementengebouwen
Sint-Pieters-Woluwe	43 %	28 %	15 %	13 %
Brussels Gewest	64 %	9 %	4 %	23 %

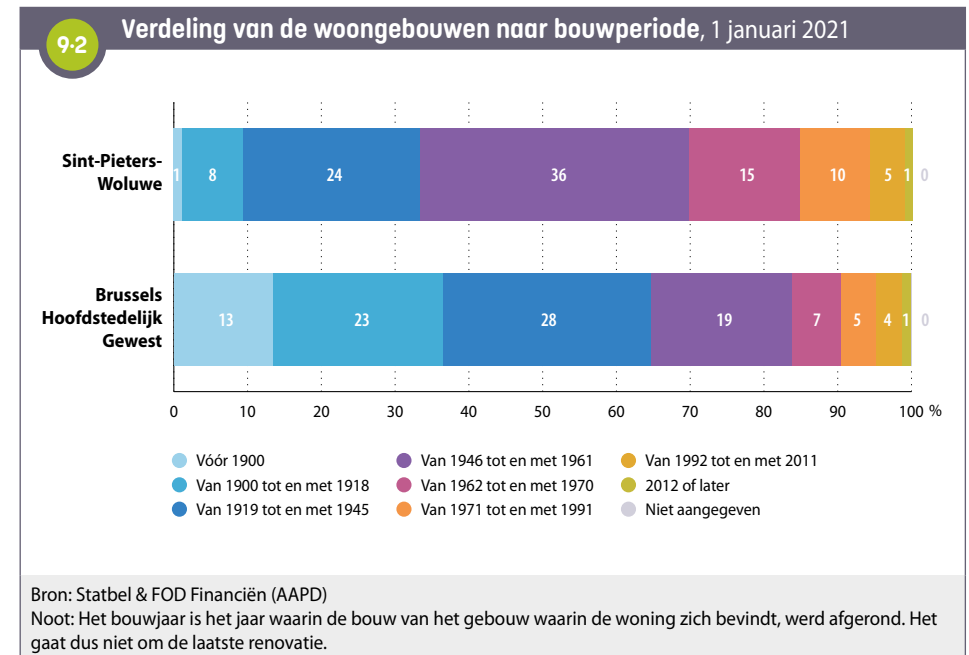
Bron: Statbel & FOD Financiën (AAPD)

²⁴ BGHM, Observatiecentrum van de huurprijzen, enquête 2018 <https://slrb-bghm.brussels/sites/default/files/media/publication/documents/slrbs-obsloyer-enquete2018-nl-web.pdf>

²⁵ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020).

²⁶ Bepaalde van deze gebouwen, geïdentificeerd als huizen, zijn soms onderverdeeld in meerdere woningen.

Als gemeente in de **tweede kroon** is Sint-Pieters-Woluwe relatief recent verstedelijkt in vergelijking met het Gewest als geheel. Zo zijn de oude tot zeer oude woningen – gebouwd vóór 1919 – (9 % van het woningbestand) in Sint-Pieters-Woluwe veel minder talrijk dan in het Gewest (waar ze 36 % van het woningbestand vertegenwoordigen). Bijna twee derde van de woningen in Sint-Pieters-Woluwe werd gebouwd tussen 1946 en 1991 (61 %, tegenover 30 % voor het Gewest) **9-2**.

Op basis van Census 2011 heeft de grote meerderheid van de woningen in Sint-Pieters-Woluwe minstens 5 kamers (62 %, tegenover 42 % voor het hele Brusselse Gewest). Vooral grote woningen (7 kamers of meer) zijn duidelijk oververtegenwoordigd in vergelijking met de gewestelijke situatie. Daarentegen is het aandeel woningen met minder dan 4 kamers lager in Sint-Pieters-Woluwe (zie Zoom op de gemeenten, editie 2016).

Nog steeds op basis van de gegevens van de Census 2011 is het aandeel door hun **eigenaar** bewoonde woningen heel wat groter in Sint-Pieters-Woluwe (54 %) dan op gewestelijk niveau (39 %).

9.2. SOCIALE WONINGEN EN ANDERE WONINGEN VAN SOCIALE AARD

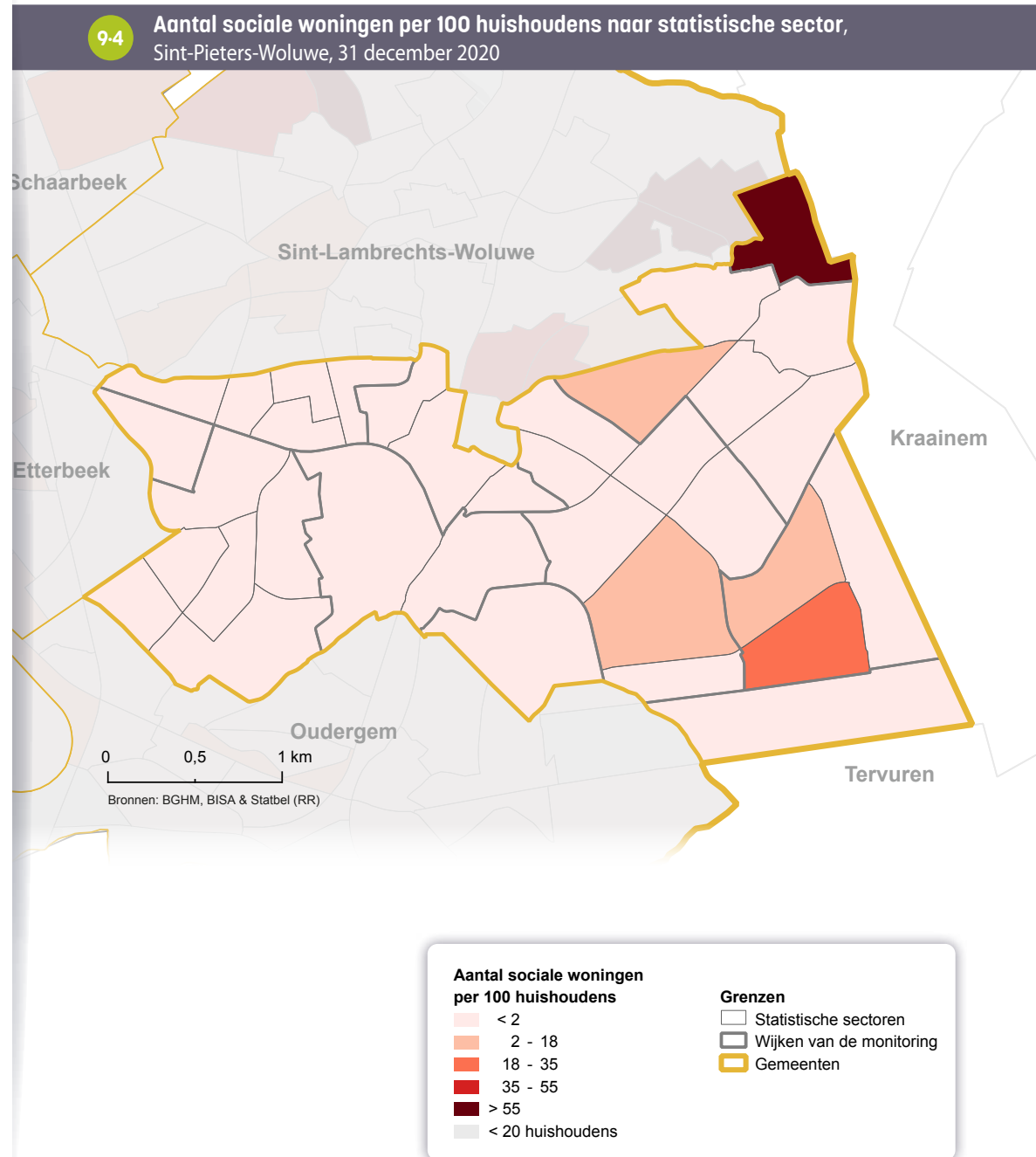
Op 31 december 2020 telt Sint-Pieters-Woluwe 904 sociale woningen, 6 minder dan in december 2010. In verhouding tot het aantal huishoudens zijn er minder sociale woningen in Sint-Pieters-Woluwe (5 per 100 gezinnen) dan op gewestelijk niveau (7 per 100 gezinnen) **9-3**.

In 2022 staan in Sint-Pieters-Woluwe 418 gezinnen (438 als de aanvragen voor woningen voor bescheiden en middeninkomens worden meegeteld), of 2 % van de gezinnen in de gemeente, op de wachtlijst voor sociale huisvesting in het Brussels Gewest²⁷.

9-3 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2020		
	Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	904	40.089
Aantal sociale woningen per 100 private huishoudens	4,8	7,2
Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen BISA		

De sociale woningen zijn voornamelijk geconcentreerd in de sector Kapelleveld, waar 70 % van de huishoudens in een sociale woning woont. De tuinwijk Kapelleveld ligt deels in Sint-Lambrechts-Woluwe en deels in Sint-Pieters-Woluwe. Meer naar het zuiden ligt de tuinwijk Mooi-Bos. De sector Mooi-Bos-Wijk bestaat zo voor 20 % uit sociale woningen. Er bevinden zich ook sociale woningen (in een lagere concentratie) in de twee aangrenzende sectoren, Sint-Aleidis en Manoir, en in de sector Konkel **9-4**.

²⁷ Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel. Aantal gezinnen op de wachtlijst op 8/6/2022, vóór schrappingen.

Naast de sociale woningen zijn er nog andere **'woningen met sociale bestemming'**. Deze huisvestingscategorie omvat sociale woningen maar ook andere *'woningen, geproduceerd of beheerd in het kader van een gewestelijk overheidsbeleid, of het nu gaat om de vaststelling van de huurprijs of de voorwaarden voor de aankoop en/of wederverkoop van de onroerende goederen'*²⁸. Binnen die brede categorie verschillen echter de criteria voor de toegang en het al dan niet permanente sociale karakter van deze woningen.

Wat het **huurbestand** betreft, zijn er naast de sociale woningen die worden verhuurd door de Openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's), ook een aantal andere **openbare woningen** met potentieel sociaal karakter (woningen van de gemeente, het OCMW, het Woningfonds en, zeldzamer, de gewestelijke Regie der Gebouwen). Net als bij sociale huisvesting is de duur van de sociale bestemming permanent. Er zijn slechts 48 van zulke woningen in Sint-Pieters-Woluwe²⁹. Er moet ook worden opgemerkt dat over het algemeen in het Brussels Gewest een deel van deze woningen verhuurd wordt tegen prijzen die dicht aanleunen bij die van de private huurmarkt (en dus voorbehouden zijn aan de middenklasse).

Daarnaast wordt een aantal woningen in privébezit beheerd door **sociale verhuurkantoren** (SVK's), met huurprijzen onder de marktprijs, voor huishoudens met een laag inkomen. Het bedrag dat de huurder betaalt, hangt af van de huur die is overeengekomen met de eigenaar van de woning. De sociale aard van deze woningen is, in tegenstelling tot bij openbare woningen, niet permanent. Het is aan de privé-eigenaar om hierover te beslissen. De minimale duur van een contract met een SVK is 3 jaar. In Sint-Pieters-Woluwe werden op 30/09/2019.127 woningen verhuurd via SVK's.

Tot slot zijn er ook een aantal voorzieningen die de **aankoop** van een woning betaalbarer moeten maken. Sommige overheidsprogramma's zijn gericht op de bouw van woningen en hun verkoop onder de marktprijs³⁰, terwijl andere de toegang tot krediet vergemakkelijken, wat een aankoop op de private markt mogelijk kan maken³¹. In totaal zijn er 25 sociale koopwoningen in Sint-Pieters-Woluwe³² 9-5.

28 Perspective.brussels (2021).

29 44 gemeentelijke woningen (gemeente en OCMW, exclusief leegstaande woningen) op 31 december 2019 en 4 woningen van het Woningfonds op 1 januari 2019.

30 Het betreft bijvoorbeeld woningen verkocht door het Woningfonds of Citydev of in het kader van wijkcontracten.

31 Hier gaat het bijvoorbeeld om door het Woningfonds verstrekte leningen.

32 Dit betreft: door het Woningfonds verkochte woningen op 31/12/2020, woningen uit Duurzame Wijkcontracten op 31/12/2020, door Citydev verkochte woningen sinds 2010 en op 31/12/2019 actieve leningen van het Woningfonds.

9-5

Aantal woningen van sociale aard (exclusief sociale woningbouw), huurwoningen en koopwoningen, 2019 en 2020

	Huurwoningen		Koopwoningen
	Openbare huisvesting (met uitzondering van sociale huisvesting)	Particuliere huisvesting (SVK)	
Sint-Pieters-Woluwe	48	127	25
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.526	6.962	11.079
Bronnen: Woningfonds, Citydev, urban.brussels/DSV, CLTB, Brussel Huisvesting, Gewestelijke Grondregie			

Meer in het algemeen telt Sint-Pieters-Woluwe dus zowel relatief weinig sociale woningen als woningen van sociale aard.

9.3. VASTGOEDPRIJZEN

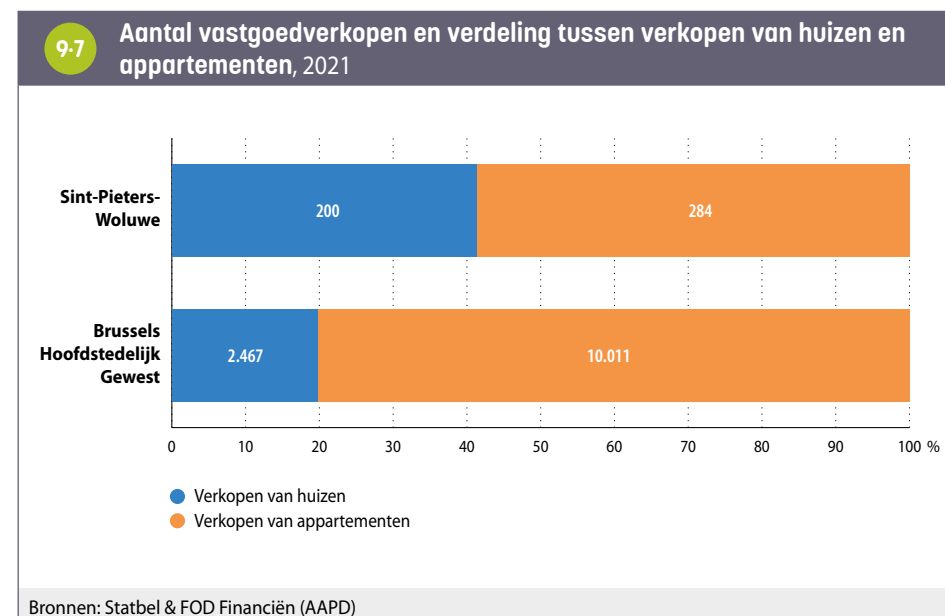
Globaal genomen liggen de vastgoedprijzen in Sint-Pieters-Woluwe gevoelig hoger dan in het Brussels Gewest. In 2021 bedroeg de mediane verkoopprijs voor appartementen en huizen in gesloten of halfopen bebouwing respectievelijk 337.500 en 653.000 euro in de gemeente, tegenover 240.000 en 455.000 euro voor het Gewest ⁹⁻⁶.

Tussen 2011 en 2021 stijgt de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen en huizen aanzienlijk in Sint-Pieters-Woluwe, net als in het Brussels Gewest in zijn geheel. De voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen en huizen steeg met respectievelijk +18 % en +22 % in de gemeente, tegenover +22 % en +18 % in het Gewest. De stijging van de prijzen in de gemeente was dus, in vergelijking met het Brussels Gewest, wat kleiner voor appartementen en wat groter voor huizen.

9-6 Woningprijzen (in euro 2021) en aantal transacties, 2011 en 2021	Sint-Pieters-Woluwe		Brussels Gewest	
	2011	2021	2011	2021
Huizen in gesloten en halfopen bebouwing				
Mediane prijs	537.000 €	653.000 €	385.000 €	455.000 €
Aantal transacties	147	162	2.115	2.317
Appartementen				
Mediane prijs	286.000 €	337.500 €	196.000 €	240.000 €
Aantal transacties	284	284	8.276	10.011
Totaal aantal transacties per 100 huishoudens⁽¹⁾	2,57	2,57	1,98	2,23

Bronnen: Statbel (RR) & FOD Financiën (AAPD), berekeningen BISA
 (1) Deze indicator heeft ook betrekking op de verkoop van huizen in open bebouwing.

In Sint-Pieters-Woluwe betreft 41 % van de transacties een huis en 59 % een appartement (tegenover respectievelijk 20 % en 80 % in het Brussels Gewest). In vergelijking met het Gewest is het aandeel verkopen van een huis dus aanzienlijk hoger in de gemeente (in overeenstemming met de kenmerken van de woongebouwen, zie hierboven) ⁹⁻⁷.

10. MOBILITEIT EN MILIEU

10.1. MOBILITEIT

Autobezit van de huishoudens

In Sint-Pieters-Woluwe zijn er gemiddeld 0,9 auto's per huishouden. Dat cijfer is het hoogste van alle Brusselse gemeenten en ligt ruim boven het gewestelijke gemiddelde (0,6). Het is het laagst in Sint-Joost-ten-Node (0,4). In het algemeen hangt het autobezit van de huishoudens af van een aantal factoren, waaronder het inkomen van het huishouden, de samenstelling en de leeftijd van de leden (bijvoorbeeld de aanwezigheid van kinderen in het huishouden), de plaatselijke dichtheid van diensten (winkels enz.) en het bestaan van alternatieven voor verplaatsingen met de eigen wagen³³.

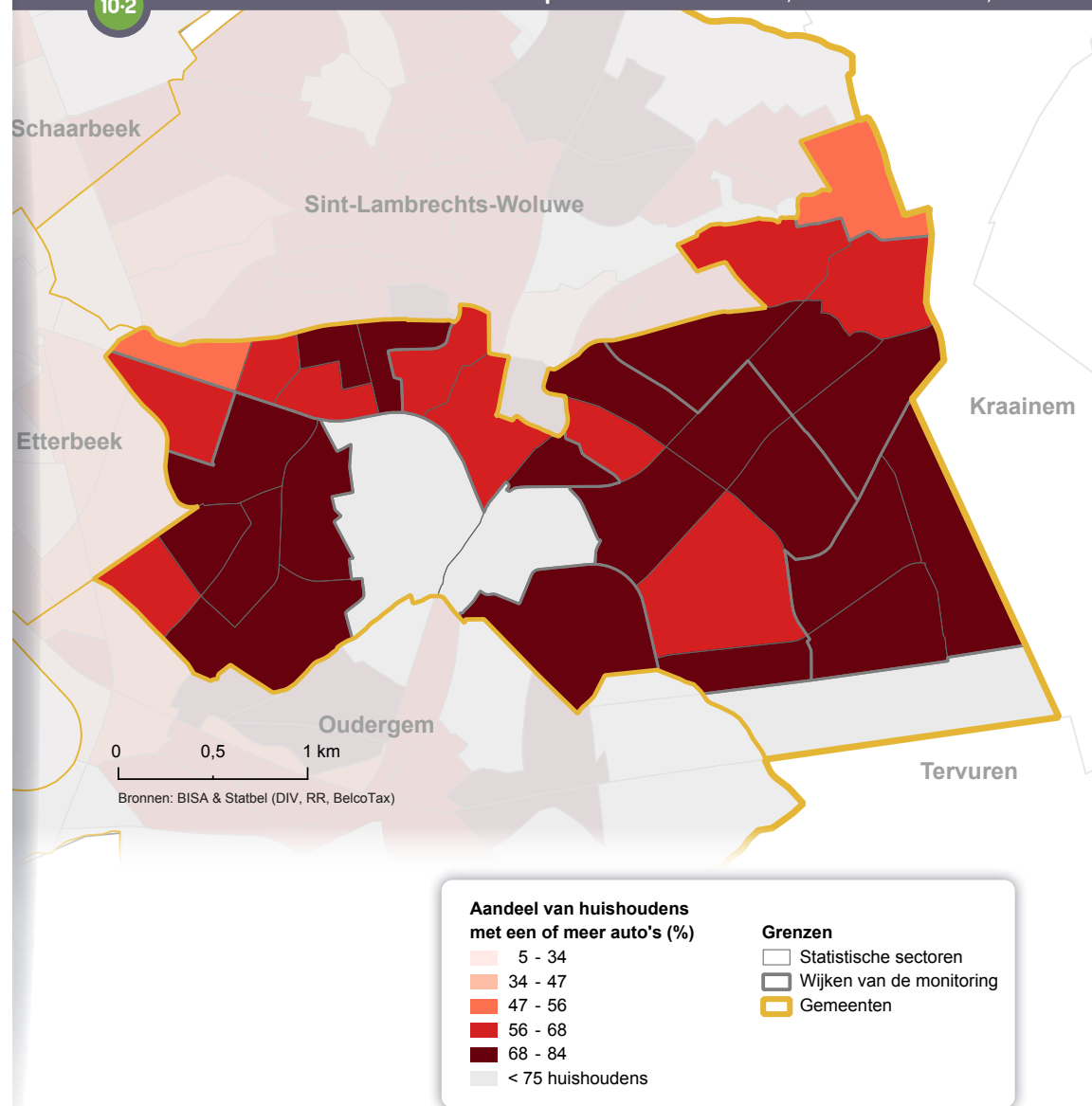
In Sint-Pieters-Woluwe heeft 33 % van de huishoudens geen auto, wat veel minder is dan in het Gewest (52 %). 46 % van de huishoudens heeft één auto (tegenover 38 % in het Gewest) en 21 % heeft er twee of meer (tegenover 10 % in het Gewest). Er zijn dus relatief twee keer zoveel huishoudens met minstens twee auto's als op gewestelijk niveau ¹⁰⁻¹.

10-1 Autobezit van de huishoudens, 2019				
			Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest
Aandeel van huishoudens met:	0 auto's	%	32,7	52,3
	1 auto	%	46,4	37,7
	2 auto's of meer	%	20,9	10,0
Auto's per huishouden		graad	0,9	0,6
Aandeel huishoudens met een bedrijfswagen		%	15,9	7,7
Bronnen: Statbel, berekeningen BISA				

33 Zie BISA (2019).

10-2

Aandeel huishoudens met een auto per statistische sector, Sint-Pieters-Woluwe, 2019

Het aandeel huishoudens met auto varieert enigszins binnen de gemeente ¹⁰⁻². Het aandeel huishoudens met auto is erg hoog (tussen 68 % en 84 %) in de meeste sectoren van de gemeente. In andere is dat hoog (56 % tot 68 %). Alleen de sectoren Kapelleveld (voornamelijk sociale woningen) en Hertogstraat hebben een lager aandeel (maar nog steeds hoger dan het Gewest) met ongeveer de helft van de huishoudens dat over een auto beschikt.

Het aandeel huishoudens met een bedrijfswagen is in Sint-Pieters-Woluwe twee keer zo hoog als in het Brussels Gewest (16 % tegenover 8 %) ¹⁰⁻¹. Sint-Pieters-Woluwe is daarmee de Brusselse gemeente met het grootste aandeel huishoudens met een bedrijfswagen. Het aandeel is het kleinst in Sint-Joost-ten-Node (2,6 %).

Dit hangt vooral samen met de hogere [werkgelegenheidsgraad](#) en de kenmerken van de jobs van de inwoners van Sint-Pieters-Woluwe. In België neemt de waarschijnlijkheid om over een bedrijfswagen te beschikken toe met het salarisoniveau van de werknemer en 64 % van de bestbetaalde werknemers (bovenste deciel³⁴) heeft een bedrijfswagen, wat veel minder het geval is voor de lager betaalde werknemers (May *et al.*, 2019).

Deelauto's

De eerste deelauto's van Cambio werden in 2003 in dienst genomen. In het algemeen is het aanbod van Cambio (aantal standplaatsen) tot 2017 sterk toegenomen en sindsdien relatief stabiel gebleven (Parking.brussels 2020). Het aanbod is ongelijk verdeeld over het Gewest en is geconcentreerd in het centrum en in de gemeenten van de [eerste kroon](#), vooral in het oosten.

Het aanbod is wat groter in Sint-Pieters-Woluwe dan in het Brussels Gewest. In 2021 telde men 32 standplaatsen, één per 1.312 inwoners, tegenover één per 1.886 inwoners voor het Gewest als geheel. In Elsene, de best voorziene gemeente, is er één standplaats per 1.094 inwoners, tegenover één per 7.172 inwoners in Anderlecht, de slechtst uitgeruste gemeente ¹⁰⁻³.

De Cambio-deelauto's in de gemeente worden iets minder gebruikt dan in het Gewest als geheel. In de loop van 2021 wordt elke deelauto gemiddeld 413 keer gereserveerd in Sint-Lambrechts-Woluwe, tegenover gemiddeld 439 keer in het Gewest.

		10-3 Vraag en aanbod van Cambio-deelauto's, 2021			
		Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Elsene (min. in termen van inwoners/standpl.)	Anderlecht (max. in termen van inwoners/standpl.)
Aanbod / Standplaatsen	Standplaatsen	32	647	80	17
	Inwoners per standplaats	1.312	1.886	1.094	7.172
Vraag / Reserveringen	Reserveringen	13.201	284.252	27.350	7.502
	Reserveringen per standplaats	413	439	342	441
Bron: parking.brussels					

34 De 10 % bestbetaalde loontrekkenden.

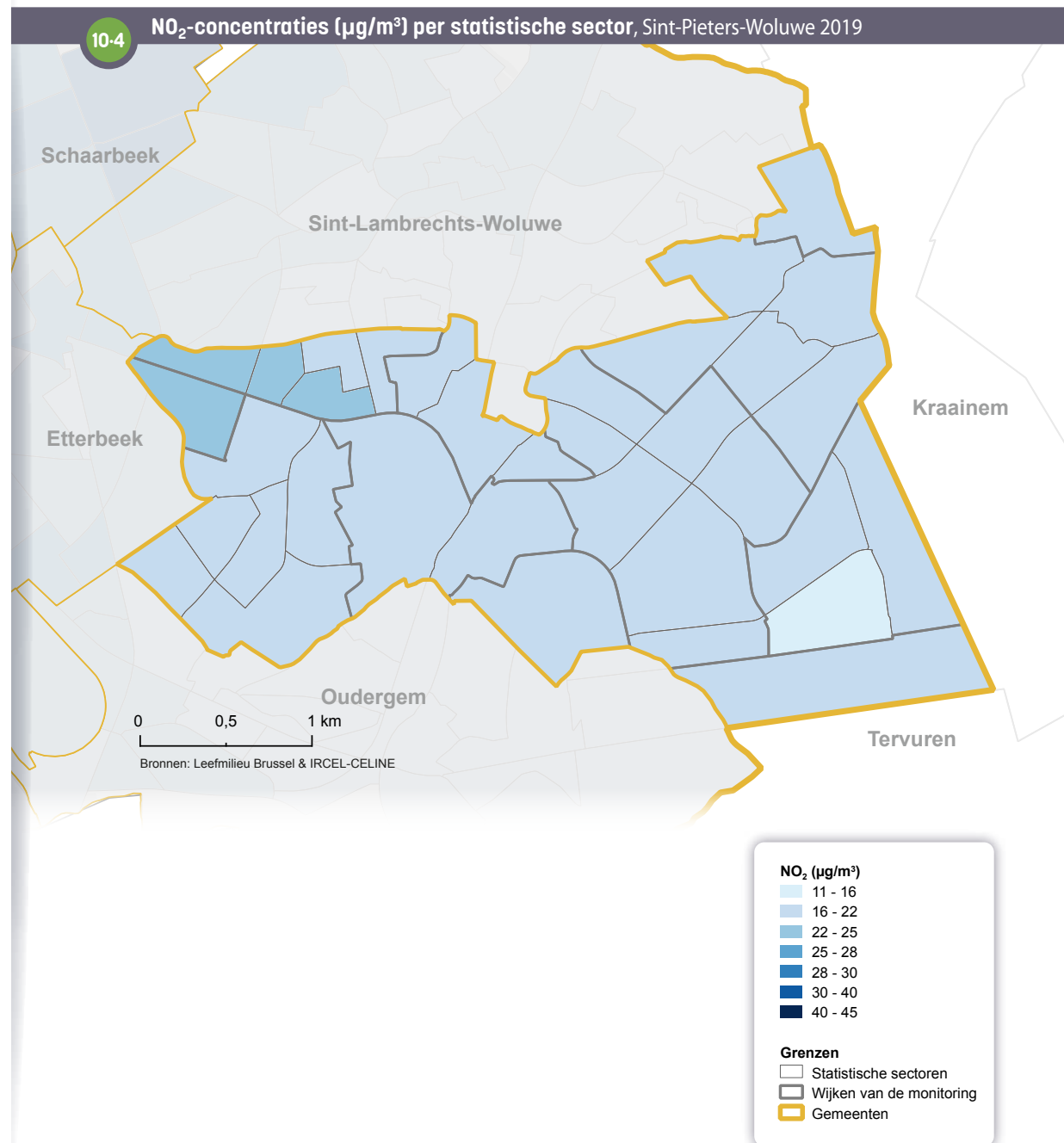
10.2. MILIEU

Luchtverontreiniging

Stikstofdioxide (NO₂) is een gas dat schadelijk is voor de menselijke gezondheid. In het Brussels Gewest is naar schatting ongeveer 4,71 % van de sterfte toe te schrijven aan NO₂-vervuiling, d.w.z. bijna 400 sterfgevallen per jaar (Andrieu *et al.*, 2020). De belangrijkste bronnen van de verontreiniging van de buitenlucht (alle verontreinigende stoffen samen) zijn wegverkeer, verwarming van gebouwen, energieproductie en afvalverbranding. Specifiek voor NO₂ wordt geschat dat 44 % van de concentraties in het Brussels Gewest verband houdt met het wegverkeer en dat 45 % te wijten is aan een bijdrage van buiten het Gewest (Leefmilieu Brussel, 2022).

In het Brussels Gewest (2021) liggen de [gemiddelde jaarlijkse NO₂-concentraties](#) die in de verschillende meetstations voor de luchtkwaliteit werden geregistreerd, onder de richtwaarden van de EU (40 µg/m³), maar systematisch boven de drempel die sinds 2021 door de WGO wordt aanbevolen (10 µg/m³) (Leefmilieu Brussel 2022).

De NO₂-concentraties zijn ongelijk verdeeld in het Brussels Gewest, waarbij sommige sectoren tot vier keer meer vervuild zijn dan andere (Andrieu *et al.*, 2020). In Sint-Pieters-Woluwe zijn er weinig verschillen tussen de statistische sectoren in termen van NO₂-blootstelling. De overgrote meerderheid van de sectoren heeft een lage blootstellingsgraad **10-4**. Alleen de sectoren aan de westelijke rand van de stad (Sint-Michielscollege, Hertogstraat, Eggericxstraat, Zonnegaarde) vertonen iets hogere concentraties dan de andere, door het wegverkeer op de Montgomery-rotonde.

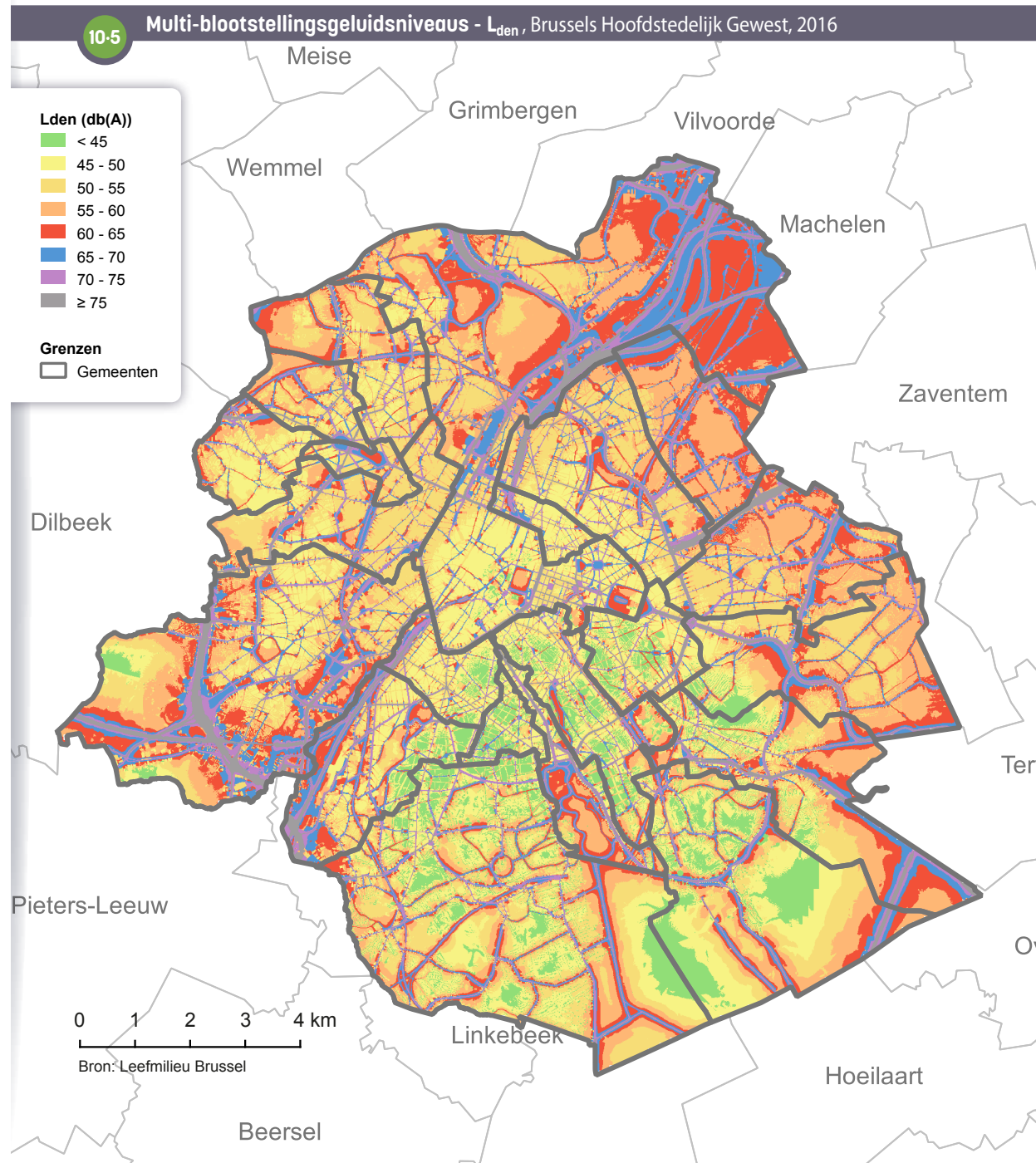

Geluidshinder

De effecten van geluidshinder zijn talrijk: er wordt een onderscheid gemaakt tussen auditieve effecten (gehoorverlies, oorsuizen enz.) en niet-auditieve effecten (slaapstoornissen, hart- en vaatziekten, laag geboortegewicht en vroeggeboorte, cognitieve stoornissen bij kinderen, impact op de mentale gezondheid enz.). Men schat dat "het omgevingslawaai van het wegvervoer alleen al, in het Brussels Gewest verantwoordelijk is voor het verlies van meer dan 10.103 gezonde levensjaren per jaar" (Andrieu & al. 2020).

In het Brussels Gewest wordt ongeveer 70 % van de bevolking blootgesteld aan gemiddelde geluidsniveaus van het wegverkeer die de richtwaarden van de WGO (53 decibel - dB) overschrijden (idem).

De kaart van de geluidsniveaus **10-5** is samengesteld rekening houdend met de geschatte combinatie van het geluid van verschillende transportmodi (weg, lucht en spoor). Het betreft de gemiddelde toestand over 24 uur. In Sint-Pieters-Woluwe bepalen de weginfrastructuur en het luchtverkeer de verdeling van de geluidshinder. De gemeente, en dan vooral het oostelijke deel, wordt blootgesteld aan lawaai van het luchtverkeer. In het centrum van de gemeente (Parmentierpark, Woluwepark, maar ook Zonnegaarde en Woluwelaan) zijn de kruispunten van grote verkeersassen (de Tervurenlaan met de Woluwelaan enerzijds en de Tervurenlaan met de Vorstlaan anderzijds) verantwoordelijk voor de hoge geschatte geluidsniveaus afkomstig van het autoverkeer. Het verkeer in de buurt van de Montgomery-rotonde genereert eveneens een zekere mate van lawaai.

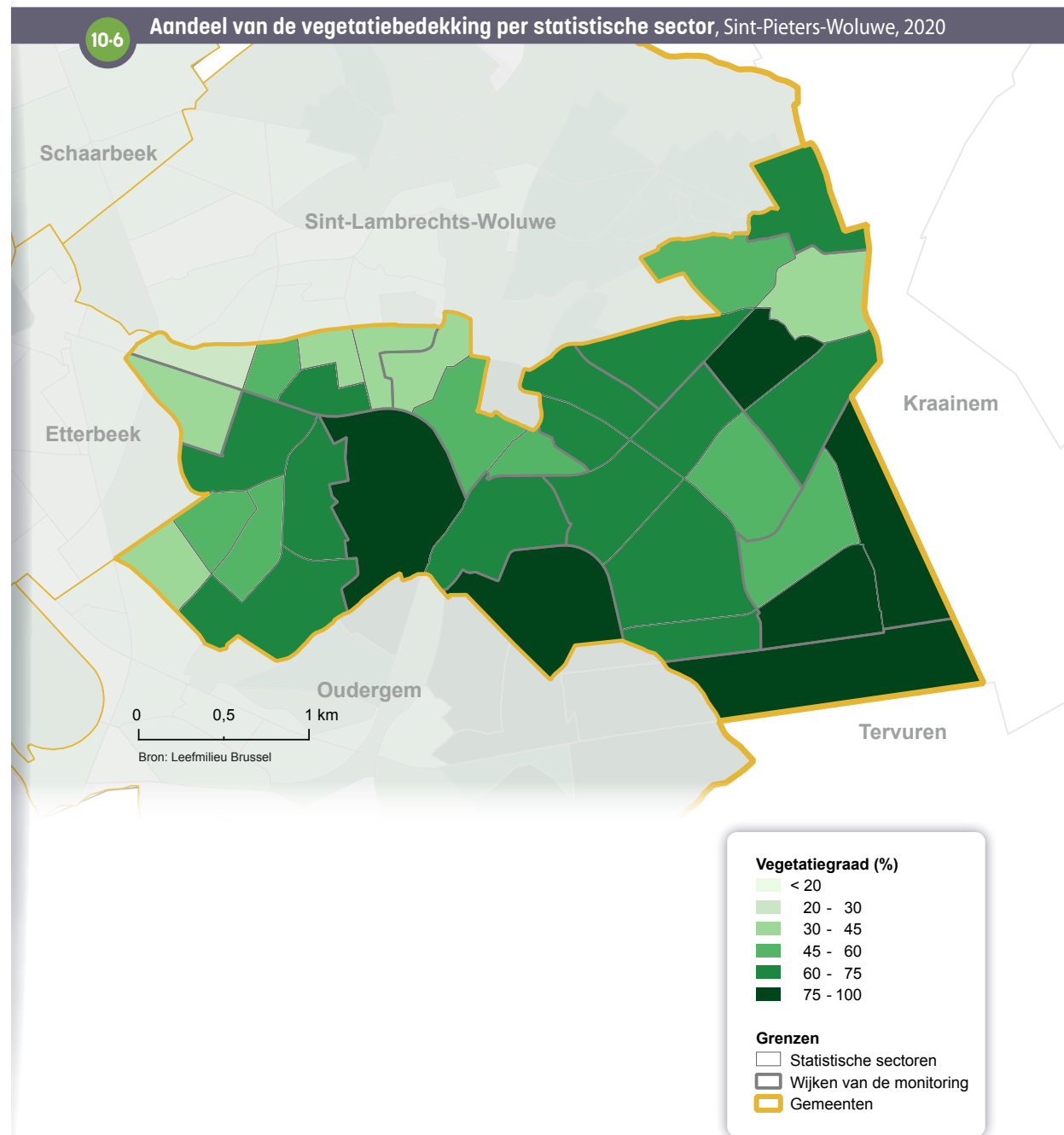

Groene ruimten

Naast hun rol in het behoud van fauna en flora zijn groene ruimten ook elementen die de levenskwaliteit en de gezondheid ten goede komen. De aanwezigheid van groene ruimten wordt in verband gebracht met een beter humeur, een beter concentratievermogen en minder stress. Minder rechtstreeks helpt de aanwezigheid van groene ruimten ook om lichaamsbeweging aan te moedigen, de luchtkwaliteit te verbeteren, de blootstelling aan lawaai en hitte te verminderen en daardoor het risico op het ontwikkelen van bepaalde ziekten te verlagen (Andrieu *et al.*, 2020). Naast deze effecten op de gezondheid zijn groene ruimten ook ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie kunnen verbeteren.

Sint-Pieters-Woluwe blijkt een *groenere* gemeente te zijn in vergelijking met het Gewest in zijn geheel, met 67 % van het gemeentelijk grondgebied bedekt met vegetatie (tegenover 52 % voor het Gewest) en 40 % bedekt met bomen (tegenover 33 % voor het Gewest) ¹⁰⁻⁷. Dit is te danken aan een aantal openbare groene ruimten, maar ook aan het grote aantal privétuinen.

De gemeente wordt van noord naar zuid doorkruist door een uitgestrekte groene zone die samenvalt met de vallei van de Woluwe, een zijrivier van de Zenne. Deze zone omvat het Woluwepark, de Mellaertsvijvers en het Parmentierpark. Ook een deel van de 'Groene Wandeling' van Brussel maakt er deel van uit (ter hoogte van de voormalige spoorlijn Brussel-Tervuren). Daarnaast is ook een klein deel van het Zoniënwoud gelegen in het zuidoostelijke uiteinde van de gemeente. De *statistische sectoren* Mooi-Bos en Groene Corniche, in het oosten van de gemeente, kennen ook een hoge vegetatiegraad. In deze zone ligt ook de Witte Vrouwen-site, een braakliggend terrein van 10 hectare, waar al enkele jaren plannen bestaan voor de bouw van sociale woningen (hoewel het project op het moment van schrijven nog niet is gestart). De sector Groene Corniche is bijzonder groen door de privétuinen rond villa's in open bebouwing ¹⁰⁻⁶.

Hoewel de begroeide oppervlakte van de gemeente groot is, is dit groen vaak niet toegankelijk voor het publiek. De voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten beslaan daardoor maar 16 % van het gemeentelijke grondgebied, wat minder is dan in het Gewest (19 %). 25 % van het grondgebied wordt beschouwd als gebied met een gebrek aan openbaar toegankelijke groene en recreatieve ruimten. Dat percentage ligt iets lager dan dat van het Gewest (27 %) **10-7**.

10-7 Kenmerken van de groene ruimten			
	Referentie-jaar	Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest
Oppervlakte van de vegetatiebedekking (km ²)	2020	6,0	85,0
Oppervlakte van de boombedekking (km ²)		3,6	53,6
Aandeel van het grondgebied met vegetatiebedekking (%)		67	52
Aandeel van het grondgebied met boombedekking (%)		40	33
Oppervlakte van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)	2021	1,4	30,2
Oppervlakte van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)		2,3	43,7
Aandeel van het grondgebied met voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		16	19
Aandeel van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		25	27
Dichtheid van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten per inwoner (m ² /inw)		34	25

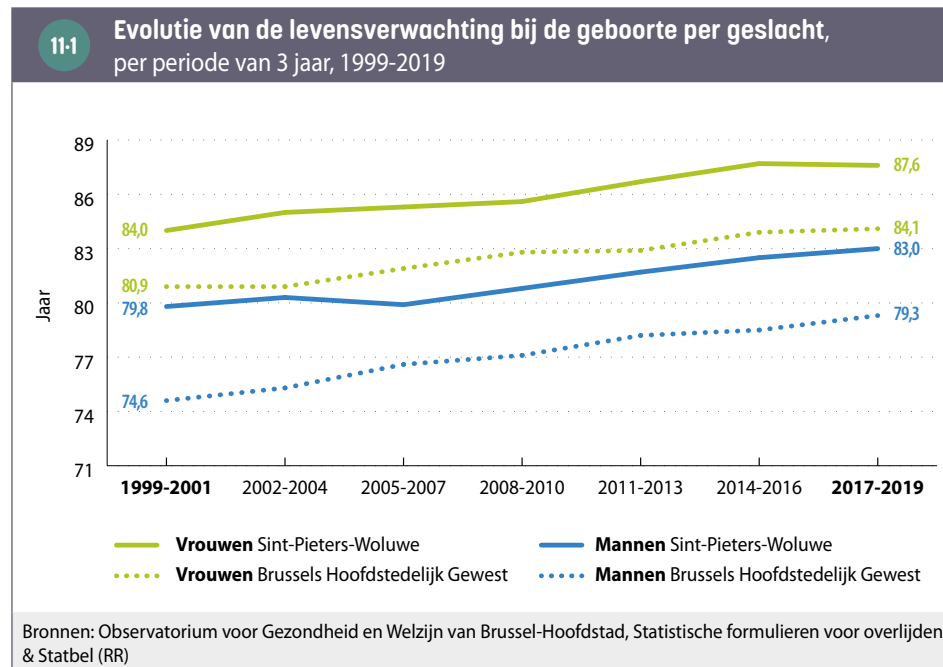
Bronnen: Leefmilieu Brussel, Statbel; berekeningen Leefmilieu Brussel & BISA

11. GEZONDHEID

11.1. LEVENSV ERWACHTING EN MORTALITEIT

Levensverwachting

De **levensverwachting** bij de geboorte ligt in Sint-Pieters-Woluwe maar liefst drie en een half jaar hoger dan in het Brussels Gewest in de periode 2017-2019. De levensverwachting bij de geboorte, berekend over de periode 2017-2019, bedraagt 87,6 jaar voor vrouwen en 83,0 jaar voor mannen in Sint-Pieters-Woluwe, tegenover respectievelijk 84,1 jaar en 79,3 jaar in het Gewest **11-1**. Tussen 1999 en 2019 steeg de levensverwachting bij de geboorte sneller voor vrouwen dan voor mannen in Sint-Pieters-Woluwe, het omgekeerde is waar wanneer we kijken naar het Brussels Gewest.

De hogere levensverwachting in Sint-Pieters-Woluwe kan worden verklaard door de gunstigere socio-economische situatie van de bewoners in vergelijking met het gewestelijke gemiddelde. Welzijn en gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden. Enerzijds door gunstigere levensomstandigheden (huisvesting, werksituatie, toegang tot gezonde voeding,...) en anderzijds door een makkelijkere toegang tot gezondheidszorgen³⁵.

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Sint-Pieters-Woluwe bedraagt het vroegtijdig sterftecijfer (voor 75 jaar), gestandaardiseerd voor leeftijd 317 per 100.000 mannen en 197 per 100.000 vrouwen voor de periode 2010-2019 **11-2**. Deze cijfers zijn lager dan in het Brussels Gewest (488 per 100.000 mannen en 272 per 100.000 vrouwen), wat bijdraagt aan de hogere **levensverwachting** in de gemeente.

Het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftecijfer is ook aanzienlijk gedaald in vergelijking met het voorgaande decennium, zowel voor mannen als voor vrouwen. In de periode tussen 2000 en 2009 bedroeg het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftecijfer in Sint-Pieters-Woluwe 370 op 100.000 mannen en 229 op 100.000 vrouwen in die periode.

Tabel **11-2** geeft een overzicht van de belangrijkste oorzaken van vroegtijdige sterfte. In Sint-Pieters-Woluwe zijn de drie belangrijkste oorzaken voor mannen, kanker aan het ademhalingsstelsel (strottenhoofd, luchtpijp, longen of bronchiën), zelfmoord en **ischemische hartziekten**. Voor vrouwen is dit borstkanker, kanker aan het ademhalingsstelsel en cerebrovasculaire aandoeningen. De belangrijkste doodsoorzaken zouden anders zijn indien men personen van 75 jaar of ouder ook in beschouwing neemt. Longontstekingen, dementie en Alzheimer zijn bijvoorbeeld belangrijke doodsoorzaken bij de oudere inwoners van het Brussels Gewest.

³⁵ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

11-2

Vroegtijdige sterftcijfers (<75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, 2010-2019

	MANNEN			VROUWEN		
	Aantal sterfgevallen Sint-Pieters-Woluwe	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Sint-Pieters-Woluwe (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)	Aantal sterfgevallen Sint-Pieters-Woluwe	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Sint-Pieters-Woluwe (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)
Alle doodsoorzaken	458	316,5	487,8	352	197,4	272,2
Kanker aan strottenhoofd, luchtpijp, longen en bronchiën	42	30,3	55,8	33	18,8	25,3
Borstkanker	<10	-	0,3	44	24,6	24,1
Zelfmoord (2)	28	17,1	16,3	12	6,3	7,6
Cerebrovasculaire aandoeningen	21	15,0	20,9	17	9,6	11,4
Kanker aan lymfatisch weefsel	18	12,5	12,4	14	7,9	6,9
Ischemische hartziekten	22	15,7	43,0	<10	-	13,0
Chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen (inclusief bronchitis, astma, emfyseem)	15	11,9	23,5	14	8,0	14,0
Chronische leveraandoeningen	20	13,2	16,8	<10	-	7,6
Pancreaskanker	16	11,3	11,4	11	6,1	7,6
Kanker van de dikke darm	11	7,9	10,8	12	6,8	6,5
Prostaatcancer	18	13,5	8,8	-	-	-

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden & Statbel (RR)

(1) Directe standaardisatie waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

(2) Het aantal sterfgevallen door zelfmoord kan onderschat worden: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

- Gerangschikt op basis van het totaal (mannen en vrouwen) aantal sterfgevallen per doodsoorzaak.

- Enkel de doodsoorzaken die minstens 10 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 10 gevallen zijn, worden de gestandaardiseerde sterftcijfers niet weergegeven.

Verschillen tussen gemeenten in levensverwachting en vroegtijdige sterfte zijn gelinkt aan de socio-economische situatie van de inwoners³⁶. De bevolking van Sint-Pieters-Woluwe heeft voornamelijk een hoger socio-economisch profiel.

³⁶ Voor meer informatie over sociale ongelijkheden in gezondheid in Brussel, zie: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

Mortinaliteit en infantiele sterfte

Voor de vijfjarige periode van 2015 tot 2019 ligt de **mortinaliteit** en de **infantiele sterfte** in Sint-Pieters-Woluwe lager dan deze in het Gewest **11-3**. Ook deze indicator hangt nauw samen met de socio-economische situatie van de gezinnen.

11-3 Mortinaliteit en infantiele sterfte, 2015-2019			
	Sint-Pieters-Woluwe (1)		Brussels Gewest (2)
	Totaal aantal sterfgevallen	Per 1.000	Per 1.000
Mortinaliteit (op het aantal levend- en doodgeborenen)	8	3,8	6,2
Infantiele sterfte (op het aantal levendgeborenen)	5	2,4	3,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, [Statistische formulieren voor geboorten en overlijden](#)
(1)/(2) Het betreft de geboorten waarbij de gebruikelijke verblijfplaats van de moeder in (1) Sint-Pieters-Woluwe / (2) het Brussels Gewest is.

11.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Op basis van administratieve gegevens en terugbetalingsgegevens van zorg- en medicatiegebruik van het Intermutualistisch Agentschap (IMA)³⁷ kunnen we de prevalentie van een aantal aandoeningen en het (preventief) zorggebruik (zie deel 11.3) inschatten. Het is belangrijk om te onthouden dat deze gegevens beschikbaar zijn voor iedereen die recht heeft op en in orde is met de verplichte ziekteverzekering in België (hierna "rechthebbenden"), en dit dus niet de volledige officiële bevolking in het rijksregister betreft³⁸. Bovendien wordt een aandoening enkel geïdentificeerd indien mensen naar de dokter gaan voor een diagnose en/of de nodige medicatie (kunnen) kopen, wat kan leiden tot een onderschatting van bepaalde aandoeningen (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2019).

³⁷ Het IMA brengt de informatie bijeen van alle terugbetalingen van zorg door de zeven ziekenfondsen in België.

³⁸ In het Brussels Gewest komt de populatie rechthebbenden op de verplichte ziekteverzekering, voor 91,6 % overeen met de populatie op basis van het Rijksregister. Dit is minder dan voor het ganse land (98 %) (Atlas IMA, 2021). Het verschil tussen beide gegevensbronnen heeft onder meer te maken met de referentieperiode die wordt gebruikt, het aandeel internationale werknemers met een private verzekering, het aandeel vreemdelingen en het aandeel personen dat niet in orde is met de verplichte ziekteverzekering. Voor meer details zie <https://atlas.ima-aim.be/databanken/?rw=1&lang=nl>. Ook personen die niet tot de officiële bevolking worden gerekend vallen buiten de analyses, aangezien ze niet aangesloten zijn bij de verplichte ziekteverzekering (studenten die niet in een van de Brusselse gemeenten gedomicilieerd zijn, asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, enz.).

Chronische ziekten

In Sint-Pieters-Woluwe wordt geschat dat 4 % van de rechthebbenden diabetes heeft, 1,3 % een hartaandoening en 5 % van de rechthebbenden ouder dan 50 jaar een chronisch obstructief longlijden (COPD) (ongestandaardiseerde prevalenties). Na **standaardisatie** voor leeftijd zien we dat vooral diabetes en ook COPD bij 50-plussers duidelijk minder vaak voorkomt in Sint-Pieters-Woluwe dan gemiddeld in het Gewest **11-4**. Dat is opnieuw te wijten aan het gunstiger socio-economische profiel van de inwoners van de gemeente.

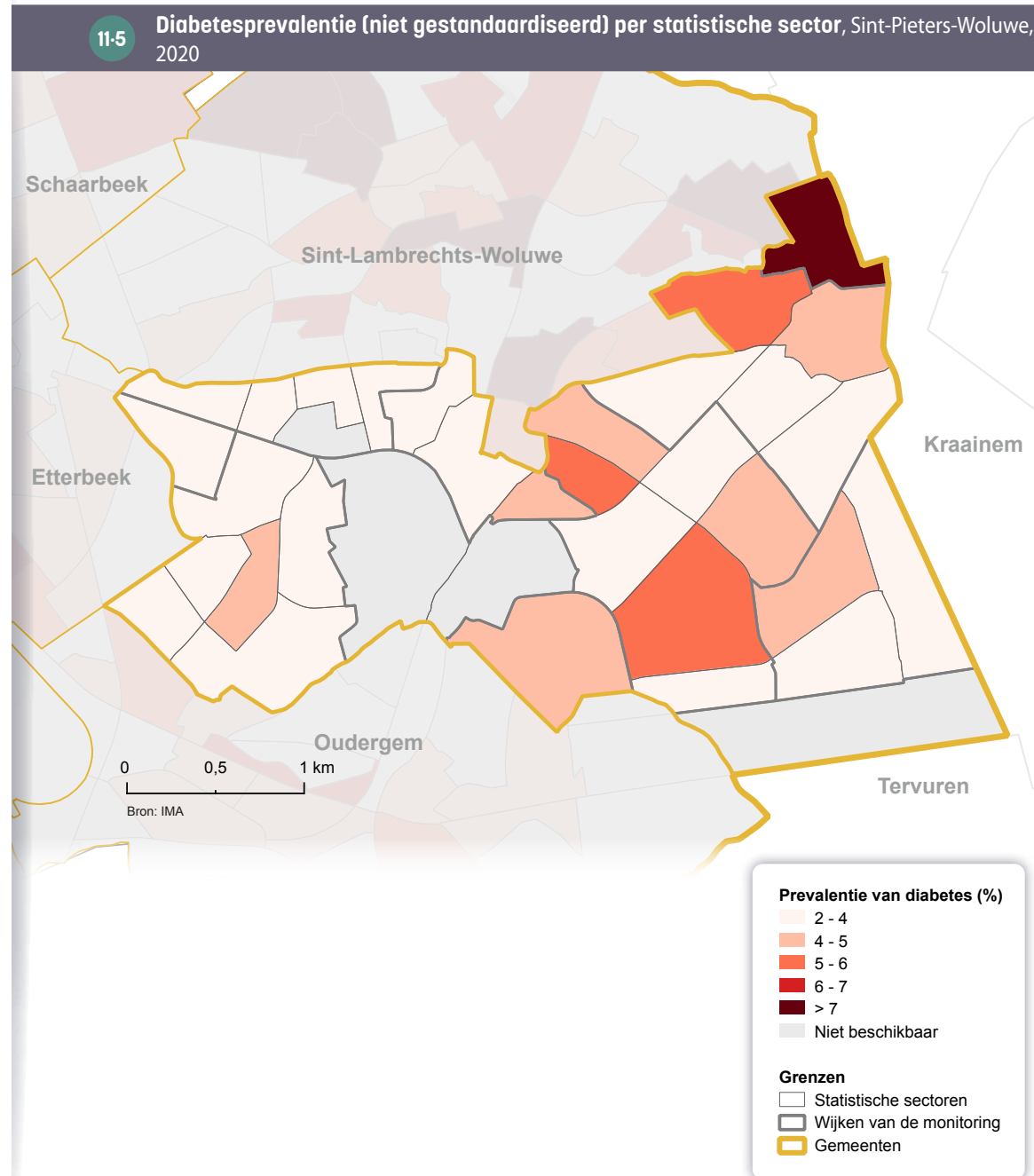
11-4 De prevalentie van een aantal chronische ziekten, 2020			
	Ongestandaardiseerd cijfer Sint-Pieters-Woluwe (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Sint-Pieters-Woluwe (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Brussels Gewest (per 100.000)
Diabetes (2)	4100	4162,5	7.777,1
Hartaandoeningen (3)	1324,1	1057,0	1.244,6
Chronisch obstructief longlijden (COPD) bij 50-plussers (4)	5441,9	5415,2	9.258,4

Bron: IMA

(1) Directe **standaardisatie** voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.
(2) We bekijken hier de terugbetaalde medicatie voor diabetes. Diabetes kan ook optreden tijdens de zwangerschap. Aangezien het hier om een tijdelijk fenomeen gaat, en dus niet om een chronische aandoening, wordt zwangerschapsdiabetes hier buiten beschouwing gelaten. Belangrijk is om in het achterhoofd te houden dat diabetes vaak niet wordt gediagnosticeerd (Van der Heyden *et al.*, 2019). Voor de methodologische details m.b.t. de indicator, zie Avalosse *et al.* (2019).
(3) We bekijken hier een groep medicijnen die typisch worden gebruikt voor hartdecompensatie, angina pectoris en hartritmestoornissen. Dit komt niet overeen met alle cardiovasculaire ziekten, maar het gebruik van deze medicatie is een goede indicator voor een hartaandoening (zie Avalosse *et al.*, 2019).
(4) We bekijken hier specifiek de medicijnen voor de behandeling van chronisch obstructief longlijden (COPD) (zie Avalosse *et al.*, 2019). Chronisch obstructief longlijden (COPD) is een ernstige en veel voorkomende longziekte, waarbij er een progressieve obstructie van de luchtwegen plaatsvindt. (Bij deze indicator worden al de prevalenties uitgedrukt per 100.000 rechthebbenden van de ziekteverzekering van 50 jaar en ouder).

Diabetes (niet gestandaardiseerd) komt relatief weinig voor op zowat het hele grondgebied van Sint-Pieters-Woluwe. Enige uitzondering is de buurt Kappelveld (sociale woningen) 11-5. Dit is een duidelijke illustratie van hoe een betere socio-economische situatie samenhangt met een betere gezondheid, in dit geval diabetes.

Overigens heeft 9,8 % van de rechthebbenden in Sint-Pieters-Woluwe het statuut van chronisch zieke bij de verplichte ziekteverzekering³⁹. Na standaardisatie voor leeftijd, ligt dit aandeel in Sint-Pieters-Woluwe (9,3 %) wat lager dan in het Gewest (11,2 %). Dit cijfer wordt niet alleen bepaald door de prevalentie van chronische ziekten, maar eveneens door de hoogte van de hiermee samenhangende kosten en door de mogelijkheden die mensen hebben om dit statuut te bekomen⁴⁰.

39 Voor meer info over het "statuut chronisch aandoening", zie de website van het RIZIV: www.riziv.fgov.be.

40 Het verkrijgen van het "statuut chronisch aandoening" is verbonden aan allerlei voorwaarden. Zo moeten er bijvoorbeeld gedurende 2 jaar elk trimester genoeg terugbetalingen zijn geweest om in aanmerking te komen voor het statuut. Volgens een studie van het IMA (Rygaert *et al.*, 2021), geeft de indicator ons enkel een beeld over "het aantal personen met hoge en langdurige uitgaven". Er bestaan verder nog allerlei administratieve en andere drempels bij het opnemen van bepaalde rechten, zoals ook bij dit statuut het geval zou kunnen zijn (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2017). Het is dus erg waarschijnlijk dat dit statuut het aantal chronisch zieken onderschat (zowel deze met hoge als lage gezondheidsuitgaven).

Kankerincidentie

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatkanker (bij mannen) zijn, exclusief niet-melanoom huidkanker, de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest **11-6**. In vergelijking met het Gewest, ligt in Sint-Pieters-Woluwe de **gestandaardiseerde incidentie** van prostaatkanker hoger bij mannen, en die van longkanker lager. De gestandaardiseerde incidentie voor de 3 belangrijkste kankers bij vrouwen verschilt niet veel van deze van het Gewest.

Ook niet-melanoom huidkankers komen veel voor. In Sint-Pieters-Woluwe wordt geschat dat deze voorkomen bij 137 op de 100.000 mannen en bij 89 op de 100.000 vrouwen⁴¹.

11-6 Bruto en gestandaardiseerde incidentiecijfers voor longkanker, colorectale kanker, prostaatkanker (bij mannen) en borstkanker (bij vrouwen) (1), per geslacht, 2016-2019			
	Bruto incidentiecijfer Sint-Pieters-Woluwe (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Sint-Pieters-Woluwe (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Gewest (per 100.000)
Mannen			
Prostaat	173,0	204,0	165,5
Colorectaal	62,0	69,1	86,5
Longen-bronchiën	50,4	57,6	106,6
Vrouwen			
Borst	218,4	208,2	185,2
Colorectaal	76,9	66,4	58,4
Longen-bronchiën	40,7	40,3	50,5

Bron: Stichting Kankerregister

(1) De top 3 van meest voorkomende kankers werd bepaald op regionaal niveau en dit op basis van het absoluut aantal gevallen. Hier worden de cijfers voor deze top-3 gepresenteerd voor Sint-Pieters-Woluwe. Niet-melanoom huidkankers worden buiten beschouwing gelaten aangezien de registratie van deze kankers, waarvan de grote meerderheid niet levensbedreigend is, niet volledig en niet goed geharmoniseerd is. Cijfers moeten dus voorzichtig worden geïnterpreteerd (Stichting Kankerregister, 2022).

(2) Directe standaardisatie voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd. De Stichting Kankerregister heeft eveneens voor deze kankers de **gestandaardiseerde incidentieratio** (SIR-Standardised Incidence Ratio) en hun betrouwbaarheidsintervallen (95 %) berekend, alsook de betrouwbaarheidsintervallen van de gestandaardiseerde incidentiecijfers. Deze cijfers kunnen worden teruggevonden in de woordenlijst.

41 Zie nota 1 van Tabel 11-6.

11.3. PREVENTIE

Door preventieve gezondheidszorg kunnen bepaalde gezondheidsproblemen voorkomen of in een vroeg stadium behandeld worden, met een betere uitkomst tot gevolg.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische screening te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, voor borst- en baarmoederhalskanker. Een georganiseerd screeningsprogramma voor borstkanker ("mammothest") voor vrouwen van 50 tot 69 jaar loopt in het Brussels Gewest sinds juni 2002. Een pilootproject voor de opsporing van dikkerdarmkanker bij personen tussen 50 en 74 jaar is gestart in het Brussels Gewest eind oktober 2018⁴². Voor baarmoederhalskanker is er evenwel in het Brussels Gewest geen georganiseerd opsporingsprogramma. De deelname aan de verschillende kankerscreenings is hoger in Sint-Pieters-Woluwe in vergelijking met het ganse Gewest. Het verschil is het grootst voor mammografieën, weliswaar door een hogere opsporing voor borstkanker buiten het georganiseerde screeningsprogramma 11-7. De deelname is voor alle screeningsprogramma's echter laag in vergelijking met andere regio's of internationale doelstellingen.

De inwoners van Sint-Pieters-Woluwe gaan duidelijk vaker (37 %) preventief naar de tandarts in vergelijking met het Gewest (27 %). Echter, dit is nog steeds weinig aangezien het voor iedereen aangeraden wordt jaarlijks op controle te gaan. Van de 65-plussers die thuis wonen werden er 59 % gevaccineerd tegen de griep in 2020 in Sint-Pieters-Woluwe. Dit aandeel is ook duidelijk hoger dan in het Gewest als geheel.

11-7 Kankerscreening, preventieve mondzorg en griepvaccinatie, 2018-2021		Sint-Pieters-Woluwe	Brussels Gewest
Opsporing van borstkanker (vrouwen 50-69 jaar)	Mammothest (periode 2018-2019)	8,4 %	10,4 %
	Mammothest en/of mammografie (periode 2018-2019)	60,3 %	51,0 %
Opsporing van darmkanker (50-74 jaar)	Colotest (2021) (1)	21,5 % (♂) - 21,4 % (♀)	17,4 % (♂) - 16,7 % (♀)
Opsporing van baarmoederhalskanker (vrouwen 25-64 jaar)	Uitstrijkje (periode 2017-2019)	50,0 %	44,9 %
Preventieve mondzorg	Minstens 2 preventieve contacten met de tandarts (periode 2018-2020) (2)	37,2 %	27,3 %
Griepvaccinatie (65-plussers thuiswonend)	2020 (3)	58,9 %	52,2 %

Bronnen: IMA, Bruprev, Statbel (RR) ; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

(1) De dekkingsgraad van de screening naar colorectale kanker zou berekend moeten worden op een periode van 2 jaar, wat overeenkomt met de tijdsspanne die nodig is om de volledige doelgroep uit te nodigen. Ze werd hier berekend op basis van een enkel jaar, het jaar 2021, gezien het project in een pilootfase gestart werd in 2018, en gezien de impact die de COVID-19-pandemie op het project heeft gehad.

(2) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering met minstens 2 preventieve contacten met de tandarts in 2 verschillende jaren binnen een periode van 3 kalenderjaren (jaar x, jaar x-1, jaar x-2).

(3) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering.

42 Op het moment van het schrijven, loopt het pilootproject nog tot eind 2023.

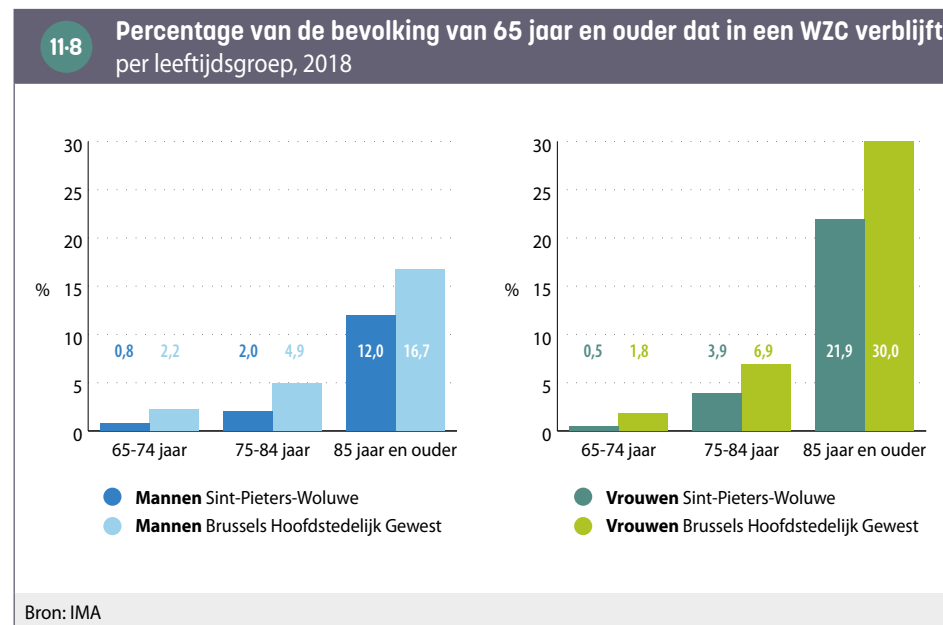
11.4. FOCUS OP DE OUDERE BEVOLKING

De bewoners van de woonzorgcentra

Op 1 januari 2022 telt Sint-Pieters-Woluwe 3 woonzorgcentra (WZC) op haar grondgebied, goed voor een totaal van 336 bedden (waarvan 169 RVT-bedden⁴³ voor zwaar zorgafhankelijke ouderen) (Iriscare, 2022). Dit betekent dat op dat moment in theorie 4,2 % van de inwoners van de gemeente ouder dan 65 jaar een plaats zou kunnen vinden in een woonzorgcentrum in de eigen gemeente. Dit percentage is lager dan het gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten (8,9 %).

In 2018 verbleven er 432 inwoners van Sint-Pieters-Woluwe van 65 jaar en ouder (334 vrouwen en 98 mannen) in een WZC, wat neerkomt op 5,9 % van deze leeftijdsgroep⁴⁴. Voor het hele Gewest is dit 7,7 %. Een groter aandeel van de vrouwelijke inwoners van Sint-Pieters-Woluwe gaat wonen in een WZC (7,5 %) dan dat dit bij de mannen het geval is (3,4 %). Voor het ganse Gewest is dit respectievelijk 9,5 % van alle vrouwelijke, en 5 % van de mannelijke 65-plussers. De hogere **levensverwachting** van vrouwen zorgt er enerzijds op zich al voor dat er relatief meer vrouwen dan mannen zijn in de hoogste leeftijdscategorieën, maar ook dat hierdoor statistisch gezien mannen in de laatste jaren van hun leven meer kans hebben om nog samen te wonen met hun vrouwelijke partner terwijl vrouwen hun mannelijke partner vaker overleven. Dit zorgt er voor dat bij het toenemen van de leeftijdsgebonden zorgnoden vrouwen vaker dan mannen geen beroep kunnen doen op hun nog inwonende partner en naar een woonzorgcentrum dienen te verhuizen.

Figuur 11-8 geeft een meer gedetailleerd beeld van de leeftijdsverdeling van de WZC-bewoners uit Sint-Pieters-Woluwe in 2018. De ondervertegenwoordiging van rusthuisbewoners in vergelijking met het gewest doet zich voor in beide geslachten en voor alle leeftijdscategorieën.

Het percentage WZC-bewoners uit Sint-Pieters-Woluwe dat recht heeft op een Verhoogde Tegemoetkoming (VT) bedraagt 22 % in 2018. In de totale bevolking van Sint-Pieters-Woluwe van 65 jaar en ouder is dat 14 %, wat betekent dat de rechthebbenden op een VT oververtegenwoordigd zijn in de WZC. Voor het ganse Gewest zijn deze percentages respectievelijk 42 % en 33 %.

43 De meeste WZC zijn erkend als Rust- en Verzorgingstehuis (RVT). Ze krijgen een hogere subsidie voor zwaar zorgbehoevende ouderen (RVT-bedden).

44 Het betreft hier personen die in Sint-Pieters-Woluwe gedomicilieerd zijn en in een rusthuis verblijven dat zich al dan niet op het grondgebied van Sint-Pieters-Woluwe bevindt. Het gaat dus niet om het aantal bewoners van de rusthuizen in Sint-Pieters-Woluwe, aangezien daar ook bewoners tussen zitten met een domicilie buiten Sint-Pieters-Woluwe. Hierbij dient nog vermeld dat de grote meerderheid van de WZC-bewoners gedomicilieerd zijn in het WZC.

GLOSSARIUM

Activiteitsgraad: De activiteitsgraad is het percentage van de beroepsbevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Administratieve en ondersteunende diensten (N): deze activiteitensector omvat administratieve diensten ten behoeve van kantoren en andere bedrijfsondersteunende activiteiten; diensten in verband met gebouwen, met name het schoonmaken van gebouwen; activiteiten met betrekking tot tewerkstelling, met name door uitzendbureaus, verhuuractiviteiten en onderzoeks- en beveiligingsactiviteiten. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de [wijken](#) in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoeddrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2021 (inkomens 2020) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1287 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 2059 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2703 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risicolopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn (niet-werkende werkzoekenden).

DASPA: het 'Dispositif d'Accueil et de Scolarisation des élèves Primo-Arrivants et Assimilés' is een onderwijsstructuur die binnen een school wordt opgezet. Het doel is de opvang, scholing en integratie van nieuwkomersleerlingen en gelijkgestelden in het reguliere onderwijs van het onderwijssysteem van de Franse Gemeenschap, vanaf het derde jaar van het kleuteronderwijs. Een DASPA is een tussenfase van maximaal 2 jaar waarin de leerling intensief Frans leert. Voor meer informatie: www.enseignement.be

Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO): Het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) is een systeem van leren en werken. In de praktijk besteden studenten 2 dagen per week les en 3 dagen in het bedrijf. Dit onderwijs wordt gegeven in een instelling genaamd CEFA (Centre d'Education et de Formation en Alternance), in de Franse Gemeenschap, of een CDO (Centrum voor Deeltijds Onderwijs), in de Vlaamse Gemeenschap.

Dekkingsgraad van de kinderopvang: aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente in verhouding tot het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont.

Detailhandel en overige diensten (G(45 & 47), R, S, T): deze activiteitensector omvat de detailhandel, met inbegrip van de reparatie van auto's en motorfietsen, de kunst-, amusements- en recreatiesector, 'overige diensten', waartoe met name de activiteiten van ledenorganisaties behoren, alsmede de activiteiten van huishoudens die huishoudelijk personeel in dienst hebben en niet-gedifferentieerde activiteiten van huishoudens als producenten van goederen en diensten voor eigen gebruik. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Dringende medische hulp (DMH): deze hulp is een tegemoetkoming in dringende medische kosten (dokter, ziekenhuis, apotheek enz.) die door het OCMW wordt toegekend aan illegaal in België verblijvende mensen in het geval van gezondheidsproblemen.

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930. Later werden de wijken van de [tweede kroon](#) verstedelijkt.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op [leefloon](#) omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen, personen die tijdelijke bescherming genieten en andere personen met een buitenlandse nationaliteit die verblijfsrecht hebben maar niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister. De bedragen zijn identiek aan die van het leefloon. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

EU-13: Alle landen die na 2003 tot de Europese Unie zijn toegetreden, namelijk: Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Tsjechische Republiek.

EU-14 (zonder België): Alle landen die vóór 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden (en in 2022 nog steeds lid waren van de Europese Unie), met uitzondering van België, namelijk: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Zweden.

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden dus niet mee opgenomen in de belastingstatistieken. Dit betekent dat verscheidene sociale uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten de fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR - "Standardised Incidence Ratio"): de verhouding van het totaal aantal gevallen in de gemeente in vergelijking met het "verwachte" aantal gevallen in de gemeente (verkregen door het de incidentie (in %) per leeftijdsgroep van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Deze indicator laat toe om in te schatten of de incidentie in een gemeente statistisch significant afwijkt van wat geobserveerd wordt voor het Gewest. Het verschil is statistisch significant als de waarde 100 zich niet in het 95 %-betrouwbaarheidsinterval bevindt, met een foutmarge van 5 %. Echter, een SIR waarde kleiner dan 200, zelfs indien het significant is, duidt slechts op een klein verschil (Stichting Kankerregister, 2022).

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR) en betrouwbaarheidsintervallen voor de incidenties van longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer (mannen) en borstkanker (vrouwen), 2016-2019						
	Gestandaardiseerde incidentie (1) Sint-Pieters-Woluwe (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Sint-Pieters-Woluwe	Gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest	SIR	95 % betrouwbaarheidsinterval voor SIR Sint-Pieters-Woluwe
Mannen						
Prostaat	204,0	[169,1 ; 239,0]	165,5	[158,7 ; 172,4]	123,5	[102,6 ; 144,4]
Colorectaal	69,1	[49,3 ; 88,9]	86,5	[81,6 ; 91,3]	79,5	[57,0 ; 102,0]
Longen-bronchiën	57,6	[39,2 ; 76,0]	106,6	[101,2 ; 111,9]	53,0	[36,4 ; 69,7]
Vrouwen						
Borst	208,2	[178,0 ; 238,4]	185,2	[179,2 ; 191,2]	115,2	[99,0 ; 131,5]
Colorectaal	66,4	[49,9 ; 83,0]	58,4	[55,0 ; 61,8]	116,0	[88,5 ; 143,6]
Longen-bronchiën	40,3	[26,8 ; 53,8]	50,5	[47,2 ; 53,7]	78,8	[53,1 ; 104,6]

Bron: Stichting Kankerregister, 2022

(1) Directe leeftijdsstandaardisering met behulp van de Europese referentiepopulatie van 2013.

Gini-coëfficiënt: de Gini-coëfficiënt is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. Hij is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), zonder de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doel groene ruimten te creëren, ze te verbinden door middel van met groen omzoomde straten, en rivieren te doen herleven in het belang van de inwoners en vanuit ecologisch standpunt. Het werd opgestart in 1996 en in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Incidentie: de incidentie is het aantal nieuwe gevallen van een ziekte die gediagnostiseerd worden gedurende een bepaalde periode op het aantal personen dat in aanmerking komt gedurende dezelfde periode (hier uitgedrukt als N/100.000).

Indicator van de ondernemingsdynamiek: Deze indicator, berekend door het BISA, meet de netto oprichtingsgraad van ondernemingen. De indicator wordt berekend als de verhouding tussen enerzijds de netto bedrijfsoprichtingen (het verschil tussen oprichtingen en stopzettingen) en anderzijds het gemiddelde aantal actieve ondernemingen in de beschouwde periode. De indicator wordt berekend op basis van de gegevens van Statbel over de demografische loop van de btw-plichtige ondernemingen.

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levend geboren kinderen voor de eerste verjaardag (van 0 tot 364 verstrekten dagen) per 1.000 levendgeborenen.

Ischemische hartziekte: IHD, ook wel coronaire hartziekte genoemd, verwijst naar hartproblemen die worden veroorzaakt door een vernauwing van de kransslagaders (atherosclerose), wat resulteert in een verminderde bloedstroom en zuurstoftoevoer (ischemie) naar de hartspier. De belangrijkste risicofactoren voor IHD zijn onder meer metabole factoren zoals hoge bloeddruk, risicofactor met hoog cholesterolgehalte, diabetes, en gedragsfactoren zoals tabaksgebruik, ongezonde voeding, alcoholmisbruik en gebrek aan lichaamsbeweging. Voor meer informatie: www.gezondbelgie.be/nl/

L_{den} : De indicator van het geluidsniveau L_{den} (Level day-evening-night) vertegenwoordigt het gemiddelde jaarlijkse geluidsniveau dat gedurende 24 u wordt waargenomen. L_{den} wordt op de volgende manier uitgedrukt:

$$L_{den} = 10 * \log \frac{1}{24} \left(12 * 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 * 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 * 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right)$$

De indicator verdeelt deze dag in drie perioden, weergegeven door hun overeenkomstige geluidsniveaus:

- De periode overdag L_{day} , van 7 tot 19 u.
- De periode 's avonds $L_{evening}$, van 19 tot 23 u.; er wordt een strafcorrectie van 5 decibel (dB) toegevoegd
- De periode 's nachts L_{night} , van 23 tot 7 u.; er wordt een strafcorrectie van 10 dB toegevoegd

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbereidheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

Levensverwachting: de levensverwachting bij de geboorte is het aantal jaren dat een kind geboren in een bepaald jaar, mag verwachten te leven indien hij of zij in de loop van zijn of haar leven dezelfde leeftijdsspecifieke sterfterisico's zou lopen als deze gemeten in dat welbepaalde jaar. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftcijfers van de bestudeerde periode.

Maatschappelijke zetel: vestiging van een bedrijf die zijn officiële wettelijke adres vormt.

Mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen:

- **Inkomen na belastingen:** het belastbaar inkomen na aftrek van de verschuldigde belasting. Het staat dichterbij dan het belastbaar inkomen bij de begrippen besteedbaar inkomen, levensstandaard en koopkracht.

- **Equivalent inkomen per inwoner:** elke inwoner krijgt een inkomen toegewezen dat identiek is aan dat van alle leden van zijn of haar huishouden. Dit inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn equivalente grootte. De equivalente grootte wordt verkregen met behulp van een equivalentieschaal die elk lid van het huishouden een ander gewicht geeft om rekening te houden met de schaalvoordelen van het samenwonen.

- **Mediaan inkomen:** dit is het inkomen in het midden van de verdeling wanneer mensen op basis van hun inkomen in oplopende volgorde worden gerangschikt. De mediaan is minder gevoelig voor extreme waarden dan het rekenkundig gemiddelde.

Voor meer informatie zie de methodologie op de website van het BISA: <https://bisa.brussels/themas/inkomens-en-uitgaven-van-de-huishoudens/fiscale-statistiek-van-de-inkomens>

Migratiesaldo van bedrijven: verschil tussen het aantal bedrijven (in de zin van de [maatschappelijke zetel](#)) dat zich in een gemeente komt vestigen en het aantal bedrijven dat de gemeente heeft verlaten in de loop van een geanalyseerde periode.

Modulair onderwijs: Modulair onderwijs is een onderwijsvorm waarbij het vak wordt opgedeeld in cursussen of modules die afzonderlijk kunnen worden gevolgd en waarvoor telkens een 'deelcertificaat' wordt uitgereikt. Wie alle modules van de opleiding met succes afrondt, ontvangt een diploma.

Mortinataliteit: mortinataliteit of foetale strefte betreft het aantal overlijdens voor of tijdens de bevalling wanneer er 22 zwangerschapsweken overschreden zijn of de foetus 500 gram of meer weegt, per 1.000 geboorten (levend- en doodgeborenen).

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid, ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

NO₂-concentratie: dit is de massa NO₂ (in microgram, µg) gemeten per volume-eenheid lucht (in kubieke meter, m³). Het is dus geen maatstaf voor lokale gasemissies, wel voor de lokale aanwezigheid van dit gas, ongeacht de herkomst ervan.

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

OKAN (Onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen): opvangonderwijs voor anderstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is bedoeld voor leerlingen die niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit hebben, die in België aankomen en die het Nederlands onvoldoende beheersen. Het onthaalonderwijs stelt deze leerlingen in staat om zo snel mogelijk Nederlands te leren. Voor meer informatie: www.onderwijsinbrussel.be

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon, IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Schoolbevolking: populatie van leerlingen die regelmatig op een school zijn ingeschreven. De schoolbevolking kan om een aantal redenen verschillen van de officiële bevolking op dezelfde leeftijden: kinderen zonder verblijfsvergunning kunnen ingeschreven zijn in een school, zelfs als ze niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, sommige kinderen volgen thuisonderwijs, enz.

Standaardisering (voor leeftijd): Gezondheidsparameters hangen sterk samen met leeftijd. Door te standaardiseren voor leeftijd wordt rekening gehouden met de verschillen in leeftijdsstructuur tussen het Gewest en een bepaalde gemeente, wat vergelijkingen mogelijk maakt. Dit wordt verwezenlijkt door de waargenomen respectieve cijfers per leeftijdscategorie toe te passen op een standaardpopulatie. Deze gestandaardiseerde cijfers wijken dus af van de "ware" cijfers en worden alleen gebruikt om abstractie te maken van de leeftijdsverschillen in de te vergelijken populaties.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister (officiële bevolking) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister. Voor meer informatie: www.vivalis.brussels

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en zijn het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door Statbel, op basis van structurele kenmerken van sociale, economische, stedenbouwkundige en morfologische aard.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: deze indicator is de som van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers in een jaar/periode. Hij kan worden geïnterpreteerd als het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw zou hebben als ze gedurende haar hele vruchtbare leven de vruchtbaarheidsomstandigheden zou ervaren die in dat jaar of in die periode zijn waargenomen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Vestigingseenheden: Onder vestigingseenheid verstaat men een plaats die men, geografisch gezien, kan identificeren door een adres waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waaruit de activiteit wordt uitgeoefend. Dit kan een werkplaats zijn, een magazijn, een verkooppunt, een kantoor, een directie, een zetel, een agentschap of een filiaal.

Wachtregister: register dat in 1994 in elke gemeente werd gecreëerd en gecentraliseerd op het niveau van het Rijksregister, waarin de registratie wordt bijgehouden van personen die verklaren vluchteling te zijn of die erkenning van het vluchtelingenstatuut aanvragen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de werkende beroepsbevolking (met een job) in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking (niet-werkende beroepsbevolking) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociaaldemografische en fysieke kenmerken. Voor meer informatie: <https://wijkmonitoring.brussels/>

Zware diensten voor bedrijven (G-46 & H): deze sector omvat de groothandel (met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen) en de sector vervoer en opslag.

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	OESO	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
IMA	Intermutualistisch Agentschap	OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
RVT	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging	RVA	Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
dB	Decibel	WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden	GPB	Gewestelijk Bestemmingsplan
ELL	Equivalent leefloon	RR	Rijksregister
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	LL	Leefloon
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen	BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat	FOD	Federale Overheidsdienst
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	SPP	Federale openbare programmadienst
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
PB	Personenbelasting	btw	Belasting op de toegevoegde waarde
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling	EU	Europese Unie
		ULB	Université libre de Bruxelles
		VUB	Vrije Universiteit Brussel
		WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie

MEER WETEN

Wijkmonitoring van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

<https://wijkmonitoring.brussels>

Brussels Instituut voor
Statistiek en Analyse

www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad

www.vivalis.brussels

BIBLIOGRAFIE

Andrieux J., Eggen M., Bouland C., Stand van zaken van de verbanden tussen milieu en gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Centre de Recherche en Santé Environnementale et Santé au Travail (École de Santé Publique, Université libre de Bruxelles), Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2020.

Avalosse H., Maron L., Lona M., *et al.* (2019), Ongelijkheid in gezondheid, Inter mutualistisch Agentschap (IMA), Brussel

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), Welke ondernemingen vestigen zich in of verlaten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Focus nr. 55

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), De gevolgen van de migratie van Belgische ondernemingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr.54

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Hermia J.-P. en Treutens P.-P. (2021), Recente evolutie van de inkomens in Brussel op wijkniveau, Focus nr 41

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Ermans T. (2019), Brusselse huishoudens en de auto, Focus nr 32

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2016), Zoom op de gemeenten: Sint-Pieters-Woluwe.

Hub.brussels, ULB & Perspective.brussels. 2019.De Brusselse handel in cijfers: analyse van het ruimtelijk koopgedrag van de Brusselse huishoudens. Brussels: Hub.brussels. https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/article_4_-_vf_-_nl.pdf

Jaumain S. (Dir.) (2008), La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique, Bruxelles, Editions Racine, 624 p.

Leefmilieu.brussels (2022), Kwaliteit van de buitenlucht: stand van zaken. Concentratie van stikstofdioxide (NO₂): <https://leefmilieu.brussels/burgers/tools-en-data/het-milieu-stand-van-zaken/kwaliteit-van-de-buitenlucht-stand-van-zaken>. Geraadpleegd op 12-12-2022.

May X., Ermans T. en Hooftman N. (2019), "Bedrijfswagens: diagnostiek en uitdagingen van een fiscaal regime", Brussels Studies, Synthesenota's, n° 133. URL: <https://journals.openedition.org/brussels/2366?lang=nl>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020). 'Overmatige schuldenlast in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gevolg en verzwarende factor van armoedesituaties: presentatie en analyse van de gegevens van vier schuldbemiddelingsdiensten en van de Centrale voor kredieten aan particulieren'. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019), Dossier 2019/2 – Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2017) Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematisch katern van het Armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Parking.Brussels (2020), Autodelen - Evaluatierapport van de gewestelijke spreiding, 16 p.

Perspective.brussels (2021), Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel nr 5, 43 p.

Roberfroid D., Dauvrin M., Keygnaert I., Desomer A., Kerstens B., Camberlin C., Gysen J., Lorant V., Derluyn I. (2015), Welke gezondheidszorg voor personen zonder wettig verblijf? Health Services Research (HSR). Brussel: Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE). KCE Reports 257Bs. D/2015/10.273/109.

Rygaert X., Vaes B., Vanoverloop J. *et al.* (2021), Chronische ziekten bij mensen met een statuut chronische aandoening: lessen uit een koppeling tussen gegevens van Intego en het InterMutualistisch Agentschap, IMA, Brussel.

Van der Heyden J., Nguyen D., Renard F., Scohy A., Demarest S., Drieskens S., Gisle L. Belgisch gezondheidsonderzoek 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: 2019/14.440/89.

Zoom op de gemeenten: Sint-Pieters-Woluwe

De publicatie 'Zoom op de gemeenten' van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het grondgebied waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.vivalis.brussels